ปีที่ 34 ฉบับที่ 111 ไตรมาสที่ 4 ปี 2565

วารสารการเงินการคลัง

พื้นที่ความคิด เศรษฐกิจการคลัง ของคนทันสมัย

Contents

ปีที่ 34 ฉบับที่ 111 ไตรมาสที่ 4 ปี 2565

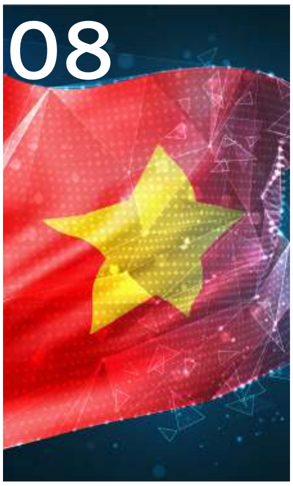

บทความที่น่าสนใจ

08 **การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรมและการเติบโตของประเทศเวียดนาม**
โดย พันกร อินทนันชัย
ริยนา เอมศิริธนะนันต์
ณัฐพงษ์ พัฒนพงษ์

33 **ฟิลิปปินส์มีการหาตัวผู้มีรายได้น้อยอย่างไร**
โดย ปัณณ์ อนันอภิบุตร
คงขวัญ ศิลา

41 **การพัฒนากลไกความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันภายใต้ IMT-GT**
โดย วิมล ปั้นคง

58 **อนาคตเศรษฐกิจภูมิภาคและความเหลื่อมล้ำของไทย**
โดย นรพัชร์ อัศววัลลภ
นภัสวรรณ บุญช่วย (นักศึกษาฝึกงาน)
จรัลรัตน์ พงศ์ภานุสิทธ์ (นักศึกษาฝึกงาน)

69 **“MICE: ไมซ์ม่วนใจ๋” การพัฒนาการท่องเที่ยวไมซ์ในภาคเหนือ**
โดย กานต์ แจ้งชัดใจ
ธานนท์ โกรพินธานนท์ (นักศึกษาฝึกงาน)

76 **“เชียงใหม่โมเดล” การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้านการเกษตร**
โดย คงขวัญ ศิลา
กานต์ แจ้งชัดใจ

82 **“โครงการสกลนครโมเดล” การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดสกลนคร**
โดย คงขวัญ ศิลา
กานต์ แจ้งชัดใจ

87 **“โครงการวังจันทร์วัลเล่ย์” เมืองอัจฉริยะของจังหวัดระยอง**
โดย คงขวัญ ศิลา
กานต์ แจ้งชัดใจ

93 **เคล็ด (ไม่) ลับ เลือกประกันภัยตรงใจคุณ**
โดย เมวลี เทียมเทศ
ฑิตฐิตา ปิ่นตบแต่ง (นักศึกษาฝึกงาน)

EDITOR

นายนรพัชร์ อัศววัลลภ
บรรณาธิการ
fpojournaleditor@gmail.com

สวัสดีครับ กลับมาพบกับวารสารการเงินการคลังอีกครั้ง ในฉบับที่ 111 ไตรมาสที่ 4 ปี 2565 ปีที่ 34 โดยฉบับนี้นับเป็น E-Book ฉบับที่ 6 และเป็นฉบับสุดท้ายของปี 2565 แล้วครับ

วารสารการเงินการคลังฉบับนี้ ยังคงมีเนื้อหาที่ประกอบไปด้วยสาระที่หลากหลายเช่นเดิม โดยมีทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศ ได้แก่ เรื่องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรมและการเติบโตของประเทศเวียดนาม การหาตัวผู้มีรายได้น้อยของฟิลิปปินส์ การพัฒนากลไกความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันภายใต้โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT) และเรื่องของเศรษฐกิจภูมิภาค ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยวไมซ์ในภาคเหนือ เชียงใหม่โมเดล สกลนครโมเดล การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดสกลนคร และโครงการวังจันทร์วัลเล่ย์ของจังหวัดระยอง อนาคตเศรษฐกิจภูมิภาคและความเหลื่อมล้ำของไทย นอกจากนี้ยังมีเกร็ดสาระที่จะมาแนะนำเคล็ด (ไม่) ลับ สำหรับการเลือกประกันภัยให้ตรงใจอีกด้วยครับ

สุดท้ายนี้ ผมขอขอบคุณ ผู้เขียน ผู้อ่าน ทีมงาน และผู้สนับสนุนทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์วารสารการเงินการคลังทุกฉบับที่ผ่านมาเป็นอย่างสูงครับ เรายังคงเปิดโอกาสให้กับทุกท่านที่สนใจได้เข้ามาร่วมนำเสนอสาระความรู้ทางเศรษฐกิจกับวารสารการเงินการคลังอยู่เสมอ โดยท่านสามารถส่งบทความมาเพื่อเข้ากระบวนการพิจารณาของทางวารสารซึ่งสามารถทำได้ง่าย ๆ ไม่ยุ่งยาก เพียงติดต่อมาที่ Email: fpojournaleditor@gmail.com นอกจากนี้ หากท่านไว้วางใจให้วารสารการเงินการคลังเป็นส่วนหนึ่งของการประชาสัมพันธ์องค์กรหรือผลิตภัณฑ์ของท่าน โปรดติดต่อเข้ามาทาง โทรศัพท์ 092 258 6782 หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ fiscaljournal@gmail.com ได้เลยครับ แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้าครับ

31 ตุลาคม 2565

คณะที่ปรึกษา

ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจการคลัง
ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจการเงิน
ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
รองผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
ผู้อำนวยการกองนโยบายการคลัง
ผู้อำนวยการกองนโยบายภาษี
ผู้อำนวยการกองนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน
ผู้อำนวยการกองนโยบายการออมและการลงทุน
ผู้อำนวยการกองนโยบายระบบการคุ้มครองผลประโยชน์ทางการเงิน
ผู้อำนวยการกองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
ผู้อำนวยการกองนโยบายเศรษฐกิจมหภาค
ผู้อำนวยการกองนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน
เลขานุการกรม
ผู้อำนวยการกองกฎหมาย
ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร
ผู้อำนวยการศูนย์บริการงานวิจัยและบรรณสารสนเทศ

บรรณาธิการ

นายนรพัชร์ อัศววัลลภ

รองบรรณาธิการ

นายมยูร บุญยะรัตน์
นางสุมาพร มานะสันต์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวอรณิชา สว่างฟ้า
นายอธิก เล้าสกุล
นายกวิน เอี่ยมตระกูล
นายสัณหณัฐ เศรษฐศักดาศิริ
นางสาวกุสุมา จารุมณี
นางสาวพิมลชญา สุขโข

เลขานุการ

นางสาวคงขวัญ ศิลา

เจ้าหน้าที่การเงิน

นางสาวรัตนา ผิวงาม
นางสาวพรสุรีย์ เชื้อรัฐพงศ์

ติดต่อ: วารสารการเงินการคลัง
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ถนนพระรามที่ 6 แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์: 02 273 9020 ต่อ 3254 (คุณนรพัชร์), 3169 (คุณรัตนา), 3236 (คุณคงขวัญ)
โทรสาร: 02 273 9139 E-mail: fpojournaleditor@gmail.com

ฆอ.1673-2565
Purrá
Purrá
LIFE IS NATURAL WONDERS
เพอร์ร่า น้ำแร่ธรรมชาติ 100%

ธอส
G H BANK

ทำให้คนไทยมี "บ้าน"

APP GHB ALL GEN

ธอส
G H BANK
ALL GEN

GEN ไหนก็ใช้ได้!! แอปเดียวครบ จบทุกเรื่อง

- **ขอสินเชื่อ** กู้ใหม่/กู้เพิ่ม
- **ชำระเงินกู้** ตามเงินงวด/ชำระเพิ่ม
- **เปิดบัญชีเงินฝากอิเล็กทรอนิกส์**
- **ยืนยันตัวตน NDID**
- **สลากออมทรัพย์** ซื้อใหม่/ซื้อเพิ่ม
- **ชำระค่าสินค้าและบริการ**

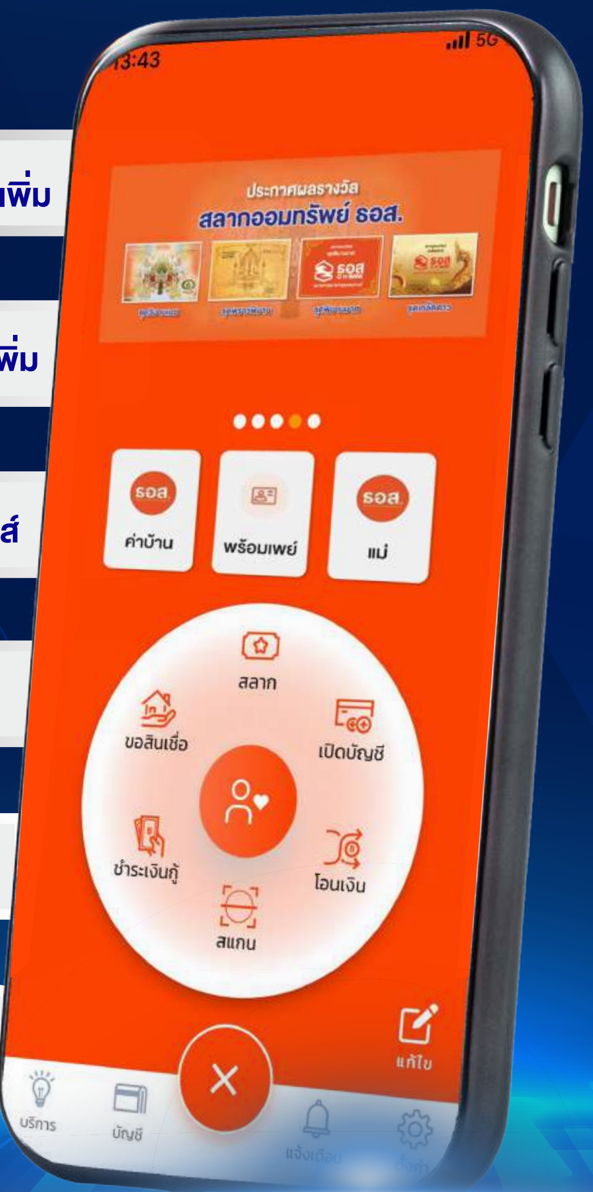

ดาวน์โหลดได้ที่

Download on the App Store — ระบบ iOS

GET IT ON Google Play — ระบบ Android

Available on the AppGallery — ระบบ Huawei

ข้อมูล ณ วันที่ 27 ต.ค. 65

0-2645-9000 @GHBANK

EXIM

SOLAR ORCHESTRA

สินเชื่อลงทุนระบบไฟฟ้า (Solar Rooftop)

- ✅ วงเงินกู้ 7 ปี ให้กู้ 100% ของเงินลงทุน เพื่อชำระผู้รับเหมาเมื่อติดตั้งเสร็จ
- ✅ อัตราดอกเบี้ยต่ำสุด 2.75% ต่อปี
- ✅ สิทธิขึ้นทะเบียน คาร์บอนเครดิต
- ✅ สิทธิ BOI ยกเว้นภาษี 3 ปี 50% ของเงินลงทุน

EXIM THAILAND
ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

ปรึกษาปัญหาธุรกิจกับ EXIM BANK โทร. 0 2169 9999

เงื่อนไขเป็นไปตามที่ธนาคารกำหนด

www.exim.go.th EXIM Bank of Thailand LINE @EXIMThailand

การเปลี่ยนแปลง
โครงสร้างอุตสาหกรรม
และการเติบโตของประเทศเวียดนาม

บทความโดย

พันกร อินทนันชัย

ริยนา เอมศิริธนะนันต์

ณัฐพงษ์ พัฒนพงษ์

งานวิจัยนี้ ได้รับรางวัลชมเชยใน การประกวดบทความ "เศรษฐทัศน์" ประจำปี 2565 (จัดโดย ธนาคารแห่งประเทศไทย ณ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2565)

บทคัดย่อ

ในปัจจุบัน ประเทศเวียดนามถูกจับตามองเป็นอย่างมากสำหรับการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นความน่าสนใจในประเด็นนี้ และได้ทำการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รายละเอียดโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ และเพื่อระบุอุตสาหกรรมที่มีการเติบโตและมีศักยภาพสูงในประเทศเวียดนาม โดยงานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) ที่จัดสร้างโดย OECD ซึ่งการวิเคราะห์ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ต่อไป

ส่วนแรก ทำการพิจารณาด้วย Network Analysis โดยการใช้โปรแกรม Gephi ซึ่งสร้างผลลัพธ์เป็นภาพแผนผัง และค่าดัชนีแสดงความเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนในระบบเศรษฐกิจจากข้อมูลในตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) โดยผลที่ได้ แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างอุตสาหกรรมของเวียดนามเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากปี ค.ศ. 1996 ถึง ค.ศ. 2018 โดยพบว่า อุตสาหกรรมหนัก เช่นปิโตรเลียม อุตสาหกรรมเคมี อุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ รวมถึงภาคการค้าปลีก-ค้าส่ง ได้กลายเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญต่อเศรษฐกิจเวียดนามแทนอุตสาหกรรมเบา เช่น กระดาษ แร่อโลหะ และอุตสาหกรรมการผลิตทั่วไป

ส่วนที่สอง เมื่อพิจารณากลุ่มอุตสาหกรรมที่กลายเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญต่อเศรษฐกิจเวียดนามในปี ค.ศ. 2018 ร่วมกับค่า Backward และ Forward Multiplier ก็ยังพบว่ากลุ่มดังกล่าว เป็นสาขาการผลิตที่มีค่า Backward และ Forward Multiplier ที่เพิ่มขึ้นสูงสุดด้วย ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมเหล่านี้จะไม่ใช่อุตสาหกรรมส่งออกหลักของประเทศเวียดนาม แต่ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ด้วยทั้ง 2 วิธีการ ได้ชี้ให้เห็นชัดเจนถึงการเป็นสาขาอุตสาหกรรมพื้นฐานที่ผลิตสินค้าต้นน้ำและเป็นโครงสร้างหลักของประเทศ นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังชี้ให้เห็นว่า อุตสาหกรรมอื่นๆ ของเวียดนามมีค่า Backward Multiplier สูงขึ้นโดยส่วนใหญ่ (ในขณะที่ Forward Multiplier เปลี่ยนแปลงเล็กน้อย) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในเลื่อนตัวเองมาเป็นผู้ผลิตสินค้าปลายน้ำหรือผู้ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมได้มากขึ้น เช่น อุตสาหกรรมเหล็กแปรรูป คอมพิวเตอร์ และอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

การวิเคราะห์ในส่วนที่สาม ได้ศึกษาสัดส่วนของวัตถุดิบขั้นกลางต่อต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมในเวียดนาม โดยผลลัพธ์สอดคล้องกับส่วนที่สอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ (โดยเฉพาะอุตสาหกรรมส่งออก) มีสัดส่วนดังกล่าวสูงขึ้น แสดงถึงการขยายห่วงโซ่อุปทานของชิ้นส่วนภายในประเทศและเครือข่ายความเชื่อมโยงระหว่างสาขาอุตสาหกรรมปลายน้ำไปยังต้นน้ำที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

ผลจากการวิเคราะห์ จะเป็นประโยชน์ในการเข้าใจโครงสร้างและปัจจัยหลักของการเติบโตของเศรษฐกิจเวียดนาม ซึ่งรัฐบาลเวียดนามสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายการค้าและนโยบายภาษีที่สอดคล้องกับอุตสาหกรรมแต่ละกลุ่ม และยังเป็นประโยชน์ต่อภาคเอกชนไทยในการเลือกกลุ่มเป้าหมายเพื่อการขยายการลงทุนในประเทศเวียดนาม รวมถึงภาครัฐบาลของไทยในการติดตามภาวะเศรษฐกิจในภูมิภาค CLMV ต่อไป

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศเวียดนาม ประเทศหนึ่งที่ในอดีตถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศรายได้ต่ำของโลก แต่อย่างไรก็ดีภายหลังจากการปฏิรูปเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 จนถึงปัจจุบัน เวียดนามพัฒนาเศรษฐกิจได้มีการขยายตัวต่อเนื่อง และสามารถเปลี่ยนสถานะทางเศรษฐกิจจากประเทศรายได้ต่ำไปสู่ประเทศที่มีรายได้ระดับปานกลาง ซึ่งในปัจจุบันประเทศเวียดนามได้ก้าวขึ้นสู่ประเทศที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงสุดประเทศหนึ่งของเอเชีย ลำดับการพัฒนาโดยสังเขปของประเทศเวียดนาม ประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาเศรษฐกิจ ได้ส่งผลทำให้รายได้เฉลี่ยต่อหัว (GDP Per Capita) ของประชากรเวียดนามมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องจาก โดยในปี พ.ศ. 2543 รายได้เฉลี่ยต่อปีของประชากรเวียดนามเท่ากับ 957 ดอลลาร์สหรัฐ แต่ในปี พ.ศ. 2563 รายได้เฉลี่ยต่อหัวของเวียดนามเท่ากับ 2,655 ดอลลาร์สหรัฐ (หรือประมาณ 82,000 บาท โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยน ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564) (World Development Indicators – World Bank, 2022)

2) จำนวนประชากรที่อยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจนลดลงอย่างรวดเร็ว จากร้อยละ 20.7 ในปี พ.ศ. 2554 มาที่ระดับร้อยละ 6.7 ในปี พ.ศ. 2561 (World Development Indicators – World Bank, 2022)

3) โครงสร้างทางเศรษฐกิจของเวียดนามได้เปลี่ยนจากการพึ่งพิงภาคเกษตร มาสู่การขยายตัวด้วยอุตสาหกรรมและภาคบริการ ดังแสดงในภาพที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสัดส่วนของแต่ละภาคส่วนที่ส่งผลต่อการเติบโตของ GDP ของประเทศเวียดนามในช่วงปี พ.ศ. 2548 – 2563

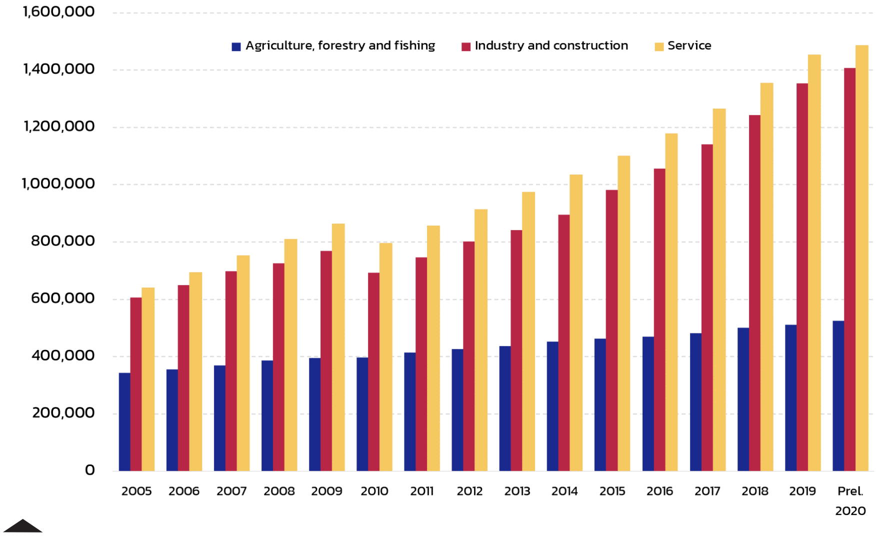

ภาพที่ 1 : โครงสร้างเศรษฐกิจเวียดนาม (พ.ศ. 2548–2563) จากภาคการผลิตในสาขาหลัก (หน่วย: พันล้านดอง at constant 2010 prices)
ที่มา : General Statistics Office (GSO) of Viet Nam (https://www.gso.gov.vn/en) และการคำนวณของผู้วิจัย

ในวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2563 สำนักข่าวบลูมเบิร์ก (Bloomberg) รายงานว่า สำนักงานสถิติแห่งชาติของเวียดนามเปิดเผยตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ หรือ GDP ประจำไตรมาสที่ 4 ของปี โดยระบุว่าในช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม GDP ของเวียดนามเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว ร้อยละ 4.48 และสูงกว่าค่าเฉลี่ย (ร้อยละ 4) ที่นักวิเคราะห์คาดการณ์ไว้ ทั้งนี้จะเห็นได้จากภาคการส่งออกของเวียดนามโตขึ้นร้อยละ 17.6 และนำเข้ามากขึ้นร้อยละ 22.7 ในเดือนธันวาคมของปีดังกล่าว โดยหากคำนวณผลรวมทั้งปีแล้ว จะเห็นได้ว่าเวียดนามส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.5 และนำเข้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.6 ทำให้เกินดุลการค้าอยู่ที่มูลค่า 19,060 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือราว 573,000 ล้านบาท โดยเมื่อนับรวมทั้งปี พ.ศ. 2563 อัตราการเติบโต GDP ของเวียดนามคิดเป็นร้อยละ 2.91 (เหนือกว่าตัวเลขที่คาดการณ์ไว้ที่ร้อยละ 2.8) แต่อย่างไรก็ดี ถือได้ว่าเป็นอัตราการเติบโตที่ต่ำที่สุดในรอบ 34 ปี จากเดิมที่ GDP ของเวียดนามสามารถขยายเติบโตได้ถึงร้อยละ 6-7 ต่อปี สะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้ในช่วงวิกฤตโควิท-19 แต่เศรษฐกิจเวียดนามก็ยังสามารถเติบโตได้ดี ซึ่งเกิดจากควบคุมและการรับมือกับการระบาด ซึ่งช่วยทำให้เศรษฐกิจหลายภาคส่วนดำเนินต่อไปได้

ด้วยการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องของประเทศเวียดนามนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจเวียดนาม นั่นคือ ภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศเวียดนามที่ผลักดันการส่งออกอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเวียดนาม โดยการศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษาโครงสร้างของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศเวียดนามโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ Network Analysis (Centrality Index) และ Backward-Forward Multiplier เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง และชี้ให้เห็นถึงสาขาการผลิตที่เป็นส่วนหลักของโครงสร้างเศรษฐกิจเวียดนาม

1.2 ขอบเขตการศึกษา

(1) การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์อุตสาหกรรมที่มีการเติบโตและมีศักยภาพสูงในประเทศเวียดนาม โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ร่วมกับเครื่องมือวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อใช้ในการอธิบายผลของการศึกษา

(2) ผู้วิจัยได้ทำการสืบค้นข้อมูล และประยุกต์ใช้ข้อมูลสถิติตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) ของเวียดนามในปี ค.ศ. 1996 และ 2018 จากเว็บไซต์องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ร่วมกับวิธีการวิเคราะห์ Network Analysis (Centrality Index) และ Backward-Forward Multiplier

(3) ผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นองค์ความรู้พื้นฐานและเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อการวิเคราะห์เชิงลึก และการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องต่อไป

วรรณกรรมปริทัศน์

เศรษฐกิจเวียดนามเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะเวลาที่ผ่านมามากกว่า 34 ปี มูลค่าของ GDP สามารถขยายตัวได้ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 6.7 ต่อปี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเป็นผลตั้งแต่การปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยนโยบาย Doi Moi ในปี พ.ศ. 2529 โดยเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน และทำให้ระบบเศรษฐกิจเป็นไปตามกลไกตลาดมากขึ้น (ธนวัฒน์ และ ณัชพล, 2563)

การพัฒนาเศรษฐกิจนี้ เน้นไปที่การส่งเสริมการเติบโตของภาคเอกชน ส่งผลสืบเนื่องไปยังการเติบโตในด้านการค้าต่างประเทศและการลงทุนในเวียดนามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 (Poole และคณะ, 2017) ซึ่งการเข้ามาลงทุนในประเทศเวียดนามมากขึ้นนี้ ส่งผลให้ปริมาณการส่งและการนำเข้าเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งได้ในหลายงานที่ศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจเวียดนาม ดังจะเห็นได้ในงานวิจัยของ ADB (Poole และคณะ, 2017) ซึ่งได้ระบุว่า เวียดนามได้กลายเป็นประเทศมีเปิดรับต่อการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในระดับที่สูงมากประเทศหนึ่งในเอเชีย โดยเวียดนามได้เข้าร่วมกับการร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจอย่างหลากหลายทั้ง Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC), US-Viet Nam bilateral trade agreement (BTA) และ World Trade Organization (WTO) ซึ่งผลจากการเปิดเสรีการค้าอย่างต่อเนื่องของเวียดนามได้รับการวิเคราะห์โดย McCaig (2011) และงานวิจัยของ McCaig & Pavcnik (2013) และระบุว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและการขยายตัวของการส่งออก

นอกจากนี้ ในงานวิจัยของธนวัฒน์ และ ณัชพล (2563) ได้แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างตลาดส่งออกของเวียดนามกระจุกตัวอยู่ใน 5 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา จีน ยุโรป ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ คิดเป็นร้อยละ 67 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2562 (จากร้อยละ 58 ในปี พ.ศ. 2552) ซึ่งจะเห็นได้ว่าสินค้าส่งออกที่กระจุกตัว ได้แก่ (1) อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือ (2) เครื่องนุ่งห่ม และ (3) รองเท้า คิดเป็นร้อยละ 42, 11 และ 8 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมดในปี พ.ศ. 2562 ตามลำดับ ซึ่งในส่วนของการวิเคราะห์ได้อ้างอิงถึงแนวคิด Smiling Curve คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ทำให้กระบวนการอุตสาหกรรมกลางน้ำเป็นกิจกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่ม (Value-Added) ได้ต่ำที่สุด และกิจกรรมการผลิตต้นน้ำและปลายน้ำมีสัดส่วนของมูลค่าเพิ่ม (Value-Added) ที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจากการที่เวียดนามได้เข้าร่วมในเครือข่ายการผลิตระหว่างประเทศ ทำให้ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงที่อาจทำให้โครงสร้างอุตสาหกรรมในประเทศมีลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบ Smiling Curve สามารถวิเคราะห์ได้โดยการใช้ข้อมูล

จากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input–Output Table) ดังที่ได้นำเสนอใน ณัฐพงษ์ (2563) และประเทศโดยส่วนใหญ่ในเอเชียได้เข้าสู่เครือข่ายการการผลิตระหว่างประเทศ และเกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบนี้ โดยมีงานวิจัยเกี่ยวข้อง ซึ่งนำเสนอโครงสร้างการผลิตระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงโดยการใช้ข้อมูลจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input–Output Table) ดังเช่น Yamano & Ahmad (2006), Meng และคณะ (2013), Tukker & Dietzenbacher (2013), UNCTAD (2013) และ World Bank (2017) และในกรณีของประเทศไทย ดังเช่นงานวิจัยของ Puttanapong (2016) และ Sessomboon (2016) นอกจากนี้การวิเคราะห์ข้อมูลจากจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input–Output Table) ยังสามารถประยุกต์ร่วมกับวิธีการทาง Network Analysis ด้วยเช่นกัน ดังเช่นในผลงานของ Cerina และคณะ (2015), Barabási (2016) และ Choi & Foerster (2017) ซึ่งสามารถสร้างแผนภาพแสดงความเชื่อมโยงของภาคส่วนต่างๆ ภายในโครงสร้างเศรษฐกิจและการจัดลำดับสาขาการผลิตที่สำคัญ

การวิเคราะห์ของ ธนชาติ (2562) ได้กล่าวถึงแนวโน้มในกรณีศึกษาประเทศไทย ซึ่งนำเสนอว่าการเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 เทคโนโลยี ทำให้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์, หุ่นยนต์ และ Internet of Things (IoT) ฯลฯ จะทำให้รูปแบบการผลิตและโครงสร้างอุตสาหกรรมแตกต่างไปจากเดิม และอาจจะทำให้ไทยยังไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงมากนักในอนาคต ดังนั้นการศึกษาโครงสร้างและปัจจัยหลักของการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนมุมมองและเปรียบเทียบแนวโน้มการเติบโต รวมถึงเพื่อการจัดทำข้อเสนอแนะทางนโยบายสำหรับประเทศไทยในอนาคต

วิธีการที่ใช้ในการศึกษาและข้อมูล

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ ที่มุ่งเน้นการศึกษารายละเอียดโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ การวิเคราะห์จึงเน้นไปที่วิธีการศึกษาจากการสืบข้อมูลเนื้อหาและข้อมูลสถิติตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input–Output Table) ปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) และ พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) จากเว็บไซต์องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) และข้อมูลทางเศรษฐกิจอื่นๆ ทั้งจากหน่วยงานของรัฐบาลเวียดนาม (General Statistics Office of Vietnam) และจากฐานข้อมูล World Development Indicators ของธนาคารโลก (World Bank) โดยประกอบด้วยข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเวียดนาม

การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามมีขยายตัวอย่างต่อเนื่อง (จากภาพที่ 2) จะเห็นได้ว่าอัตราการขยายตัวของ GDP ของประเทศเวียดนามมีอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การปฏิรูปเศรษฐกิจตามนโยบาย Doi Moi ในปี พ.ศ. 2528 และรักษาการเติบโตได้ในระดับสูงมาจนถึงปัจจุบัน

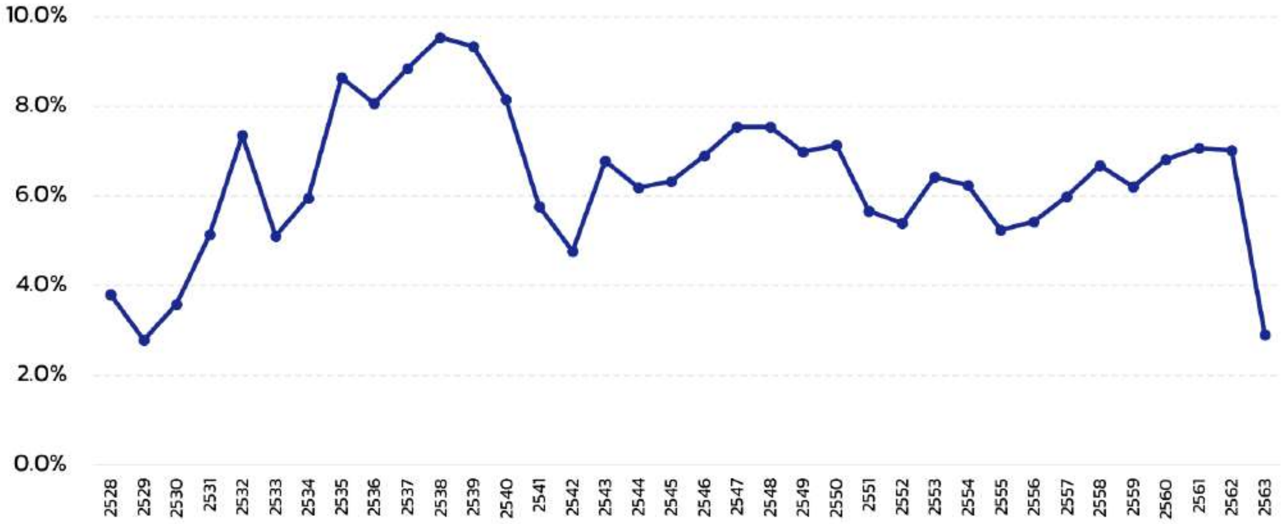

ภาพที่ 2 : อัตราขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของเวียดนาม (พ.ศ. 2528–2563) (คำนวณจาก GDP constant 2015 US$)
ที่มา : World Development Indicators – World Bank, 2022 และการคำนวณโดยผู้วิจัย

ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2563 มีอัตราเติบโตต่ำที่สุดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 โดยในไตรมาส 2 ของปีดังกล่าว มีการระบาดของ COVID–19 ในระดับสูง ประเทศเวียดนามมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในไตรมาส 2 ขยายตัวเพียงร้อยละ 0.36 แต่ก็ยังถือว่าเป็นการเติบโตสวนทางกับประเทศส่วนใหญ่ในโลกที่ติดลบจากผลกระทบของ COVID–19

จากการที่มีการแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วนในระบบเศรษฐกิจของเวียดนาม แต่เศรษฐกิจโดยรวมไม่ได้รับผลกระทบมากเท่าประเทศอื่นๆ เนื่องจากมาตรการการควบคุมโรคที่มีประสิทธิภาพ จากรายละเอียดผลผลิตรายสาขาดังนำเสนอในภาพที่ 3 ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการขยายตัว ทั้งจากภาคอุตสาหกรรมโดยรวมที่ยังขยายตัวที่ร้อยละ 1.38 จากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว และภาคการเกษตรยังสามารถขยายตัวร้อยละ 1.72 แต่อย่างไรก็ดีภาคบริการโดยรวมหดตัวลงร้อยละ 1.76 แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่าภาคธุรกิจบริการสาขาหลัก ยังรักษาการเติบโตไว้ได้เช่นกัน เช่น การค้าปลีกและค้าส่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.3 และภาคการเงินและธนาคารเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.78 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลอื่นๆ จากการรายงานของหน่วยงานของรัฐบาลเวียดนาม แสดงให้เห็นว่า การลงทุนในภาคเอกชน การลงทุนภาครัฐ การส่งออกของสินค้ากลางน้ำบางชนิด ก็ยังมีอัตราการเพิ่มขึ้นเช่นกัน (GSO, 2020)

ทั้งนี้ ภายใต้สถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ถดถอย พบว่าประเทศเวียดนามยังคงเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบเล็กน้อย โดยจากรายงานของ GSO (2020) ระบุว่า ยอดส่งออกในช่วงครึ่งปีแรกของ พ.ศ. 2563 ปรับตัวลงร้อยละ 1.1 จากช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว ขณะที่ยอดนำเข้าลดลงร้อยละ 3 ซึ่งผลสุทธิได้ทำให้เวียดนามยังคงมียอดเกินดุลการค้าอยู่ที่ 4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในช่วงเวลาดังกล่าว โดยถึงแม้ว่าการส่งออกจะชะลอตัวลงเนื่องจากอุตสาหกรรมส่งออกหลัก เช่น การผลิตชิ้นส่วนโทรศัพท์มือถือและโทรศัพท์มือถือที่มีการผลิตลดลงร้อยละ 8.4 แต่ภาคอุตสาหกรรมหลักสาขาอื่นๆ ยังสามารถขยายตัวได้ เช่น อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ที่เพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 24.2 อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.2 เป็นต้น ซึ่งจากข้อมูลที่ได้นำเสนอในหัวข้อ 3.1 นี้ ได้นำไปสู่การขยายรายละเอียดของการศึกษาในรายสาขาการผลิตและความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตภายในระบบเศรษฐกิจเวียดนาม โดยใช้ข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ดังนำเสนอในหัวข้อต่อไป

3.2 ข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) ประเทศเวียดนาม

จากข้อมูลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศเวียดนามที่ได้นำเสนอมาข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการปรับเปลี่ยนรูปแบบโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งช่วยทำให้สามารถรักษาการขยายตัวและรองรับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลกได้เป็นอย่างดี โดยในส่วนนี้ จะทำการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) ของประเทศเวียดนาม โดยตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) เป็นตารางที่แสดงให้เห็นการหมุนเวียนของสินค้าและบริการระหว่างสาขาการผลิตของระบบเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลา 1 ปี ซึ่งในการศึกษานี้ได้ใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) ซึ่งจัดทำโดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) โดยข้อมูลที่จะนำมาใช้ในวิเคราะห์ ประกอบด้วย

- ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) ประเทศเวียดนามในปี ค.ศ. 1996
- ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) ประเทศเวียดนามในปี ค.ศ. 2018

โดยข้อมูลข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) นี้ ประกอบด้วยรายละเอียด 44 สาขาการผลิต (สามารถเข้าถึงได้ที่ https://www.oecd.org/sti/ind/input-outputtables.htm) ซึ่งข้อมูลนี้ จะช่วยทำให้สามารถเข้าใจโครงสร้างเศรษฐกิจของเวียดนามผ่านการวิเคราะห์ด้วยวิธีการ Network Analysis และ Backward-Forward Multiplier ดังนำเสนอในหัวข้อต่อไป

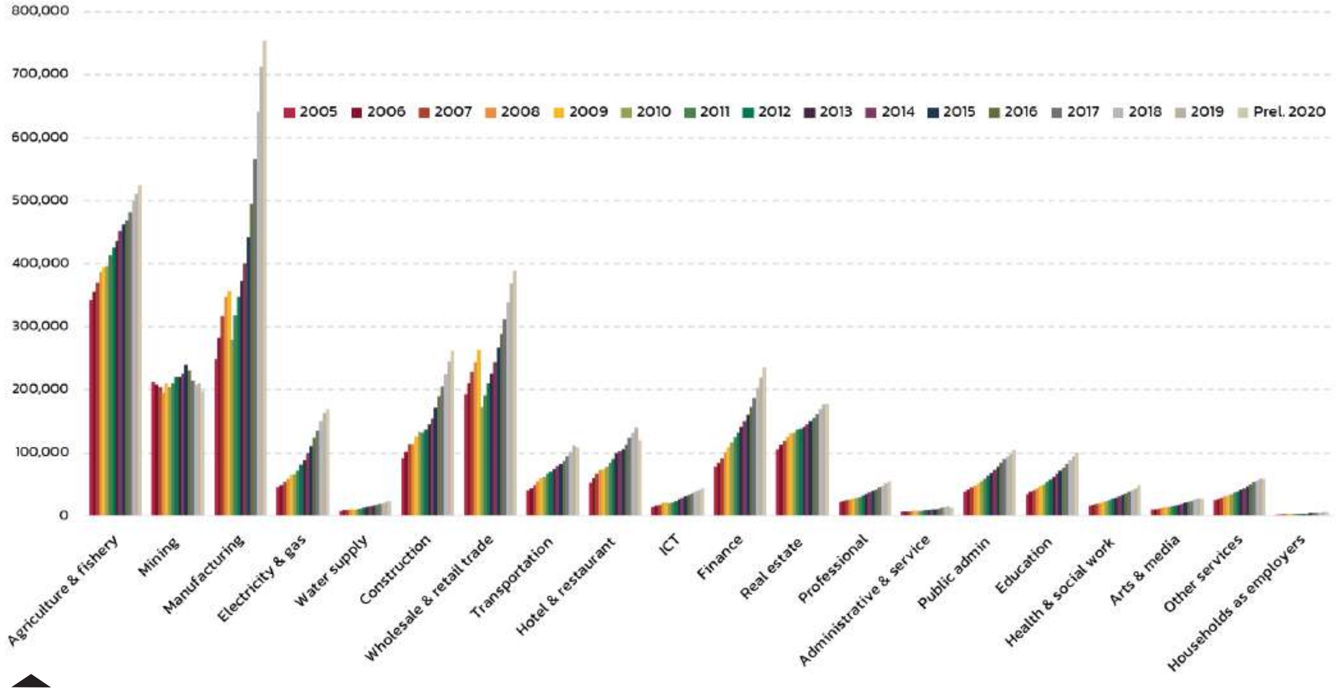

ภาพที่ 3 : มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) รายสาขาของเวียดนาม (ค.ศ. 2005-2020) (คำนวณจาก constant 2010 prices)
ที่มา : General Statistics Office (GSO) of Viet Nam (https://www.gso.gov.vn/en) และการคำนวณของผู้วิจัย

3.3 การวิเคราะห์ด้วย Forward และ Backward Multiplier

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงในโครงสร้างเศรษฐกิจ สามารถวิเคราะห์ได้โดยใช้ข้อมูลจากตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input–Output Table) โดยรายละเอียดของการคำนวณดังที่ได้แสดงใน Miller & Blair (2009) และ ณัฐพงษ์ (2563) ได้แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลที่แสดงในแต่ละแถวของตารางฯ สามารถแบ่งแยกเป็นสมการดังตัวอย่างในสมการที่ (1), (2) และ (3) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของผลผลิตรวมของสาขาที่ n ซึ่งเป็นมูลค่ารวมเท่ากับค่าทางซ้ายมือของสมการ (X_n) ซึ่งในพจน์ทางขวามือของสมการได้ถูกนำไปใช้เป็นวัตถุขั้นกลางโดยสาขาการผลิตอื่น $X_{n,m}$ ตามสัดส่วนการใช้วัตถุดิบขั้นกลาง $a_{n,m}$ และผลผลิตนี้ ยังถูกนำไปใช้ในการบริโภคขั้นสุดท้าย (f_n) (โดยสาขาการผลิต n และ m มีจำนวนสูงสุดตามจำนวนสาขาในตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต)

$$X_1 = a_{11}X_1 + a_{12}X_2 + \cdots + a_{1n}X_n + f_1 \quad (1)$$

$$X_2 = a_{21}X_1 + a_{22}X_2 + \cdots + a_{2n}X_n + f_2 \quad (2)$$

$$X_n = a_{n1}X_1 + a_{n2}X_2 + \cdots + a_{nn}X_3 + f_n \quad (3)$$

ซึ่งรูปแบบสมการด้านบน สามารถจัดเรียงในรูปแบบเมตริกซ์ได้ดังนี้

$$A = \begin{bmatrix} a_{11} & \dots & a_{13} \\ \vdots & \vdots & \vdots \\ a_{n1} & \dots & a_{nn} \end{bmatrix}, X = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_n \end{bmatrix}, F = \begin{bmatrix} f_1 \\ f_2 \\ \vdots \\ f_n \end{bmatrix}$$

เมื่อจัดพจน์ความสัมพันธ์ของทั้ง 3 เมตริกซ์จะได้แบบสมการ (3)

$$X = AX + F \quad (3)$$

เมื่อย้ายข้างสมการเพื่อปรับรูปแบบแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง F และ X จะได้ผลดังสมการ (4)

$$X = (I - A)^{-1}F = BF \quad ; \quad B = (I - A)^{-1} \quad (4)$$

โดยค่าของเมตริกซ์ B คือตัวทวีคูณ (หรือ Leotief multiplier) โดยค่าของ Backward multiplier (BW) ของสาขาที่ j สามารถคำนวณได้จาก BWj = ∑_ib_ij และ Forward multiplier (FW) ของสาขาที่ i สามารถคำนวณได้จาก FWi = ∑_jb_ij ซึ่งค่าของ Backward multiplier (หรือตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ) แสดงถึง ความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตดังกล่าวกับสาขาอื่น ๆ ที่เป็นผู้ผลิตวัตถุดิบ (หรือสาขาต้นน้ำ) ในขณะที่ค่าของ Forward multiplier แสดงถึงความเชื่อมโยงดังกล่าวกับผู้นำผลผลิตไปใช้ (หรือสาขาปลายน้ำ รวมถึงผู้บริโภค) โดยค่าของตัวทวีคูณทั้ง BW และ FW ที่สูงแสดงถึงความเชื่อมโยงกับสาขาการผลิตอื่นๆ เป็นจำนวนมาก และมีลำดับขั้นตอนการผลิตและความซับซ้อนของความเชื่อมโยงมาก ทำให้เมื่อสาขาดังกล่าวเกิดการขยายตัวของการผลิต จะส่งผลกระทบที่มีมูลค่าสูงไปยังสาขาต้นน้ำ (กรณี BW สูง) หรือสาขาปลายน้ำ (กรณี FW สูง)

ผลการคำนวณและการอภิปราย

4.1 ผลการศึกษา Network Analysis ของแต่ละอุตสาหกรรมในประเทศเวียดนาม

ในการวิเคราะห์ส่วนแรกนี้ จะใช้วิธีการในสาขา Network Analysis ซึ่งสร้างผลลัพธ์เป็นภาพแผนผังแสดงความเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนในระบบเศรษฐกิจจากข้อมูลในตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) นอกจากนี้ ยังสามารถจัดลำดับความสำคัญของแต่ละสาขาการผลิตต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมโดยการคำนวณค่าความเป็นศูนย์กลางต่อระบบเศรษฐกิจ (Centrality Index) โดยในการศึกษานี้ ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม Gephi เพื่อสร้างแผนผังความเชื่อมโยงสาขาการผลิต และเพื่อคำนวณค่า Weighted Degree Centrality Index เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมประเทศเวียดนามโดยเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) และ พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการ Network Analysis ตามขั้นตอนที่ได้ถูกนำเสนอในงานวิจัยของ Cerina และคณะ (2015), Barabási (2016) และ Choi & Foerster (2017) ได้ผลลัพธ์ในรูปแบบแผนผังดังแสดงในรูปภาพที่ 4 และค่าดัชนีในรูปภาพที่ 5 และ ตารางที่ 1 โดยค่า Weighted Degree Centrality Index เป็นดัชนีแสดงจำนวนสาขาการผลิตอื่นๆ ที่มีความเชื่อมโยงกับสาขาดังกล่าวและปรับด้วยค่าถ่วงน้ำหนักซึ่งเป็นมูลค่าของธุรกรรมที่เกี่ยวข้องในแต่ละเส้นทางความเชื่อมโยง ขนาดของจุดแสดงสาขาการผลิตและเส้นโค้งที่แสดงความเชื่อมโยงในภาพที่ 4 มีขนาดตามลำดับของ Weighted Degree Centrality Index ซึ่งจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมในประเทศเวียดนามมีความสัมพันธ์กันมากขึ้นจากปี พ.ศ. 2539 จนถึงปี พ.ศ. 2561 ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่าในปี พ.ศ. 2539 โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเวียดนาม ประกอบไปด้วยอุตสาหกรรม Paper products and printing, Other non-metallic mineral products และ Manufacturing

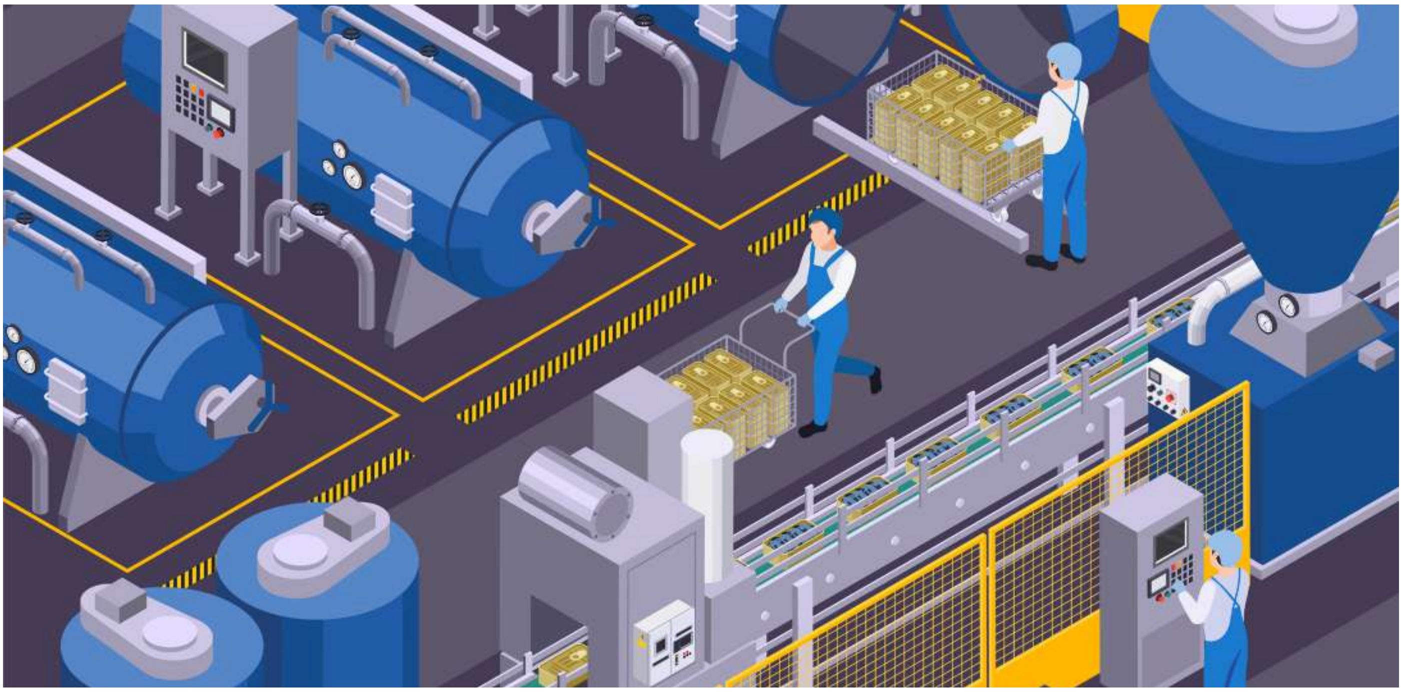

เป็นอุตสาหกรรมหลักของการผลิตและความเชื่อมโยงระหว่างภาคผลิต ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 โครงสร้างเศรษฐกิจเวียดนามเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยอุตสาหกรรมหลักประกอบไปด้วย อุตสาหกรรม Coke and refined petroleum products, Chemical and chemical products, Basic metals และ Wholesale and retail trade ซึ่งจะเห็นได้ว่า อุตสาหกรรมปิโตรเลียม ได้เป็นภาคส่วนหลักในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งมีความเชื่อมโยงไปในหลายอุตสาหกรรมมาก เช่น อุตสาหกรรมเกี่ยวกับพลังงาน เป็นต้น รวมไปถึงอุตสาหกรรมค้าปลีกและค้าส่งสินค้าที่มีความเชื่อมโยงไปในหลายอุตสาหกรรมในระบบเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามเช่นกัน อีกทั้งยังเห็นการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมการเกษตรที่มีความเชื่อมโยงมากขึ้นจากปี พ.ศ. 2539 ด้วยเช่นกัน

ผลดังกล่าวสอดคล้องกับรายละเอียดในภาพที่ 5 ที่แสดงการเปลี่ยนแปลง Weighted Degree Centrality Index โดยในปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) พบว่าอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนีนี้สูงอย่างโดดเด่น ประกอบด้วยอุตสาหกรรม Paper products and printing, non-metallic mineral products และ Manufacturing ในขณะที่ปี พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) พบว่าอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนีดังกล่าวสูงอย่างโดดเด่น ประกอบไปด้วย Coke and refined petroleum products, Chemical and chemical products, Basic metals และ Wholesale and retail trade จากการที่ค่าดัชนีนี้สามารถอธิบายความสำคัญโดยแสดงถึงความเป็นศูนย์กลาง จึงชี้ให้เห็นว่าอุตสาหกรรมปิโตรเลียม, อุตสาหกรรมเคมี และ อุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ กลายเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามมากที่สุดในปี พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทของสาขาเหล่านี้ ในการเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบต้นน้ำที่สำคัญที่มีความจำเป็นต่ออุตสาหกรรมอื่น นอกจากนี้ สาขาค้าปลีกค้าส่งยังมีค่าที่สูงเช่นกันโดยสะท้อนถึงบทบาทสำคัญในช่วงปลายน้ำ

ปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539)

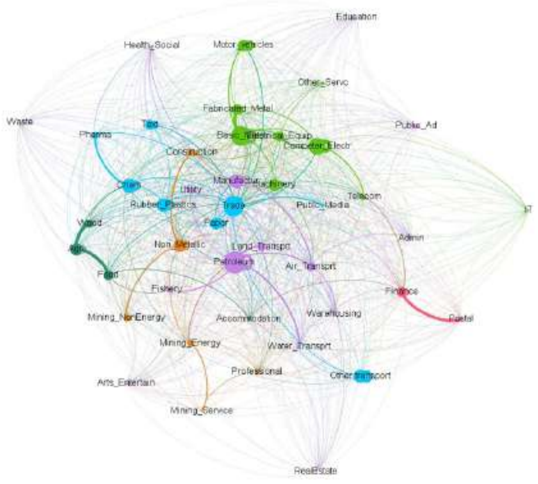

ปี ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561)

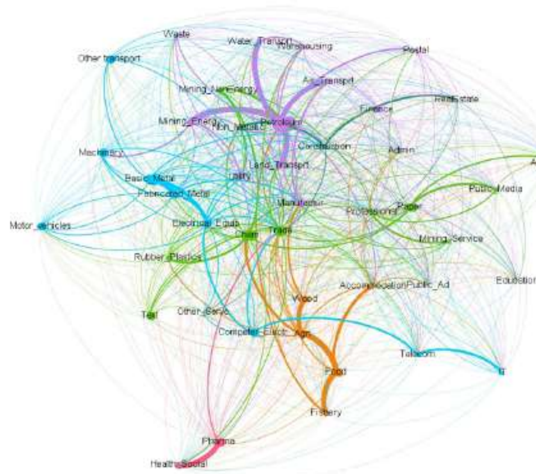

ภาพที่ 4 : การเปรียบเทียบแผนผังเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างอุตสาหกรรมในประเทศเวียดนาม ปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และ ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561)
ที่มา : ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูล OECD – Vietnam Input-Output Tables (IOTs) และการคำนวณโดยผู้วิจัยโดยใช้โปรแกรม Gephi

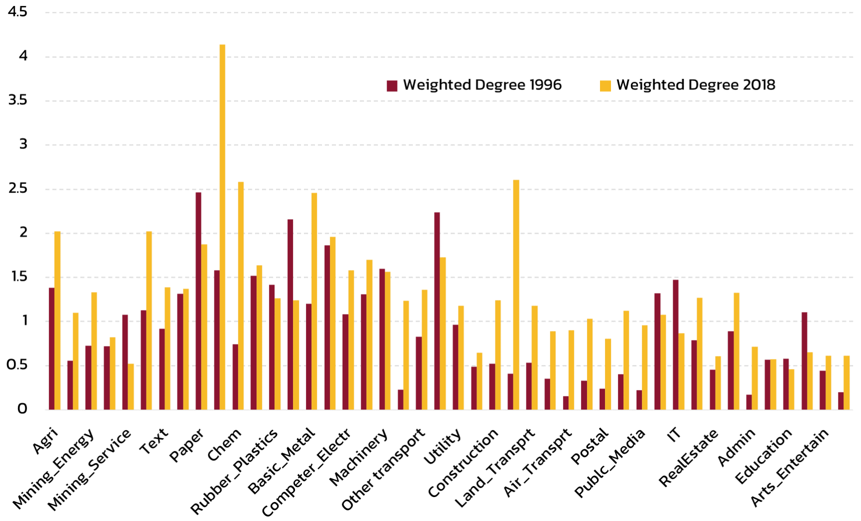

ภาพที่ 5 : การเปลี่ยนแปลงของ Weighted Degree Centrality Index ปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และ ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561)
ที่มา : ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูล OECD Vietnam Input-Output Tables (IOTs) และการคำนวณโดยผู้วิจัย

	2018	1996		2018	1996
Agriculture, hunting, forestry	1.382	2.021	Electricity, gas, steam and air conditioning supply	0.965	1.181
Fishing and aquaculture	0.558	1.096	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	0.486	0.649
Mining and quarrying, energy producing products	0.726	1.333	Construction	0.524	1.238
Mining and quarrying, non-energy producing products	0.722	0.821	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles	0.410	2.605
Mining support service activities	1.076	0.522	Land transport and transport via pipelines	0.534	1.176
Food products, beverages and tobacco	1.125	2.020	Water transport	0.352	0.891
Textiles, textile products, leather and footwear	0.915	1.390	Air transport	0.156	0.899
Wood and products of wood and cork	1.314	1.371	Warehousing and support activities for transportation	0.327	1.029
Paper products and printing	2.466	1.873	Postal and courier activities	0.241	0.807
Coke and refined petroleum products	1.579	4.141	Accommodation and food service activities	0.405	1.121
Chemical and chemical products	0.745	2.582	Publishing, audiovisual and broadcasting activities	0.221	0.959
Pharmaceuticals, medicinal chemical and botanical products	1.516	1.639	Telecommunications	1.317	1.075
Rubber and plastics products	1.417	1.264	IT and other information services	1.471	0.868
Other non-metallic mineral products	2.156	1.240	Financial and insurance activities	0.787	1.268
Basic metals	1.200	2.456	Real estate activities	0.454	0.608
Fabricated metal products	1.862	1.958	Professional, scientific and technical activities	0.891	1.328
Computer, electronic and optical equipment	1.081	1.579	Administrative and support services	0.173	0.715
Electrical equipment	1.309	1.700	Public administration and defence; compulsory social security	0.564	0.574
Machinery and equipment, nec	1.598	1.565	Education	0.579	0.457
Motor vehicles, trailers and semi-trailers	0.228	1.235	Human health and social work activities	1.104	0.650
Other transport equipment	0.827	1.358	Arts, entertainment and recreation	0.440	0.612
Manufacturing nec; repair and installation of machinery and equipment	2.235	1.729	Other service activities	0.201	0.612

ตารางที่ 1: ค่า Weighted Degree Centrality Index ในแต่ละอุตสาหกรรมของประเทศเวียดนาม ปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และ ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561)
ที่มา : ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูล OECD Vietnam Input-Output Tables (IOTs) และการคำนวณโดยผู้วิจัย

4.2 การศึกษาค่า Backward และ Forward Multiplier

วิธีการคำนวณดังที่ได้นำเสนอในหัวข้อ 3.3 เป็นการวิเคราะห์ในการจำแนกอุตสาหกรรมต้นน้ำและปลายน้ำ ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้ อุตสาหกรรมที่มี Backward Multiplier (หรือค่าดัชนีตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางต้นน้ำ) มีค่าต่ำ และมีค่า Forward Multiplier หรือค่าดัชนีตัวทวีคูณแสดงผลกระทบไปทางปลายน้ำ) มีค่าสูง หมายความว่าอุตสาหกรรมหรือสาขาการผลิตนั้น ๆ ส่งผลกระทบไปในด้านปลายน้ำได้มากกว่า ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการผลิตนี้ เป็นกระบวนลำดับต้นของห่วงโซ่การผลิต ดังเช่น กระบวนการผลิตวัตถุดิบหรือการแปรรูปขั้นต้น (หรือเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำ) และในทางตรงกันข้าม หากเป็นอุตสาหกรรมปลายน้ำหรืออยู่ในกระบวนลำดับสุดท้ายของห่วงโซ่การผลิต จะมีค่า Backward Multiplier สูง แต่มีค่า Forward Multiplier ต่ำ แต่ในกรณีที่ Backward–Forward Multiplier มีค่าใกล้เคียงกัน หมายความว่าอุตสาหกรรมนั้นๆ เป็นอุตสาหกรรมกลางน้ำ

จากรูปภาพที่ 6 และตารางที่ 2 ในการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงค่า Forward Multiplier ในแต่ละอุตสาหกรรมของเวียดนามระหว่างปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และปี ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) พบว่าอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงของค่า Forward Multiplier เพิ่มขึ้นอย่างโดดเด่น คือ Coke and refined petroleum products, Chemicals and chemical products, Basic metals และ Retail trade โดยค่า Forward Multiplier ที่เพิ่มขึ้นบอกถึงขนาดผลกระทบและความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมดังกล่าวที่มีต่อสาขาการผลิตในอุตสาหกรรมปลายน้ำ แสดงให้เห็นถึงการที่อุตสาหกรรมดังกล่าวมีสัดส่วนการส่งต่อผลผลิตไปยังสาขาการผลิตอื่นค่อนข้างสูง สะท้อนถึงความเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานที่เป็นต้นน้ำและสะท้อนถึงบทบาทที่ชัดเจนขึ้นของอุตสาหกรรมดังกล่าวในเศรษฐกิจเวียดนาม ที่แม้อุตสาหกรรมดังกล่าวมาจะไม่ใช่อุตสาหกรรมส่งออกหลักของประเทศเวียดนาม แต่ถือเป็นสาขาอุตสาหกรรมพื้นฐานและโครงสร้างหลักของประเทศ

ทั้งนี้ รูปภาพที่ 7 และตารางที่ 3 ได้เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงค่า Backward Multiplier ในแต่ละอุตสาหกรรมของเวียดนามระหว่างค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และปี ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561)

พบว่าอุตสาหกรรมโดยส่วนใหญ่มีค่า Backward Multiplier เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าประเทศเวียดนามสามารถเลื่อนตัวเองมาเป็นผู้ผลิตสินค้าปลายน้ำหรือผู้ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมได้มากขึ้น โดยอุตสาหกรรมส่งออกหลักของเวียดนาม เช่น Computer, electronic and optical equipment, Electrical equipment, Machinery and equipment, Motor vehicles, trailers and semi-trailers และ transport equipment มีค่า Backward Multiplier เพิ่มขึ้นกว่าเมื่อปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) สะท้อนถึงความสามารถในการขยายลำดับขั้นตอนการผลิตในช่วงต้นน้ำและกลางน้ำภายในประเทศที่เพิ่มขึ้น (หรือมีห่วงโซ่อุปทานการผลิตในประเทศที่ยาวและซับซ้อนมากขึ้น) ซึ่งเป็นการช่วยกระตุ้นอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมสามารถขยายการผลิตได้มากขึ้นตามไปด้วย ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมเกิดการขยายตัว

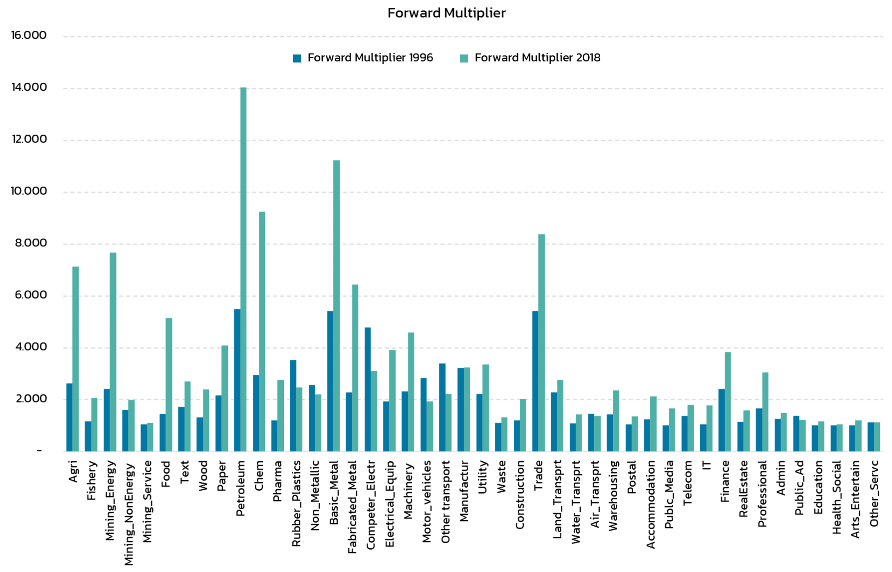

ภาพที่ 6 : การเปลี่ยนแปลงของ Forward Multiplier ปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และ ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561)
ที่มา : ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูล OECD Vietnam Input-Output Tables (IOTs) และการคำนวณโดยผู้วิจัย

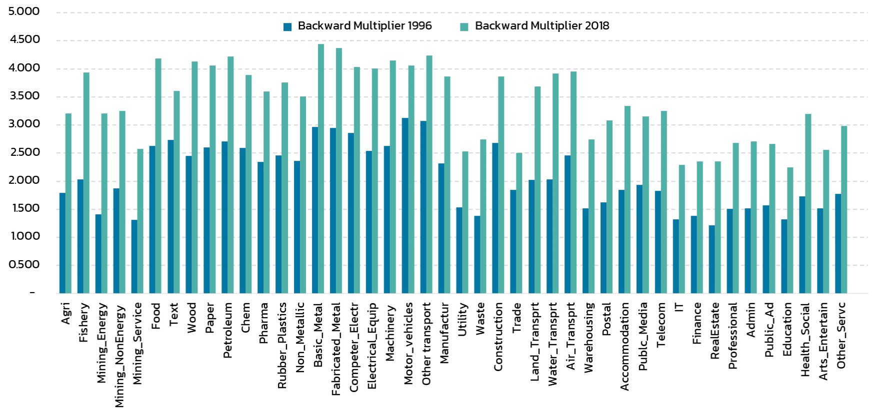

ภาพที่ 7 : การเปลี่ยนแปลงของ Backward Multiplier ปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และ ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561)
ที่มา: ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูล OECD Vietnam Input-Output Tables (IOTs) และการคำนวณโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 2 : ค่า Forward Multiplier ในแต่ละอุตสาหกรรมของประเทศเวียดนาม ปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และ ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561)
ที่มา: ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูล OECD Vietnam Input-Output Tables (IOTs) และ การคำนวณโดยผู้วิจัย

	Forward Multiple 2018	Forward Multiple 1996		Forward Multiple 2018	Forward Multiple 1996
Agriculture, hunting, forestry	7.117	2.619	Electricity, gas, steam and air conditioning supply	3.356	2.226
Fishing and aquaculture	2.074	1.164	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	1.323	1.097
Mining and quarrying, energy producing products	7.664	2.405	Construction	2.037	1.193
Mining and quarrying, non-energy producing products	1.999	1.611	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles	8.367	5.404
Mining support service activities	1.099	1.044	Land transport and transport via pipelines	2.751	2.276
Food products, beverages and tobacco	5.147	1.457	Water transport	1.438	1.078
Textiles, textile products, leather and footwear	2.693	1.726	Air transport	1.366	1.452
Wood and products of wood and cork	2.390	1.327	Warehousing and support activities for transportation	2.348	1.433
Paper products and printing	4.090	2.169	Postal and courier activities	1.352	1.045
Coke and refined petroleum products	14.033	5.498	Accommodation and food service activities	2.121	1.242
Chemical and chemical products	9.246	2.950	Publishing, audiovisual and broadcasting activities	1.665	1.012
Pharmaceuticals, medicinal chemical and botanical products	2.758	1.199	Telecommunications	1.796	1.371
Rubber and plastics products	2.466	3.522	IT and other information services	1.770	1.056
Other non-metallic mineral products	2.206	2.560	Financial and insurance activities	3.834	2.421
Basic metals	11.224	5.413	Real estate activities	1.586	1.145
Fabricated metal products	6.438	2.287	Professional, scientific and technical activities	3.053	1.672
Computer, electronic and optical equipment	3.114	4.783	Administrative and support services	1.495	1.251
Electrical equipment	3.915	1.941	Public administration and defence; compulsory social security	1.227	1.377
Machinery and equipment, nec	4.591	2.317	Education	1.171	1.013
Motor vehicles, trailers and semi-trailers	1.932	2.835	Human health and social work activities	1.043	1.008
Other transport equipment	2.221	3.403	Arts, entertainment and recreation	1.195	1.004
Manufacturing nec; repair and installation of machinery and equipment	3.238	3.216	Other service activities	1.126	1.123

ตารางที่ 3 : ค่า Backward Multiplier ในแต่ละอุตสาหกรรมของประเทศเวียดนาม ปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และ ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561)
ที่มา: ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูล OECD Vietnam Input-Output Tables (IOTs) และการคำนวณโดยผู้วิจัย

	Forward Multiple 2018	Forward Multiple 1996		Forward Multiple 2018	Forward Multiple 1996
Agriculture, hunting, forestry	3.205	1.796	Electricity, gas, steam and air conditioning supply	2.532	1.537
Fishing and aquaculture	3.931	2.034	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	2.744	1.388
Mining and quarrying, energy producing products	3.209	1.410	Construction	3.866	2.683
Mining and quarrying, non-energy producing products	3.247	1.869	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles	2.503	1.847
Mining support service activities	2.577	1.311	Land transport and transport via pipelines	3.685	2.021
Food products, beverages and tobacco	4.186	2.630	Water transport	3.916	2.035
Textiles, textile products, leather and footwear	3.604	2.735	Air transport	3.956	2.461
Wood and products of wood and cork	4.134	2.453	Warehousing and support activities for transportation	2.743	1.515
Paper products and printing	4.062	2.600	Postal and courier activities	3.081	1.620
Coke and refined petroleum products	4.216	2.707	Accommodation and food service activities	3.342	1.848
Chemical and chemical products	3.890	2.595	Publishing, audiovisual and broadcasting activities	3.156	1.934
Pharmaceuticals, medicinal chemical and botanical products	3.601	2.344	Telecommunications	3.254	1.830
Rubber and plastics products	3.757	2.456	IT and other information services	2.289	1.320
Other non-metallic mineral products	3.511	2.361	Financial and insurance activities	2.350	1.384
Basic metals	4.443	2.940	Real estate activities	2.350	1.214
Fabricated metal products	4.370	2.950	Professional, scientific and technical activities	2.678	1.510
Computer, electronic and optical equipment	4.030	2.859	Administrative and support services	2.710	1.516
Electrical equipment	4.001	2.543	Public administration and defence; compulsory social security	2.666	1.572
Machinery and equipment, nec	4.145	2.625	Education	2.242	1.326
Motor vehicles, trailers and semi-trailers	4.058	3.129	Human health and social work activities	3.199	1.726
Other transport equipment	4.233	3.073	Arts, entertainment and recreation	2.560	1.517
Manufacturing nec; repair and installation of machinery and equipment	3.860	2.318	Other service activities	2.983	1.776

4.3 การศึกษาสัดส่วนของวัตถุดิบขั้นกลางต่อต้นทุนการผลิต

ในการศึกษาสัดส่วนของวัตถุดิบขั้นกลางต่อต้นทุนการผลิต เพื่อที่จะวิเคราะห์ว่าในแต่ละอุตสาหกรรมมีสัดส่วนของวัตถุดิบขั้นกลางต่อต้นทุนการผลิตเพิ่มหรือลดลงมากน้อยเพียงใด และสะท้อนถึงโครงสร้างการผลิตที่มีการใช้ชิ้นส่วนย่อยและความซับซ้อนในการผลิต รวมถึงมูลค่าของสินค้าขั้นกลาง ซึ่งจะส่งผลให้มีการนำเข้าชิ้นส่วนมากขึ้นด้วยเช่นกัน

จากรูปภาพที่ 8 และตารางที่ 4 ในการเปรียบเทียบสัดส่วนของวัตถุดิบขั้นกลาง ต่อต้นทุนการผลิตแต่ละอุตสาหกรรมของเวียดนามระหว่างปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และ ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) พบว่าในปี ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) ในแต่ละอุตสาหกรรมมีสัดส่วนของวัตถุดิบขั้นกลางต่อต้นทุนการผลิตเพิ่มมากขึ้น สะท้อนถึงโครงสร้างการผลิตที่มีการใช้ชิ้นส่วนย่อยมากขึ้น มีความซับซ้อนในการผลิตเพิ่มมากขึ้น และมูลค่าสินค้าขั้นกลางที่สูงขึ้น รวมถึงส่งผลทำให้มีการนำเข้าชิ้นส่วนเพิ่มมากขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ แสดงให้เห็นว่าสาขาอุตสาหกรรมส่งออกหลัก เช่น Computer, electronic and optical equipment, Electrical equipment, Machinery and equipment, Motor vehicles, trailers and semi-trailers และ Other transport equipment มีสัดส่วนของวัตถุดิบขั้นกลางต่อต้นทุนการผลิตสูงมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการขยายห่วงโซ่อุปทานภายในประเทศ เนื่องจากมีความต้องการวัตถุดิบหรือสินค้าขั้นกลางเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้น

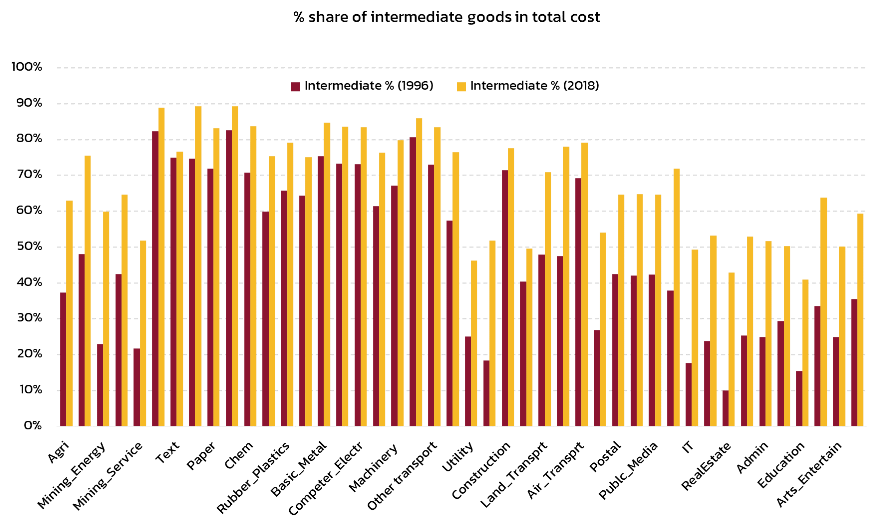

ภาพที่ 8 : สัดส่วนของวัตถุดิบขั้นกลางต่อต้นทุนการผลิต ปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และ ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561)
ที่มา : ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูล OECD Vietnam Input-Output Tables (IOTs) และการคำนวณโดยผู้วิจัย

	Intermediate % (2018)	Forward Multiple 1996		Intermediate % (2018)	Forward Multiple 1996
Agriculture, hunting, forestry	0.629	0.373	Electricity, gas, steam and air conditioning supply	0.462	0.250
Fishing and aquaculture	0.754	0.480	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	0.517	0.183
Mining and quarrying, energy producing products	0.598	0.230	Construction	0.776	0.715
Mining and quarrying, non-energy producing products	0.647	0.424	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles	0.496	0.404
Mining support service activities	0.518	0.217	Land transport and transport via pipelines	0.709	0.479
Food products, beverages and tobacco	0.889	0.823	Water transport	0.779	0.475
Textiles, textile products, leather and footwear	0.766	0.749	Air transport	0.791	0.692
Wood and products of wood and cork	0.892	0.746	Warehousing and support activities for transportation	0.540	0.268
Paper products and printing	0.831	0.719	Postal and courier activities	0.646	0.425
Coke and refined petroleum products	0.893	0.825	Accommodation and food service activities	0.648	0.421
Chemical and chemical products	0.837	0.707	Publishing, audiovisual and broadcasting activities	0.646	0.423
Pharmaceuticals, medicinal chemical and botanical products	0.753	0.598	Telecommunications	0.719	0.378
Rubber and plastics products	0.790	0.657	IT and other information services	0.493	0.177
Other non-metallic mineral products	0.750	0.643	Financial and insurance activities	0.532	0.237
Basic metals	0.847	0.753	Real estate activities	0.429	0.100
Fabricated metal products	0.835	0.732	Professional, scientific and technical activities	0.529	0.253
Computer, electronic and optical equipment	0.835	0.732	Administrative and support services	0.517	0.249
Electrical equipment	0.763	0.615	Public administration and defence; compulsory social security	0.503	0.294
Machinery and equipment, nec	0.798	0.671	Education	0.410	0.154
Motor vehicles, trailers and semi-trailers	0.859	0.806	Human health and social work activities	0.636	0.335
Other transport equipment	0.834	0.730	Arts, entertainment and recreation	0.501	0.249
Manufacturing nec; repair and installation of machinery and equipment	0.765	0.574	Other service activities	0.593	0.356

ตารางที่ 4 : การศึกษาสัดส่วนของวัตถุดิบขั้นกลางต่อต้นทุนการผลิตปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และ ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561)
ที่มา : ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูล OECD Vietnam Input-Output Tables (IOTs) และการคำนวณโดยผู้วิจัย

4.4 การเปลี่ยนแปลง Multiplier โดยการวิเคราะห์แผนผังการเปลี่ยนแปลง

เพื่อศึกษารายละเอียดของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและลักษณะการผลิตของเวียดนาม การวิเคราะห์ได้สร้างแผนภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงโดยเปรียบเทียบค่า ปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) และปี ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) ในรูปแบบของ scatter plot โดยพบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงใน 2 ลักษณะที่สำคัญ โดยในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่ 1 ดังแสดงในภาพที่ 9 พบว่าหลายอุตสาหกรรมมีการเพิ่มขึ้นที่ค่า Backward และ Forward Multiplier ได้แก่ อุตสาหกรรมสาขา Coke and refined petroleum products, Chemicals and chemical products, Basic metals and fabricated metal, Retail trade, Mining and quarrying, energy producing products และ Agriculture, hunting, forestry โดยในภาพที่ 9 แสดงการเพิ่มขึ้นทั้ง Forward Multiplier และ Backward Multiplier จากจุดสีน้ำเงิน (ค่าในปี ค.ศ. 1996) ไปยังจุดสีส้ม (ค่าในปี ค.ศ. 2018) โดยแนวลักษณะเป็นเส้นทแยงมุมขวาบนตามภาพ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบรายชื่ออุตสาหกรรมเหล่านี้ จะพบว่าโดยส่วนใหญ่สอดคล้องกับอุตสาหกรรมที่ค่า Weighted Degree Centrality Index สูง (ดังแสดงในหัวข้อที่ 4.1) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผลการวิเคราะห์ทั้งจากการใช้ Network Analysis และจาก Backward-Forward Multiplier ให้ผลที่สอดคล้องกันในการบ่งชี้อุตสาหกรรมที่เป็นกลไกหลักของระบบเศรษฐกิจเวียดนาม ซึ่งผลที่ได้นี้ สะท้อนให้เห็นว่าอุตสาหกรรมเหล่านี้ ขยายความยาวของเส้นทางและความซับซ้อนของความเชื่อมโยงในห่วงโซ่อุปทานไปทั้งความสัมพันธ์กับสาขาต้นน้ำ และสาขาปลายน้ำ และสามารถส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจไปยังทั้ง 2 ภาคส่วนในระดับสูง

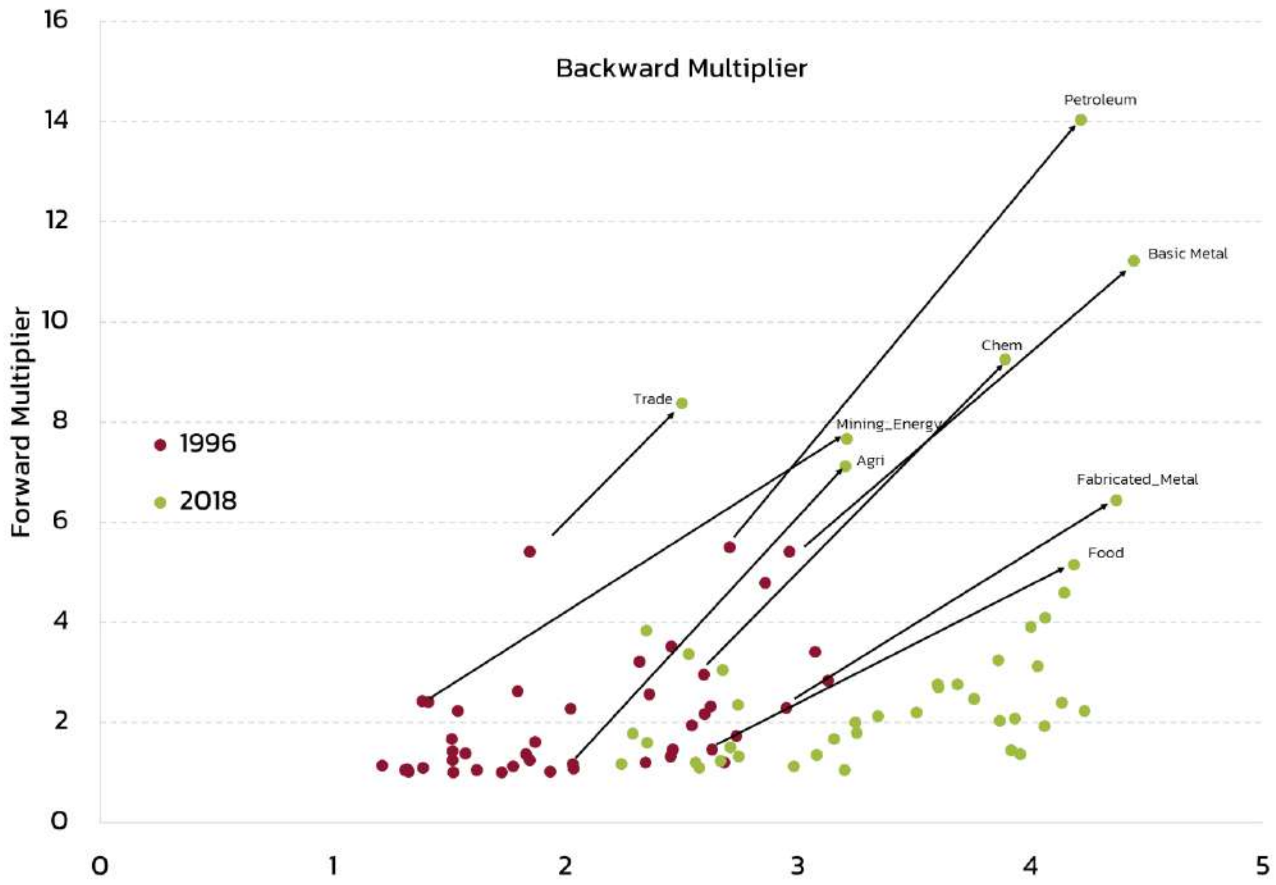

ภาพที่ 9 : สาขาอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงของ Backward–Forward Multiplier ในรูปแบบที่ 1 (เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากทั้งค่าของ Backward และ Forward Multiplier)
ที่มา : ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูล OECD Vietnam Input–Output Tables (IOTs) และ การคำนวณโดยผู้วิจัย

ในขณะเดียวกัน ผลการวิเคราะห์ได้แสดงให้เห็นว่าสาขาการผลิตที่เหลือของเวียดนามมีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงในอีกลักษณะหนึ่ง ดังแสดงในรูปภาพที่ 10 กล่าวคือ มีการเติบโตเพิ่มขึ้นของ Backward Multiplier เพียงอย่างเดียว แต่ Forward Multiplier เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยหรือแทบไม่เปลี่ยนแปลง จึงมีรูปแบบของการเลื่อนของจุดสีส้มไปทางขวาเท่านั้น ทั้งนี้ ผลที่แสดงในภาพที่ 10 ชี้ให้เห็นว่าอุตสาหกรรมของเวียดนามส่วนใหญ่มีการเพิ่มขึ้นของค่า Backward Multiplier แสดงให้เห็นถึงการที่ประเทศเวียดนามสามารถเลื่อนตัวเองมาเป็นผู้ผลิตสินค้าปลายน้ำหรือผู้ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมได้มากขึ้น และในแต่ละอุตสาหกรรมมีสัดส่วนของวัตถุดิบขั้นกลางต่อต้นทุนการผลิตเพิ่มมากขึ้น สะท้อนถึงโครงสร้างการผลิตที่มีการใช้ชิ้นส่วนย่อยในการผลิตมากขึ้น ซึ่งผลที่ได้นี้ สอดคล้องกับข้อสรุปในหัวข้อที่ 4.3 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมโดยส่วนใหญ่ของเวียดนามมีสัดส่วนการใช้วัตถุดิบขั้นกลาง (intermediate inputs) ที่มากขึ้น แสดงถึงขั้นตอนการผลิตและการเชื่อมโยงที่ไปทางต้นน้ำมากขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาการผลิตที่มีเครือข่ายผู้ผลิตชิ้นส่วนและวัตถุดิบที่ซับซ้อนมากขึ้น และเกิดการขยายเส้นทางและความเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตชิ้นส่วนในห่วงโซ่อุปทานที่สูงขึ้น นอกจากนี้ สาขาเหล่านี้ ยังเป็นสาขาส่งออกหลักของเวียดนามด้วยเช่นกัน (เช่น สาขาชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า ฯลฯ) โดยผลการวิเคราะห์ทั้งหมดได้สรุปรวมดังแสดงในตารางที่ 5

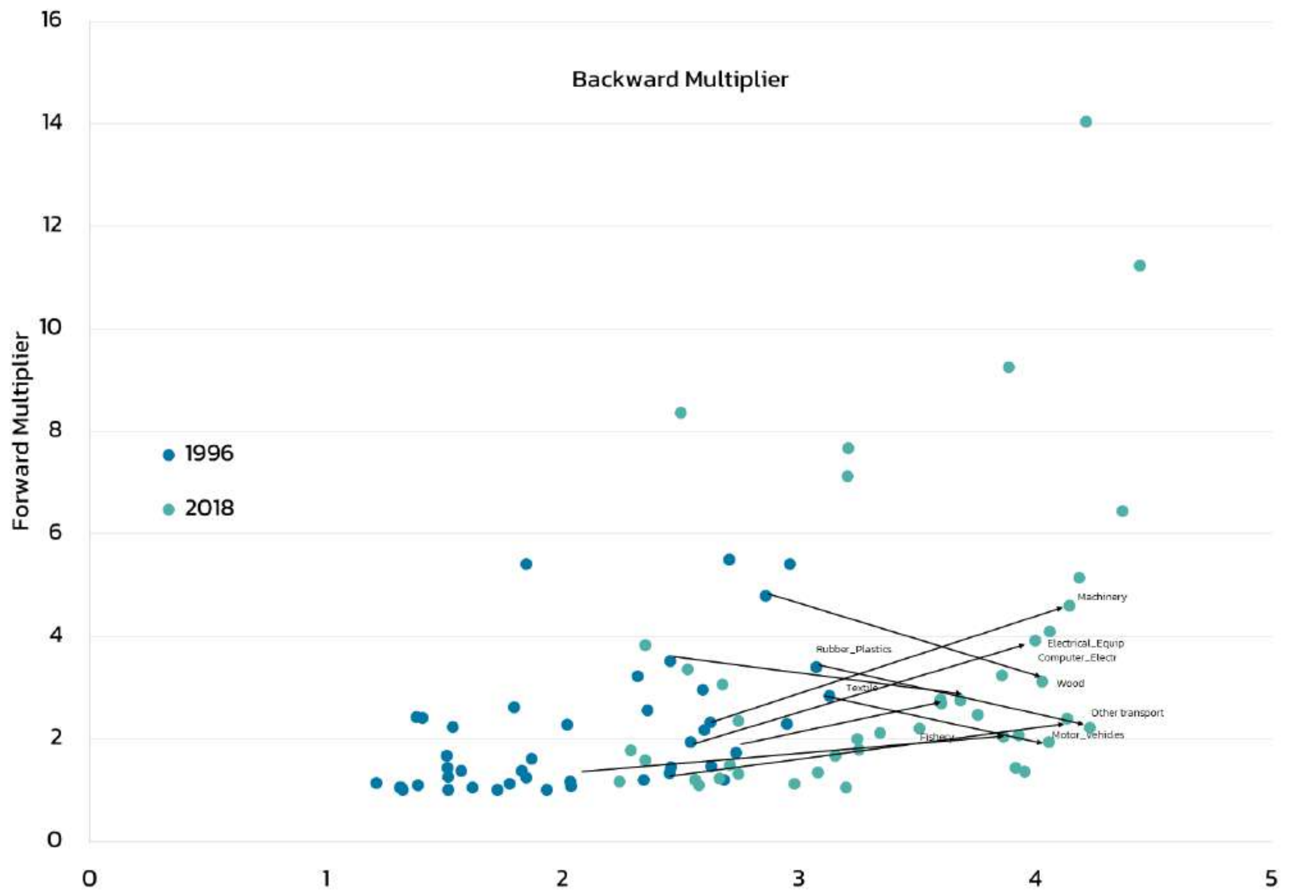

ภาพที่ 10 : สาขาอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงของ Backward-Forward Multiplier ในรูปแบบที่ 2 (เพิ่มขึ้นเพียงค่าของ Backward Multiplier เป็นส่วนใหญ่)
ที่มา: ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูล OECD Vietnam Input-Output Tables (IOTs) และ การคำนวณโดยผู้วิจัย

ประเภทที่	บทบาท	สาขา	การเปลี่ยนแปลงค่า Weighted Degree Centrality Index	การเปลี่ยนแปลงค่า Backward multiplier	การเปลี่ยนแปลงค่า Forward multiplier	การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนการใช้วัตถุดิบขั้นกลาง	สัดส่วนการส่งออก
1	ผลิตสินค้าต้นน้ำและเป็นแกนหลักของโครงสร้างเศรษฐกิจ	(1) Coke and refined petroleum products (2) Chemicals and chemical products, (3) Basic metals (4) Mining and quarrying, energy producing products (5) Agriculture, hunting, forestry (6) Wholesale and retail trade	สูง	สูง	สูง	สูง	ต่ำ (ยกเว้นสาขาเกษตร)
2	ผลิตสินค้าปลายน้ำ และเน้นการส่งออก	(1) Computer, electronic and optical equipment (2) Electrical equipment (3) Machinery and equipment (4) Motor vehicles	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	สูง	สูง

ตารางที่ 5 : สรุปผลการวิเคราะห์โดยใช้ Network Analysis และ Backward-Forward Multiplier
ที่มา : ข้อมูลสถิติจากฐานข้อมูล OECD Vietnam Input-Output Tables (IOTs) และ การคำนวณโดยผู้วิจัย

สรุปผลและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.1 สรุปผลการศึกษา

เมื่อพิจารณาด้วย Network Analysis จะเห็นได้ว่า ในปี ค.ศ. 1996 (พ.ศ. 2539) อุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามและเป็นอุตสาหกรรมหลักของการผลิตและความเชื่อมโยงระหว่างภาคผลิต ประกอบด้วยอุตสาหกรรมเบา เช่น กระดาษ, แร่อโลหะ และอุตสาหกรรมการผลิตทั่วไป ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไป ประเทศเวียดนามได้ใช้การเติบโตของภาคอุตสาหกรรมเป็นกลไกหลักในการผลักดันเศรษฐกิจ ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของเวียดนามเปลี่ยนไป ซึ่งในปี ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) ผลจาก Network Analysis แสดงให้เห็นว่า อุตสาหกรรมหลักประกอบไปด้วย อุตสาหกรรมปิโตรเลียม, อุตสาหกรรมเคมี, อุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ และภาคการค้าปลีก–ค้าส่ง

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณากลุ่มอุตสาหกรรมนี้ร่วมกับค่า Backward และ Forward Multiplier พบว่า สาขาการผลิตเหล่านี้มีค่า Backward และ Forward Multiplier ที่เพิ่มขึ้นสูงสุด สะท้อนถึงสะท้อนถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมดังกล่าวในเศรษฐกิจเวียดนาม ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมเหล่านี้จะไม่ใช่อุตสาหกรรมส่งออกหลักของประเทศเวียดนาม แต่ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ด้วยทั้ง 2 วิธีการได้ชี้ให้เห็นชัดเจนถึงการเป็นสาขาอุตสาหกรรมพื้นฐานที่ผลิตสินค้าต้นน้ำและเป็นโครงสร้างหลักของประเทศ

จากผลวิเคราะห์ด้วย Backward และ Forward Multiplier ยังแสดงให้เห็นเพิ่มเติมว่า นอกจากกลุ่มอุตสาหกรรมที่กล่าวมาข้างต้นซึ่งพบว่าเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำหลัก อุตสาหกรรมอื่น ๆ ของเวียดนามมีค่า Backward Multiplier สูงขึ้นโดยส่วนใหญ่ (ในขณะที่ Forward Multiplier เปลี่ยนแปลงเล็กน้อย) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในเลื่อนตัวเองมาเป็นผู้ผลิตสินค้าปลายน้ำหรือผู้ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมได้มากขึ้น ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้ประกอบไปด้วย อุตสาหกรรมเหล็กแปรรูป, คอมพิวเตอร์ และอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น และสอดคล้องกับความสามารถใน

การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเหล่านี้ของเวียดนามที่เพิ่มขึ้น และยังสอดคล้องกับผลการคำนวณสัดส่วนของวัตถุดิบขั้นกลางต่อต้นทุนการผลิตเพิ่มมากขึ้น โดยผลรวมทั้งหมดนี้ สะท้อนถึงโครงสร้างการผลิตที่มีการใช้ชิ้นส่วนย่อยในการผลิตมากขึ้น และขยายลำดับขั้นตอนการผลิตและความเชื่อมโยงจากสาขาปลายน้ำไปยังสาขาต้นน้ำที่มากขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐบาลของเวียดนาม สามารถนำข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้เพื่อวิเคราะห์และวางแผนกำหนดนโยบายและมาตรการให้มีความสอดคล้องกับลักษณะการเติบโตของอุตสาหกรรมในประเทศเวียดนาม นอกจากนี้ ภาครัฐบาลและภาคเอกชนของไทยสามารถนำผลวิเคราะห์นี้ไปใช้ในการติดตามภาวะการเติบโตของเวียดนาม รวมถึงแสวงหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งในด้านการค้าและการลงทุนในประเทศเวียดนาม โดยผลการวิเคราะห์ในงานศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของแต่ละอุตสาหกรรมในเวียดนามที่มีความแตกต่างกัน จากข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของ Multiplier ที่ปรากฏลักษณะการเติบโตของอุตสาหกรรม 2 แบบ ซึ่งประกอบด้วย (1) อุตสาหกรรมที่มีการเพิ่มขึ้นทั้ง Forward Multiplier และ Backward Multiplier และ (2) อุตสาหกรรมที่มีการเพิ่มขึ้นเพียง Backward Multiplier ดังนั้นการสนับสนุนนโยบายด้านภาษีจากภาครัฐของเวียดนามควรดำเนินการให้สอดคล้องตามลักษณะของอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การเข้าร่วมลงนามในความตกลงทางการค้าเสรี (Free Trade Agreements: FTA) ควรพิจารณาให้สอดคล้องกับกลุ่มอุตสาหกรรมทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว เพื่อที่จะช่วยยกระดับเวียดนามให้สามารถส่งออกสินค้าไปต่างประเทศในอัตราภาษีที่ต่ำกว่า ในขณะเดียวกันเวียดนามสามารถนำเข้าสินค้าหรือชิ้นส่วนการผลิตได้ในอัตราภาษีที่น้อยลง ซึ่งจะการส่งเสริมการเติบโตของอุตสาหกรรมและสอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตที่มีการใช้ชิ้นส่วนย่อยในการผลิตมากขึ้น ทั้งนี้นโยบายที่เจาะจงไปยังอุตสาหกรรมแต่ละกลุ่ม จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจเวียดนามทั้งทางตรงและทางอ้อม และช่วยส่งเสริมศักยภาพของประเทศเวียดนามในการส่งออกสินค้าในอุตสาหกรรม

ทั้งนี้ ภาครัฐบาลและภาคเอกชนของไทย ยังสามารถใช้ประโยชน์ในการกำหนดสาขาเป้าหมายที่จะขยายมูลค่าการค้า หรือส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยเข้าไปลงทุนในประเทศเวียดนามในสาขาหลักเหล่านี้ ซึ่งจะทำให้การกระจายฐานการผลิต และสร้างโอกาสทางธุรกิจในการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานเข้ากับฐานการผลิตเดิมในประเทศ ดังตัวอย่างเช่น ธุรกิจพลังงานของไทยที่มีศักยภาพอาจจะขยายการลงทุนในเวียดนามเพื่อใช้ประโยชน์จากการขยายตัวและการเป็นแกนกลางในระบบเศรษฐกิจของเวียดนามในสาขาดังกล่าว เป็นต้น

บรรณานุกรม

เอกสารอ้างอิงต่างประเทศ

Barabási. A.L. (2016). Network Science. Cambridge: Cambridge University Press.

Cerina, F., Zhu, Z., Chessa, A., & Riccaboni, M. (2015). World input-output network. PLoS ONE, 10(7): e0134025.

Choi, J., & Foerster, A. (2017). The Changing Input-Output Network Structure of the U.S. Economy. Economic Review, (2), 23-49.

General Statistics Office (GSO) of Viet Nam, (2020). National Accounts of Viet Nam, สืบค้น 8 พฤษภาคม 2563 จาก https://www.gso.gov.vn/en/national-accounts/

General Statistics Office (GSO) of Viet Nam, (2022). National Accounts of Viet Nam, สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.gso.gov.vn/en/px-web/?pxid=E0306-07&theme=National%20Accounts%20and%20State%20budget

Jennifer P. Poole, Amelia U. Santos-Paulino, Maria V. Sokolova, and Alisa DiCaprio. (2560). The Impact Of Trade And Technology On Skills In Viet Nam. Tokyo: ADBI

Kunyaporn Phuakvisuthi. (2561). 5 สถานที่ยอดนิยมลงทุนเวียดนาม. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2563 จาก https://www.thebangkokinsight.com/news/world-news/2383/

McCaig, B. (2011). Exporting out of poverty: Provincial poverty in Vietnam and U.S. market access, Journal of International Economics, 85(1), 102-113.

McCaig, B., & Pavcnik, N. (2013). Moving out of agriculture: Structural change in Vietnam, NBER Working Papers 19616.

Meng, B., Zhang, Y., & Inomata, S. (2013). Compilation and applications of IDE-JETRO's international Input–Output tables. Economic Systems Research, 25, 122–142.

Miller, R.E., & Blair, P.D. (2009) Input-Output Analysis: Foundations and Extensions. 2nd Edition, Cambridge: Cambridge University Press.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2562). Trade in Value Added

(TiVA): Principal indicators. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2563 จาก https://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=TIVA_2018_C1

Poole, J., Paulino, A.S., Sokolova, M. & DiCaprio, A. (2017). The impact of trade and technology on skills in Viet Nam, ADBI Working Papers 770, Asian Development Bank Institute.

Puttanapong, N. (2016). Tracing Thailand's linkages to global supply chain: Applications of World Input-Output Database (WIOD) and structural path analysis, International Journal of Applied Business and Economic Research,14(1), 411-438.

Sessomboon, P. (2016). Decomposition analysis of global value chain's impact on Thai economy. (Unpublished master's thesis). Thammasat University, Bangkok, Thailand.

Tukker, A., & Dietzenbacher, E. (2013). Global multiregional Input-Output frameworks: An introduction and outlook, Economic Systems Research, 25(1), 1-19. DOI: 10.1080/09535314.2012.761179

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD), (2013). World Investment Report 2013 – Global Value Chains: Investment and Trade for Development. New York and Geneva: United Nations.

World Bank. (2017). Measuring and Analyzing the Impacts of GVCs on Economic Development. Global Value Chain Development Report 2017.

World Bank. (2022). World Development Indicators. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators

Yamano, N., & Ahmad, N. (2006). The OECD Input-Output database: 2006 edition. OECD Science, Technology and Industry Working Papers, 2006/08, OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/308077407044

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD), (2013). World Investment Report 2013 – Global Value Chains: Investment and Trade for Development. New York and Geneva: United Nations.

เอกสารอ้างอิงภาษาไทย

ณัฐพงษ์ พัฒนพงษ์. (2563). การวิเคราะห์โครงสร้างและผลกระทบทางเศรษฐกิจด้วยตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตและตารางบัญชีเมตริกซ์สังคม, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ธนชาติ นุ่มนนท์. (2562). The Smiling Curve: เมื่อต้องแข่งที่ต้นทางและปลายทาง. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2563 จาก https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/648761

ธนวัฒน์ พนิตพงศ์ศรี และ ณัชพล จรูญพิพัฒน์กุล. (2563). เจาะลึกความสามารถในการแข่งขันของเวียดนาม. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2563 จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/Pages/FAQ178.aspx

ฟิลิปปินส์

มีการหาตัวผู้มีรายได้น้อยอย่างไร

บทความโดย

ปัณณ์ อนันอภิบุตร

คงขวัญ ศิลา

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

การหาตัวผู้มีรายได้น้อยของฟิลิปปินส์

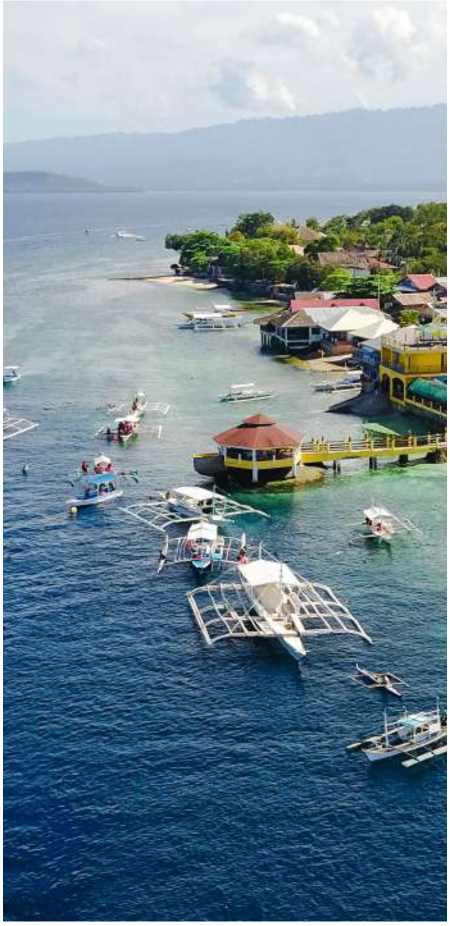

ระบบกำหนดเป้าหมายครัวเรือนแห่งชาติสำหรับการลดความยากจน (Listahanan or the National Household Targeting System for Poverty Reduction: NHTS-PR) เป็นระบบการจัดการข้อมูลสารสนเทศระดับชาติของฟิลิปปินส์ที่ใช้ในการระบุผู้มีรายได้น้อยว่าคือผู้ใดและอาศัยอยู่ที่ใดของประเทศ แล้วนำไปใช้ในการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้มีรายได้น้อยเหล่านั้น โดยมีโครงการช่วยเหลือของรัฐบาล 59 โครงการ ที่นำข้อมูลจาก Listahanan ไปใช้เพื่อระบุตัวตนผู้รับผลประโยชน์ (The World Bank Philippines, March 2022)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการระบุตัวผู้มีรายได้น้อย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการระบุตัวผู้มีรายได้น้อยของฟิลิปปินส์ มี 2 หน่วยงาน คือ

1. กระทรวงสวัสดิการสังคมและการพัฒนา (Department of Social Welfare and Development: DSWD) โดยผ่านสำนักงานระบุครัวเรือนยากจนแห่งชาติ (National Household Targeting Office: NHTO) ซึ่ง NHTO จะจ้าง ฝึกอบรม และกำกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาคสนาม ซึ่งมีภารกิจในการประเมินครัวเรือนในพื้นที่ โดยมีเงื่อนไขว่า เจ้าหน้าที่ผู้นั้นต้องไม่ปฏิบัติหน้าที่ในภูมิลำเนาของตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความลำเอียงในการประเมิน

2. คณะที่ปรึกษาด้านเทคนิคแห่งชาติ (National Technical Advisory Group: NTAG) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านความยากจน เศรษฐศาสตร์ สถิติ และประชากรศาสตร์ จะคอยให้คำปรึกษาแก่ NHTO

การนำข้อมูลจาก Listahanan ไปใช้ประโยชน์

กฎหมาย EO 867 ค.ศ. 2010 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำฐานข้อมูลครัวเรือนที่ยากจนไปใช้ในการจัดสวัสดิการอย่างถูกฝาถูกตัว

เหตุใดจึงไม่ให้สำนักงานสถิติแห่งชาติฟิลิปปินส์ (Philippine Statistics Authority) ทำหน้าที่หาตัวผู้มีรายได้น้อย

สำนักงานสถิติแห่งชาติฟิลิปปินส์ (Philippine Statistics Authority: PSA) เป็นหน่วยงานที่ทำข้อมูลสถิติความยากจนทั่ว ๆ ไปและเป็นระดับมหภาค เช่น ข้อมูลจำนวนผู้มีรายได้น้อยในแต่ละจังหวัดหรือภาค เป็นต้น และถูกจำกัดด้วยข้อกฎหมายที่ว่า ข้อมูลที่ PSA จัดเก็บและประมวลนั้นเป็นความลับ ไม่สามารถเผยแพร่ข้อมูลรายบุคคลได้ (Strictly Confidential) ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้การหาตัวผู้มีรายได้น้อยเป็นหน้าที่ของ DSWD

อย่างไรก็ตาม PSA ร่วมอยู่ในคณะที่ปรึกษาด้านเทคนิคแห่งชาติ (NTAG) และให้คำแนะนำแก่ DSWD โดย Listahanan มีการกำหนดเกณฑ์ที่เป็นวิทยาศาสตร์และมีมาตรฐาน อีกทั้งยังมีการใช้ข้อมูลจากการสำรวจและสำมะโนอื่น ๆ ของ PSA ประกอบด้วย เช่น การสำรวจรายได้และรายจ่ายของครอบครัว (Family Income and Expenditure Survey) การสำรวจกำลังแรงงาน (Labor Force Survey) สำมะโนประชากรและเคหะ (Census of Population and Housing) เป็นต้น

บทบาทของรัฐบาลท้องถิ่นใน Listahanan

DSWD จะส่งข้อมูลรายชื่อของผู้มีรายได้น้อยให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นเพื่อใช้ในการยืนยันข้อมูลของผู้มีรายได้น้อย (Validation)

ขั้นตอนต่าง ๆ ของ Listahanan

1. ขั้นการเตรียมการ เป็นการระบุพื้นที่ในการประเมิน วิธีการระบุตัวผู้มีรายได้น้อย รวมถึงการวัดรายได้ทางอ้อม (Proxy Means Test: PMT) และในกรณีของพื้นที่ชนบทจะมีการสัมภาษณ์ทุกครัวเรือนในพื้นที่เป้าหมาย

2. ขั้นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล เป็นการเก็บข้อมูลจากประชากรทุกคนตามที่อยู่อาศัยจริงแบบ Face to Face โดยจะมีการไปเยี่ยมที่บ้านเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนโดยใช้แบบฟอร์มประเมินครัวเรือน (Household Assessment Form: HAF) ซึ่งเป็นโปรแกรมอิเล็กทรอนิกส์ในการเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูล ช่วยลดระยะเวลาการสืบค้นและศึกษาข้อมูล ทั้งนี้หลังกรอกข้อมูลเสร็จ จะต้องให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทำการตรวจสอบ และลงนามยืนยันข้อมูล

2.2 การระบุพื้นที่ที่เก็บข้อมูล จะมีการติดสติ๊กเกอร์ที่หน้าบ้านเพื่อระบุว่า บ้านนี้ได้รับการเยี่ยมแล้ว

2.3 การประเมินรายได้ของครัวเรือน ใช้ HAF ในการประเมินรายได้ของครัวเรือน ซึ่งเป็นการวัดรายได้ทางอ้อม (Proxy Means Test: PMT) แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ความยากจนในพื้นที่เพื่อประเมินว่า ครัวเรือนนี้ถือเป็นครัวเรือนยากจนหรือไม่ นั่นคือ การระบุครัวเรือนยากจนจะทำผ่านแบบจำลอง PMT โดยตัวแปรและค่าถ่วงน้ำหนักต่าง ๆ จะถูกเก็บไว้เป็นความลับเพื่อไม่ให้สามารถบิดเบือนค่าต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ เกณฑ์ต่าง ๆ ของ PMT จะเป็นเกณฑ์ที่สามารถมองเห็นและยืนยันได้ เช่น วัสดุของบ้านอยู่อาศัย การเข้าถึงประปาและไฟฟ้า การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เป็นต้น ซึ่งวิธี PMT นี้เหมาะสำหรับใช้ประเทศที่มีแรงงานนอกระบบขนาดใหญ่ (ทำให้ไม่สามารถทราบรายได้ที่แท้จริงได้)

$$\underbrace{\log(y)^u}_{\text{log (per capita income)}} = \underbrace{a^u}_{\text{structural parameter}} + \underbrace{b^u X_h^u}_{\text{household-specific indicators}} + \underbrace{c^u Z_{hi}^u}_{\text{individual-specific indicators}} + \underbrace{\varepsilon_h^u}_{\text{estimation errors}}$$

where u = urban or rural; h = household identifier; i = individual identifier in a household; X, Z = matrix of indicators/correlates of income; a, b, c = structural parameters/marginal effects; ε = model error

ตัวอย่างของ PMT Model Specification
ที่มา : WORLD BANK SOCIAL PROTECTION POLICY NOTE, November 2018, No. 16

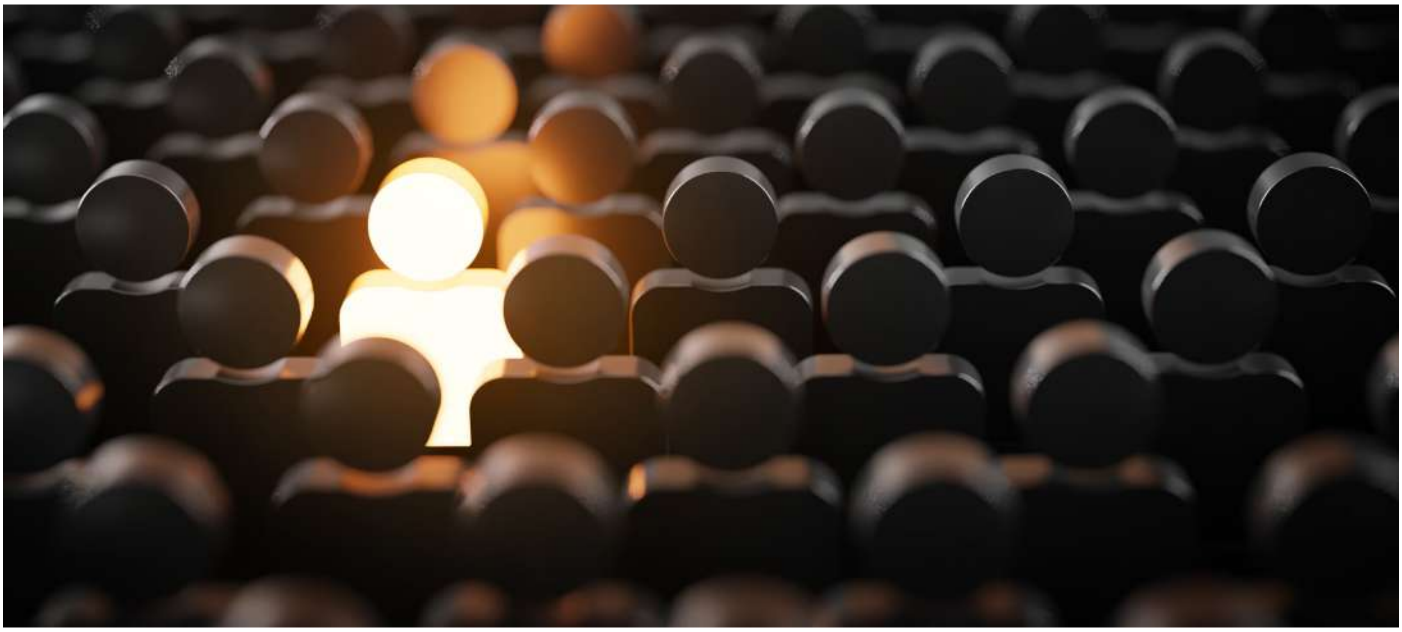

3. ขั้นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูล จะมีการติดประกาศรายชื่อครัวเรือนยากจนเอาไว้ในชุมชนเพื่อให้สมาชิกในชุมชนช่วยตรวจสอบและยืนยันความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง หากไม่เห็นด้วยก็สามารถทักท้วงได้ นอกจากนี้ยังมีการตั้งคณะกรรมการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลในพื้นที่ (Local Verification Committee: LVC) เพื่อรับอุทธรณ์หรือรับเรื่องร้องเรียน (LVC ประกอบด้วยหัวหน้ารัฐบาลท้องถิ่นในพื้นที่ หัวหน้าสำนักงานสวัสดิการสังคมและการพัฒนาในพื้นที่ หัวหน้าสำนักงานวางแผนท้องถิ่นในพื้นที่ และผู้แทนภาคประชาสังคมในพื้นที่อีก 2 คน) เมื่อยืนยันข้อมูลเสร็จแล้วก็จะมีการประกาศรายชื่อครัวเรือนยากจน

4. ขั้นการจัดทำรายงานและดำเนินการ เมื่อรายชื่อครัวเรือนยากจนเสร็จแล้ว สำนักงานระบุครัวเรือนยากจนแห่งชาติ (NHTO) จะเผยแพร่ข้อมูลไปยังหน่วยงานของรัฐ รัฐบาลท้องถิ่น หน่วยงานวิชาการ และหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่มีการลงนามในบันทึกข้อตกลง (Memorandum of Agreement) กับกระทรวงสวัสดิการสังคมและการพัฒนา (DSWD) (เนื่องจากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลจึงต้องมีการทำข้อตกลงเพื่อยืนยันว่าจะนำข้อมูลไปใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ระบุเอาไว้เท่านั้น) เพื่อให้นำข้อมูลครัวเรือนยากจนไปใช้ในการจัดสวัสดิการหรือให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ต่อไป ซึ่งข้อมูลจาก Listahanan ทำให้เห็นถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ เช่น ครัวเรือนใดที่ขาดแคลนกระดาษชำระ ครัวเรือนใดที่ขาดแคลนน้ำดื่ม เป็นต้น ซึ่งสามารถนำไปในการวางแผนและให้การช่วยเหลืออย่างถูกต้อง

ตัวอย่างความสำเร็จของโครงการที่นำข้อมูลจาก Listahanan ไปใช้

โครงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยของฟิลิปปินส์ (Pantawid Pamilyang Pilipino Program: 4Ps) ที่เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนระดับชาติของฟิลิปปินส์ นับเป็นหนึ่งใน 59 โครงการที่นำข้อมูลจาก Listahanan ไปใช้เพื่อระบุผู้รับผลประโยชน์ของโครงการ โดยโครงการ 4Ps นี้ ดำเนินการโดยกระทรวงสวัสดิการสังคมและการพัฒนา (DSWD) เป็นโครงการของรัฐบาลที่มอบเงินช่วยเหลือแบบมีเงื่อนไขแก่คนยากจนในฟิลิปปินส์ เพื่อการพัฒนาสังคม ขจัดความยากจน โดยการลงทุนในทุนมนุษย์ (โภชนาการ สุขภาพ และการศึกษา) ของเด็กอายุ 0–18 ปี โดยเป็นการมอบเงินช่วยเหลือ 2 ประเภท 1) เงินช่วยเหลือด้านสุขภาพ 6,000 เปโซต่อปี หรือ 500 เปโซต่อครัวเรือนต่อเดือน 2) ทุนการศึกษา 300 เปโซต่อเด็กหนึ่งคนทุกเดือนเป็นเวลา 10 เดือน หรือ 3,000 เปโซต่อปี (ครัวเรือนสามารถลงทะเบียนเด็กได้สูงสุด 3 คน สำหรับโปรแกรม) โดยล่าสุดได้มีการช่วยเหลือผ่านโครงการ 4Ps แล้ว 4.4 ล้านคน จากฐานข้อมูล Listahanan ณ ธันวาคม 2564 ที่ระบุครัวเรือนยากจน 5.6 ล้านครัวเรือน จากการประเมินทั้งหมด 15.5 ล้านครัวเรือน (DSWD, August 2022)

ทั้งนี้ Listahanan ได้รับการยกย่องจาก ธนาคารโลก ว่าเป็น “ตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดี” สำหรับประเทศต่าง ๆ ที่ต้องการจะการลงทะเบียนดังกล่าว โดย Listahanan สามารถช่วยรัฐบาลสามารถกำหนดเป้าหมายโครงการต่าง ๆ ให้กับคนยากจนและกลุ่มเปราะบางอย่างถูกฝาถูกตัว โดยการบอกว่าครอบครัวที่ยากจนเป็นใครและอาศัยอยู่ที่ไหน ช่วยให้สามารถเลือกผู้รับผลประโยชน์จากโครงการของรัฐบาลได้อย่างเป็นกลาง โดยใช้เกณฑ์ที่โปร่งใส เป็นกลาง และตรวจสอบได้ ซึ่งได้รับการตรวจสอบโดยชุมชน เพื่อประเมินความยากจนในครอบครัวชาวฟิลิปปินส์ (Dr. Mara Warwick, World Bank, 2015)

References

Department of Social Welfare and Development: DSWD, Listahanan Info Kit. Available at https://listahanan.dswd.gov.ph/wp-content/uploads/2019/11/listahanan_info_kit_7.pdf

Department of Social Welfare and Development: DSWD, Pantawid Pamilyang Pilipino Program (4Ps). Available at: https://car.dswd.gov.ph/programs-services/core-programs/pantawid-pamilyang-pilipino-program-4ps/

Department of Social Welfare and Development: DSWD, The Philippine Experience in the development and use of Listahanan National Household Targeting System for Poverty Reduction (NHTS-PR). Available at: https://thedocs.worldbank.org/en/doc/492311538412425899-0310022018/original/4PhilippinesListahananNoelMacalalad.pdf

Development Academy of The Philippines, Listahanan/National Household Targeting System for Poverty Reduction (NHTS-PR), October, 2020. Available at: https://coe-psp.dap.edu.ph/compendium-innovation/listahanan-national-household-targeting-system-for-poverty-reduction-nhts-pr-2/

Gillaine Ravela, Interaksyon, Who are eligible to avail the Pantawid Pamilyang Pilipino Program?. Available at: https://interaksyon.philstar.com/trends-spotlights/2022/07/12/222009/who-are-eligible-to-avail-the-pantawid-pamilyang-pilipino-program/

National News, DSWD's 3rd 'Listahanan' identifies close to 5.6 million poor households

Published August, 2022. Available at: https://mb.com.ph/2022/08/01/dswds-3rd-listahanan-identifies-close-to-5-6-million-poor-households/

The World Bank, Remarks for the Launch of Listahanan 2015 by World Bank Philippines Country Director. Available at: https://www.worldbank.org/en/news/speech/2016/04/05/remarks-for-the-launch-of-listahanan-2015-by-world-bank-philippines-country-director

The World Bank, The Philippines' Targeting System for the Poor: Successes, lessons and ways forward. Available at: https://documents1.worldbank.org/curated/en/830621542293177821/pdf/132110-PN-P162701-SPL-Policy-Note-16-Listahanan.pdf

Save the Children, IMPACT EVALUATION OF A PARENTINGPROGRAMME FOR THE PANTAWID PAMILYANG PILIPINO PROGRAM IN THEPHILIPPINES, January 2022. Available at: https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/Parenting_Programme_Pantawid_Pamilyang_Pilipino_Program_2022.pdf/

Yoonyoung Cho and Doug Johnson, COVID-19 and Social Assistance in the Philippines: Lessons for Future Resilience, the World Bank Philippines, March 2022. Available at: https://socialprotection.org/es/discover/publications/covid-19-and-social-assistance-philippines-lessons-future-resilience

การพัฒนากลไกความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันภายใต้ IMT-GT

บทความโดย
วิมล ปั้นคง
สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยโครงการพัฒนากลไกความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันภายใต้ IMT-GT ประจำปีงบประมาณ 2564 จัดทำโดยสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)

น้ำมันปาล์ม (Palm Oil) เป็นน้ำมันพืชที่มีผลิตภาพสูงและต้นทุนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับน้ำมันพืชประเภทอื่นจนได้สมญานามว่า “เครื่องผลิตน้ำมันธรรมชาติ (Natural oil machine)” น้ำมันปาล์มเป็นผลผลิตที่เกิดจากทะลายปาล์มสด (Fresh Fruit Bunches; FFB) อันเป็นผลของต้นปาล์มน้ำมัน (Oil Palm) เพื่อเป็นการรักษาคุณภาพน้ำมันปาล์มที่สกัดได้ ผลทะลายปาล์มสดที่ตัดออกจากต้นต้องเข้าโรงงานสกัดภายใน 48 ชั่วโมง ดังนั้นในขั้นของผลทะลายปาล์มจึงไม่มีการค้าระหว่างประเทศและโรงงานสกัดมักตั้งอยู่ใกล้พื้นที่ปลูกเป็นหลัก น้ำมันปาล์มแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1. น้ำมันปาล์มจากผลหรืออาจจะเรียกว่าเปลือกหุ้มภายนอก (Mesocarp) และ 2. น้ำมันจากเนื้อในของเมล็ด (Palm kernel) น้ำมันปาล์มเป็นวัตถุดิบขั้นปฐมภูมิที่นำไปสู่การผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มากมายจำแนกเป็นสามประเภทได้แก่อาหาร (Foods) ผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภคส่วนบุคคล (Consumer Product) และการใช้ในภาคอุตสาหกรรม (Industrial Applications) และพลังงานชีวภาพ (Bioenergy)

ผลจากอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งใช้น้ำมันปาล์มเป็นส่วนประกอบเป็นแรงขับเคลื่อนให้อุปทานน้ำมันปาล์มโลกเพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกปี โดยสามปีล่าสุด (พ.ศ. 2561–2563) ปริมาณผลผลิตโลกอยู่ระหว่างช่วง 70 – 73 ล้านตัน ประเทศผู้ผลิตน้ำมันปาล์มหลักของโลกกระจุกตัวอยู่ในประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย โดยมีสัดส่วนร้อยละ 56.77 ร้อยละ 27.31 และร้อยละ 3.89 ตามลำดับ ในขณะที่อันดับสี่คือโคลัมเบียมีสัดส่วนร้อยละ 2.28 และไนจีเรียเป็นอันดับห้า ด้วยสัดส่วนร้อยละ 1.47 โดยทั้งสามประเทศผู้ผลิตน้ำมันปาล์มหลักของโลกมีความร่วมมือการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT)

อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มมิได้มีแต่แง่บวกอย่างเดียว การขยายพื้นที่ปลูกโดยเฉพาะในอินโดนีเซียและมาเลเซียก่อให้เกิดผลกระทบภายนอกทางลบ (Negative Externality) อันได้แก่ การทำลายป่าอนุรักษ์ การเกิดไฟป่าก่อให้เกิดการทำสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) สิ่งมีชีวิตในป่า (Wildlife) และบริการจากระบบนิเวศ (Ecosystem Services) รวมถึงการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gas Emissions) การใช้ปุ๋ยเคมีซึ่งก่อให้เกิดมลพิษ (Pollution) และความขัดแย้งระหว่างชุมชน (Community) ประเด็นผลกระทบภายนอกเป็นที่มาของการพัฒนาร่วมกันของประชาคมโลกไปสู่“น้ำมันปาล์มที่ยั่งยืน (Sustainable Palm Oil)” กรอบมาตรฐานความยั่งยืนมีหลายกรอบแตกต่างกัน กรอบที่มีน้ำหนักมากที่สุดคือ The Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO)

ธรรมชาติของห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มพิจารณาตามผลผลิต (Output) ของทั้งอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทยมีลักษณะตามลำดับขั้นเป็นไปในลักษณะเดียวกันห่วงโซ่อุปทานเรียงลำดับเริ่มต้นจากการปลูก (Planting) การสกัด (Milling) การกลั่น (Refinery) และอุตสาหกรรมปลายน้ำ (Downstream) ซึ่งสารต่าง ๆ จากการกลั่นเป็นสิ่งป้อนเข้า (Input) เพื่อเป็นสาร

ตั้งต้นสำหรับอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพ และอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายนำเสนอในสองระดับคือ ระดับการพัฒนาเพื่อยกระดับภายในประเทศ จำนวน 5 ประการ และระดับการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศจำนวน 6 ประการ ทั้งนี้ คณะผู้ดำเนินการวิจัยเห็นว่าระยะสั้นควรเร่งการพัฒนาภายในประเทศเสียก่อน ในขณะที่ระยะกลางและระยะยาว คือ ข้อเสนอแนะต่อการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ การนำเสนอข้อเสนอแนะเรียงลำดับด้วยที่มา เหตุผลสนับสนุน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบทบาทเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป รายละเอียดดังนี้

1. ระดับการพัฒนาเพื่อยกระดับภายในประเทศ

(1.1) การพัฒนาทั้งห่วงโซ่อุปทานเป็นระบบและการจัดโครงสร้างการบริหารนโยบาย

คณะผู้ดำเนินการวิจัยตีความการดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ นำไปสู่บทสรุปว่าปรัชญาการบริหารนโยบายของไทยที่ผ่านมามุ่งรักษาเสถียรภาพราคาทะลายปาล์มเป็นหลัก นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ล้วนมีทิศทางไปสู่จุดดังกล่าวอันได้แก่ การประกันรายได้ การกำหนดโครงสร้างราคา การส่งเสริมการใช้น้ำมันไบโอดีเซล การผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยน้ำมันปาล์มดิบ การควบคุมการนำเข้า การจัดระเบียบการนำเข้าและนำผ่านน้ำมันปาล์ม การติดตั้งเครื่องมือวัดปริมาณน้ำมันปาล์ม มาตรฐานโรงงานสกัดและร้อยละน้ำมัน (Oil Extraction Rate : OER) แผนระยะยาวที่เป็นรูปธรรมของไทยไปผูกกับการใช้น้ำมันปาล์มไปสู่ไบโอดีเซล ซึ่งเป็นเพียงแขนงหนึ่งของอุตสาหกรรมปลายน้ำน้ำมันปาล์มเท่านั้น ทิศทางกรอบนโยบายทั้งในรูปแบบของแผนระยะยาวและประเด็นจากการประชุมคณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ พบว่าการให้น้ำหนักต่ออุตสาหกรรมปลายน้ำยังมีน้อยซึ่งยังปรากฏช่องว่างการพัฒนาที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันคือการมุ่งไปอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล ดังนั้นข้อเสนอของคณะผู้ดำเนินการวิจัยคือ การพัฒนาทั้งห่วงโซ่เป็นระบบและการจัดการโครงสร้างการบริหารนโยบายให้สอดรับ เหตุผล

สนับสนุนเป็นดังต่อไปนี้

จุดเด่นของทิศทางอุตสาหกรรมปลายน้ำของไทยคือ ไบโอดีเซล แต่ในระยะยาวอาจไม่ยั่งยืน จากความท้าทาย 2 ประการหลัก คือ 1. จุดคุ้มทุนเชิงพาณิชย์ของไบโอดีเซลไปผูกกับราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก (ในส่วนของนโยบายมาเลเซียพบว่า ให้น้ำหนักไบโอดีเซลน้อยกว่าไทยเป็นอย่างมาก) และ 2. แนวโน้มการเปลี่ยนจากรถยนต์สันดาปไปสู่รถยนต์ไฟฟ้า (ภายใต้ราคาแบตเตอรี่รถยนต์ไฟฟ้าที่มีแนวโน้มราคาที่ถูกลง) อย่างไรก็ตาม การมุ่งรักษาเสถียรภาพราคาทะลายปาล์มและการมุ่งไปสู่ไบโอดีเซลเป็นจุดแข็งที่ยังคงต้องดำเนินการรักษาไว้ต่อไป

หากยังคงมีทัศนคติมองอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันมีห่วงโซ่สิ้นสุดที่น้ำมันปาล์มดิบอาจแคบเกินไปต่อการใช้ศักยภาพที่มีอยู่ไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต จุดที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีสภาพค่อนข้างอิ่มตัวของผู้เล่นในส่วนต่าง ๆ ดังนั้นการผลิตจากทะลายปาล์มและยุติที่น้ำมันปาล์มดิบจำเป็นต้องขยายวงจากน้ำมันปาล์มดิบไปสู่ผลผลิตปลายน้ำยิ่ง ๆ ขึ้น การส่งเสริมอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลจำเป็นต้องสร้างทัศนคติและวิสัยทัศน์ไปสู่ห่วงโซ่อีกแขนงและพิจารณาน้ำมันปาล์มดิบเป็นวัตถุดิบขั้นปฐมภูมิที่ต่อยอดเป็นอุตสาหกรรมมูลค่าเพิ่มสูง อุปมาอุปมัยเช่นเดียวกับน้ำมันปาล์มดิบเป็นวัตถุดิบปฐมภูมิสู่อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ผลิตภัณฑ์ปลายน้ำของอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลครอบคลุมทั้งอยู่รอบตัวคือกลุ่มอุปโภคบริโภคและการใช้ในภาคอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลมีกระบวนการผลิตที่ซับซ้อน มีความเชื่อมโยงกันสูงในแต่ละขั้นตอนการผลิต ใช้เงินทุนจำนวนมาก อยู่บนฐานเทคโนโลยีชั้นสูงและยังไม่หยุดนิ่ง การสร้างอุตสาหกรรมนี้ไม่สามารถเนรมิตให้เกิดขึ้นในระยะสั้น มาเลเซียเป็นตัวแบบที่ดีในการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้

ข้อเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายปาล์มน้ำมันแห่งชาติ (กนป.) ในฐานะหน่วยงานที่กำหนดและกำกับนโยบายระดับชาติ คือ การพัฒนาทั้งห่วงโซ่เป็นระบบและการจัดโครงสร้างการบริหารนโยบาย คณะผู้ดำเนินการวิจัยขอเสนอข้อพิจารณาคือ จำแนก กนป. ออกเป็นสองคณะอนุกรรมการย่อย คือ ชุดหนึ่งดูแลงานหลักเดิมคือ การรักษาเสถียรภาพราคาทะลายปาล์มน้ำมันและดำเนินการตามแผนพัฒนาไบโอดีเซล ชุดที่สองคือ การวางแผนการพัฒนาและบริหารแผนอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล โดย กนป. ชุดใหญ่ทำหน้าที่กำกับและมองทิศทางทั้งสองส่วนให้เชื่อมโยงการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งระบบร่วมกัน

(1.2) การเพิ่มค่า OER ไม่เน้นการเพิ่มพื้นที่ปลูก

การทำให้เกษตรกรได้ราคาจากการขายโดยคิดราคาที่สัมพันธ์ตรงกับค่า OER และให้เป็นไปตามกลไกตลาดเป็นหลักการสำคัญของการพัฒนา อย่างไรก็ตาม ในระบบที่เป็นในปัจจุบันปรากฏช่องโหว่หลายจุด ส่งผลให้เกษตรกรที่มีพฤติกรรมที่ดีได้รับความเสียหายจากราคาทั้งระบบที่เท่ากันอันเป็นผลจากเกษตรกรที่มีพฤติกรรมที่ไม่ดี ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจให้เกิดประสิทธิภาพของกลไกตลาดจะต้องทำให้เกษตรกรได้ราคาตามคุณภาพผลผลิต (ค่า OER)

ค่า OER คือหัวใจสำคัญของการใช้ทรัพยากร การใช้พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในปัจจุบันอยู่ในจุดเข้าข่ายอิ่มตัว ทั้งราคาที่ดินที่สูงขึ้นและปรากฏการณ์บุกรุกพื้นที่ป่า แสดงให้เห็นว่าการขยายพื้นที่ปลูกอาจดำเนินการไม่ได้มากอีกต่อไป ต้นทุนค่าเสียโอกาสที่สูงจากการหารายได้จากที่ดินเมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ การบุกรุกพื้นที่ป่าเป็นปัญหาและไม่ควรส่งเสริม และความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ 80 ของพื้นปลูกปาล์มทั้งหมด ด้วยเหตุนี้การเพิ่มค่า OER เป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งการพัฒนาค่า OER ดำเนินการได้หลายวิธีตั้งแต่การปลูก การตัด และการขนส่ง บางขั้นตอนต้องอาศัยการวิจัยและพัฒนา บางขั้นตอนต้องดำเนินการด้วยบทลงโทษสำหรับผู้ที่มีพฤติกรรมที่ไม่ดี (ผสมทรายและรดน้ำเพื่อเพิ่มน้ำหนัก)

การวิจัยและพัฒนาด้วยความร่วมมือกับอินโดนีเซียและมาเลเซียเป็นสิ่งที่ไทยจะได้ประโยชน์ในระยะยาว สิ่งที่ต้องให้เกิดในลำดับถัดไปคือ การทำให้เกษตรกรได้ราคาจากการขายโดยคิดราคาที่สัมพันธ์ตรงกับค่า OER ให้เป็นไปตามกลไกตลาด อย่างไรก็ตามในระบบที่เป็นในปัจจุบันปรากฏช่องโหว่ที่สำคัญ 2 จุด คือ 1. เกษตรกรที่มีพฤติกรรมที่ดีได้รับความเสียหายจากราคาทั้งระบบที่เท่ากันอันเป็นผลจากเกษตรกรที่มีพฤติกรรมที่ไม่ดี (การผสมทรายและรดน้ำเพื่อเพิ่มน้ำหนัก) 2. การแข่งกันซื้อของโรงงานสกัดสืบเนื่องจากกำลังการผลิตของโรงงานรวมมีมากกว่าปริมาณผลผลิตทะลายปาล์มจะส่งผลต่อการละเลยความเข้มงวดในการพิจารณาคุณภาพปาล์มน้ำมัน ซึ่งการใช้กำลังการผลิตจริงในปี 2563 อยู่ที่ร้อยละ 50 ของกำลังการผลิตของโรงงานสกัดทั้งหมด ทั้งนี้ช่องโหว่ทั้งสองประการเป็นจุดรั่วไหลและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของทั้งระบบ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมวิชาการเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร, กรมพัฒนาที่ดิน, กรมชลประทาน, กรมส่งเสริมสหกรณ์, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร) ต้องมุ่งส่งเสริม OER ซึ่งได้ทำมาต่อเนื่องแล้ว และการบังคับใช้กฎหมายสำหรับการตัดทะลายปาล์มที่ไม่ได้มาตรฐานตามกฎหมายไทยที่กำหนดจำเป็นต้องมีบทลงโทษ อย่างไรก็ตามจุดนี้เป็นจุดที่ระยะยาวจะต้องคิดหาทางปิดช่องโหว่ เพราะกลายเป็นรูรั่วปกติในระบบกลไกตลาดไปแล้ว

(1.3) การพัฒนามาตรฐานความยั่งยืน

มาตรฐานความยั่งยืนเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ มาตรฐาน RSPO คือมาตรฐานสากลที่วางแนวปฏิบัติให้เกิดพฤติกรรมที่ดี เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และนำมาซึ่งผลผลิตที่สูงขึ้น รวมทั้งเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลก ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรดำเนินแนวปฏิบัติตามมาตรฐาน RSPO เป็นทิศทางที่สร้างประโยชน์ต่อเกษตรกรทั้งทางตรงและทางอ้อม อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของฝ่ายราชการตีความว่ามาตรฐาน RSPO ไม่ใช่มาตรฐานภายใต้กฎหมายไทย และอาจจะไม่สามารถใช้งบประมาณแผ่นดินส่งเสริมเกษตรกรไปสู่มาตรฐานดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ มิติของภาครัฐอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มไปสู่ความเป็นสากล ข้อเสนอของคณะผู้ดำเนินการวิจัยคือไทยควรส่งเสริมมาตรฐาน RSPO และไม่ควรสร้างมาตรฐานของไทยซึ่งอาจจะเป็นความซ้ำซ้อน รวมทั้งอาจไม่เป็นที่ยอมรับของประชาคมโลก ซึ่งท้ายสุดยังคงต้องใช้มาตรฐาน RSPO

ไทยไม่จำเป็นต้องสร้างมาตรฐานของตนเอง หรือที่เรียกชื่อว่า TSPO เนื่องจากปริมาณผลผลิตของไทยมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 3.9 ของปริมาณผลผลิตของโลก ต้นทุนของการสร้างให้เกิดความยอมรับในประชาคมโลกสูงและอาจจะไม่ได้ผล การนำทรัพยากรภายในประเทศมาใช้ส่งเสริมให้การผลิตของไทยได้มาตรฐาน RSPO เป็นสิ่งที่คุ้มค่ามากกว่า ตัวอย่างเทียบเคียงคือ กรณีตราสัญลักษณ์ฮาลาลของไทยซึ่งเป็นสิ่งที่ไทยดำเนินการมาถูกทางแล้ว โดยเฉพาะการส่งเสริมให้อุตสาหกรรมอาหารได้ตรา

สัญลักษณ์ อย่างไรก็ตามแม้ผลิตภัณฑ์อาหารเป็นสินค้าไทยที่มีจุดแข็ง มีปริมาณและมูลค่าสูงในสัดส่วนต่อตลาดโลก การยอมรับตราสัญลักษณ์ฮาลาลของไทยยังคงเกิดขึ้นไม่ทั่วถึงและยังคงต้องใช้งบประมาณแผ่นดินสนับสนุนอย่างต่อเนื่องต่อไป ในทางตรงกันข้ามสำหรับสินค้าน้ำมันปาล์มและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องสัดส่วนของไทยน้อยนิดเทียบกับอุตสาหกรรมอาหาร ภายใต้งบประมาณที่จำกัด การจัดสรรทรัพยากรไปสร้างตราสัญลักษณ์ใหม่ในสนามรบที่ไทยมีสัดส่วนความสำคัญที่น้อยเป็นสิ่งที่ไม่ควรเดิน นอกจากนี้ข้อพึงระวังคือ การนำมาตรฐาน RSPO บางช่วงบางตอนมาใช้ไม่ควรทำเป็นอย่างยิ่ง

หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมวิชาการเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ) ควรพิจารณาปรับกฎระเบียบการใช้งบประมาณเพื่อส่งเสริมให้ชาวสวนปาล์มดำเนินการให้ได้มาตรฐาน RSPO ให้สำเร็จในระยะยาวไทยควรสนับสนุนให้ประเทศ IMT-GT พัฒนามาตรฐานภายใต้ชื่อเดียวกัน และควรกำหนดให้สอดคล้องเป็นรูปแบบเดียวกับ RSPO (ข้อเสนอส่วนนี้นำเสนอเพิ่มเติมในข้อ 2. ระดับการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ)

(1.4) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในบริบทโลกและทักษะการเจรจา

ผลการสำรวจความคิดเห็นและการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของไทยพบว่า บุคลากรส่วนใหญ่คุ้นชินกับการมีทัศนะคติในกรอบภายในประเทศเป็นหลัก ความสนใจต่อพลวัตรของโลกในมิติต่าง ๆ อันเป็นฐานข้อมูลไปสู่การคิดข้อเสนอมีจำกัดเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ทักษะการเจรจาที่อยู่บนฐานองค์ความรู้และข้อมูลมีน้อยเมื่อเทียบกับมาเลเซียและอินโดนีเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาเลเซียมีบุคลากรที่รู้เท่าทันกลไกตลาดโลกและมีความพร้อมในด้านภาษาอังกฤษ รวมถึงประเด็นที่นำไปสู่การแลกเปลี่ยนและสร้างประโยชน์ต่อทิศทางการพัฒนาของประเทศ จุดอ่อนข้างต้นเป็นสิ่งที่ต้องปูพื้นฐานและสร้างแรงจูงใจให้เกิดความสนใจเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรอบ IMT-GT ซึ่งเป็นเวทีระหว่างประเทศที่ใกล้ชิดที่สุดและจะเป็นพื้นฐานสู่เวที ASEAN และระดับที่สูงขึ้นต่อไป ดังนั้นข้อเสนอของคณะผู้ดำเนินการวิจัยคือบุคลากรของไทยจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะในการเจรจาเพื่อไปสู่การแลกเปลี่ยนต่อไป

หน่วยงานที่ควรมีบทบาทรองรับการพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างความพร้อมในเวทีภูมิภาค คือ กระทรวงพาณิชย์ (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน)) ข้อเสนอคือ พิจารณาจัดการอบรม กลุ่มเป้าหมายคือข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ IMT-GT

(1.5) แนวทางการรองรับมาตรการการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนของสหภาพยุโรป

มาตรการปรับราคาคาร์บอนก่อนข้ามพรหมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM) เป็นมาตรการการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนของสหภาพยุโรป โดยกำหนดให้ต้องปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ภายในปี 2593

คณะมนตรียุโรปได้ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2563 สรุปได้ว่า CBAM จะช่วยให้การแข่งขันทางการค้าระหว่างสินค้าในสหภาพยุโรป และสินค้าจากนอกสหภาพยุโรปมีความเท่าเทียมกันซึ่งอาจก่อให้เกิดผลที่ตามมาดังนี้ 1) ราคาสินค้านำเข้าจากประเทศที่สามที่ไม่มีมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่เทียบเท่ากับของสหภาพยุโรปจะมีราคาสูงขึ้น อันอาจส่งผลให้ปริมาณการนำเข้าลดลง 2) ผู้ประกอบการหรือผู้บริโภคในสหภาพยุโรปอาจหันมาใช้สินค้าที่ผลิตในสหภาพยุโรปเพิ่มมากขึ้น 3) สินค้าราคาถูกกว่าจากประเทศที่สามที่มีมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่ต่ำกว่าถูกกีดกันทางอ้อมไม่ให้เข้าสู่ตลาดสหภาพยุโรป

นโยบายหรือมาตรการดังกล่าวส่งผลต่อสินค้า 5 ประเภทในปี 2566 ได้แก่ ซีเมนต์ ไฟฟ้า ปุ๋ย เหล็ก และเหล็กกล้า ซึ่งในอนาคตอาจจะส่งผลต่ออุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มปลายน้ำของประเทศไทยในระยะยาว เนื่องจากในกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลต้องมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ประเทศไทยได้มีมาตรการส่งเสริมการจัดการและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเช่นกัน ตัวอย่างเช่น 1) ฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (carbon footprint) ของผลิตภัณฑ์เศรษฐกิจหมุนเวียน 2) ฉลากลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ 3) โครงการนำร่องระบบซื้อขายสิทธิ์ในการปล่อยคาร์บอนด้วยความสมัครใจ ซึ่งดำเนินการโดยองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)

สำหรับแผนรองรับคือการมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานที่ควรมีบทบาทรองรับคือ กระทรวงพาณิชย์ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)) กระทรวงการต่างประเทศ (กรมยุโรป) กระทรวงอุตสาหกรรม (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม)

2. ระดับการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ

(2.1) การเป็นสมาชิก CPOPC

อินโดนีเซียและมาเลเซียในฐานะสองประเทศหลักผู้มีสัดส่วนผลผลิตน้ำมันปาล์มรวมคิดเป็นร้อยละ 83 ของปริมาณผลผลิตโลกรวมตัวกันในปี 2558 ตั้งสภาประเทศผู้ผลิตน้ำมันปาล์ม (The Council of Palm Oil Producing Countries; CPOPC) ต่อมาในปี 2561 โคลัมเบียในฐานะเป็นประเทศที่มีผลผลิตเป็นอันดับ 4 ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเรียบร้อยแล้ว เป้าหมายของการรวมกลุ่ม CPOPC คือ การสร้างความยั่งยืนให้กับกระบวนการปลูกปาล์มและผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามในมุมมองของประเทศตะวันตกมีความระแวงว่า CPOPC จะเข้ามาแทนที่ RSPO ข้อเสนอเพื่อพิจารณาของคณะผู้ดำเนินการวิจัยคือ ไทยควรเข้าเป็นสมาชิกถาวรใน CPOPC เหตุผลสนับสนุนในการเข้าเป็นสมาชิก CPOPC พิจารณาสาระสำคัญดังนี้

ไทยเป็นประเทศขนาดเล็กที่รับราคาที่ตลาดโลกกำหนด (Price Taker) ราคาภายในประเทศล้วนสัมพันธ์กับราคาตลาดโลก ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่างราคาน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) ภายในประเทศ (หน่วย: บาทต่อกิโลกรัม) และราคา CPO ในมาเลเซีย (หน่วย: Malaysian Ringgit per Metric Ton) เท่ากับ 0.738 และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างราคาผลปาล์มน้ำมันทั้งทะลายน้ำหนักมากกว่า 15 กิโลกรัมขึ้นไป (ราคาเฉลี่ย มค.–ธค.) (หน่วย: บาทต่อกิโลกรัม) ระหว่างปี 2544–2563 เปรียบเทียบกับราคาน้ำมันปาล์มในมาเลเซีย (หน่วย: Malaysian Ringgit per Metric Ton) เท่ากับ 0.9037 ดังนั้นการเป็นประเทศเล็กจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือกับประเทศใหญ่ ซึ่งรวมไปถึงประเทศเพื่อนบ้านใน IMT–GT และ ASEAN

CPOPC เป็นเวทีระหว่างประเทศที่รวมกลุ่มเพื่อเป้าหมายในการสร้างความเข้มแข็งในสินค้าเกษตรที่ใกล้ชิดไทยมากที่สุด การเข้าร่วมเป็นสมาชิกถาวรเป็นขั้นต้นของการพัฒนาความร่วมมือสำหรับกรอบ IMT–GT และจะนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือในกรอบ ASEAN ต่อไป รวมไปถึงการพัฒนาไปสู่กรอบ RCEP ด้วยเช่นกัน (ขณะนี้จีนให้ความสนใจในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มไปสู่อุตสาหกรรมปลายน้ำเป็น

จุดอ่อนหลักของไทยโดยเปรียบเทียบคือค่า OER ซึ่งเกิดจากทั้งปัจจัยทางพฤติกรรมของไทยเอง และเกิดจากช่องว่างของการพัฒนา วรรณกรรมปริทัศน์ที่รวบรวมด้านงานวิจัยจำแนกผลการศึกษาออกเป็นด้านการผลิต ด้านการตลาดและเศรษฐศาสตร์ และกรอบนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องแสดงผลเบื้องต้นว่าไทยยังตามหลังทั้งมาเลเซียและอินโดนีเซีย ในด้านการผลิตประกอบด้วยการปรับปรุงพันธุ์ การดูแลสวนปาล์มน้ำมันและการบริหารจัดการดิน ปุ๋ย น้ำ โรค แมลงและการเก็บเกี่ยว ในด้านการตลาดและเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศประกอบด้วย ต้นทุน ผลตอบแทนและความคุ้มค่าในการลงทุน ซึ่งจุดเหล่านี้ไทยสามารถปิดช่องโหว่ได้จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกถาวรด้วยการเรียนรู้จากองค์ความรู้ของมาเลเซียและอินโดนีเซีย ในขณะเดียวกันอินโดนีเซียและมาเลเซียต้องการเสียงสนับสนุนเพื่อสะท้อนความเป็นเอกภาพของประเทศผู้ผลิตปาล์มน้ำมันหลักของโลก

ในการเข้าร่วมไม่ควรตั้งคำถามว่าไทยจะได้ประโยชน์อะไรแต่ควรเป็นคำถามว่าไทยควรปรับตัวและเตรียมประเด็นเสนอหารือให้เกิดความร่วมมือในสิ่งที่เป็นจุดอ่อนของไทยและเป็นผู้เล่นในเวทีโลกร่วมกันเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อประเทศและภูมิภาคร่วมกัน

หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักยังไม่มี ข้อเสนอเพื่อพิจารณาคือกระทรวงพาณิชย์ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ) และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมวิชาการเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร) พิจารณาการทำงานร่วมกันโดยกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้ในส่วนของสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลังมีความพร้อมในการสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการต่อไป

อย่างมาก) ในขณะเดียวกันความรุดหน้าในองค์ความรู้และความก้าวหน้าในการบริหารจัดการอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของมาเลเซียมีมากกว่าไทยอย่างเด่นชัด การเข้าเป็นสมาชิก CPOPC นำมาซึ่งโอกาสของการนำเสนอข้อหารือเพื่อให้เกิดความร่วมมือ โดยไทยต้องมีเป้าหมายในการทำงานเชิงรุก การลังเลและล่าช้าในการเข้าร่วมเวทีระหว่างประเทศเป็นค่าเสียโอกาสของการพัฒนา

(2.2) การเสนอให้เกิด “มาตรฐานความยั่งยืน” ร่วมกัน

ประเด็นด้านความยั่งยืนของการปลูกปาล์มน้ำมันเป็นจุดสนใจในสายตาประชาคมโลก ความจำเป็นของการมีมาตรฐานความยั่งยืนเป็นทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้อง ผลกระทบทางลบจากการปลูกปาล์มน้ำมันที่สร้างความเสียหายเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้

อย่างไรก็ตามมาตรฐานที่ถูกริเริ่มโดยหน่วยงานต่าง ๆ มีมากมายและต่างมีเป้าหมายที่ไม่ขัดแย้งกัน มาตรฐาน RSPO คือเครื่องมือที่ภาคเอกชนในประเทศพัฒนาแล้วกำหนดให้ประเทศผู้ผลิตปาล์มน้ำมันต้องปฏิบัติตามและมีน้ำหนักสูงสุดต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม มาตรฐาน RSPO เป็นระบบสมัครใจและเป็นระบบที่มิได้ริเริ่มโดยภาครัฐ ในอีกด้านหนึ่งอาจจะตีความได้ว่า RSPO เป็นการควบคุมและเสมือนหนึ่งเป็นการแทรกแซงกระบวนการผลิต อินโดนีเซียและมาเลเซียตอบสนองประเด็นด้านความยั่งยืนด้วยการออกมาตรฐานของตนเอง ได้แก่ ISPO และ MSPO ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม มาตรฐานทั้งสองยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างทั่วถึง ในขณะเดียวกัน การดำเนินการตามมาตรฐาน RSPO เป็นรูปแบบที่มีค่าใช้จ่ายตามกระบวนการที่ RSPO กำหนด

ในรายละเอียดมีความเข้าใจเรื่อง RSPO ที่อาจจะคลาดเคลื่อนบางส่วน กล่าวคือ RSPO เป็นกิจกรรมสมัครใจที่มิได้เป็นข้อตกลงระหว่างรัฐ การสมัครใจเกิดขึ้นโดยกลไกเอกชน บริษัทที่ทำธุรกิจด้านปาล์มสามารถสมัครรับการประเมินมาตรฐาน RSPO ได้ตามดุลพินิจ จุดแข็งของ RSPO ประกอบด้วยความสอดคล้องกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม และแนวคิด BCG Model ของรัฐบาลไทย ผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่าเกษตรกรได้ผลประโยชน์เพิ่มขึ้นจากราคาที่เกษตรได้รับซึ่งมีมูลค่ามากกว่าการไม่ได้รับรองมาตรฐาน และการเกิดประโยชน์ร่วมกันของ IMT-GT ต่อความเข้าใจของต่างประเทศซึ่งจะทำให้ส่งผลดีในระยะยาวต่อภาพลักษณ์ปาล์มน้ำมัน อย่างไรก็ตาม RSPO มีจุดอ่อนหลายประการ ได้แก่ การได้รับการรับรองเป็นรูปแบบที่มีค่าใช้จ่ายตามกระบวนการที่ RSPO กำหนด และการประเมินต้องเตรียมเอกสารประกอบจำนวนมากอาจทำให้เกษตรกรไม่มีความต้องการในการรับการประเมิน ทั้งนี้อุปสรรคในการส่งเสริม RSPO ในไทย คือ มาตรฐาน RSPO ไม่ใช่มาตรฐานภายใต้กฎหมายไทย ดังนั้นอาจไม่สามารถใช้งบประมาณแผ่นดินเพื่อสนับสนุนได้ และรูปแบบการผลิตของเกษตรกรใช้วิธีการผลิตแบบเดิมตามที่ได้ปฏิบัติกันมา หรือปฏิบัติตามเกษตรกรรายอื่น ๆ จึงอาจไม่มีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง

มาตรฐานความยั่งยืนของอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มเป็นสิ่งที่เน้นด้านกระบวนการเตรียมพื้นที่และการปลูก การใช้แรงงาน และการดูแลสวนให้สอดคล้องกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม ข้อเสนอของคณะผู้ดำเนินการวิจัย คือ ไทยผลักดันให้เกิดการสร้างมาตรฐานร่วมโดยมีรายละเอียดและสาระสำคัญเช่นเดียวกับ RSPO การเสนอข้อริเริ่มนี้เสนอเข้าเจรจาในกรอบ IMT-GT เป็นเวทีแรก การสร้างมาตรฐานความยั่งยืนร่วมกันระหว่างสามประเทศ สามารถนำแบบอย่างจาก RSPO มาพัฒนาต่อยอดให้เป็นมาตรฐาน IMT-GT และอาจขยายผลเป็นมาตรฐานของกลุ่มประเทศ ASEAN และผลักดันในกรอบ CPOPC เป็นลำดับถัดไปซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อไทยและภูมิภาคในระยะยาว นอกจากนี้ข้อเสนอห้ามไม่ให้ทำ คือ การจัดตั้งมาตรฐานของไทย หรือที่มีการเรียกชื่อเบื้องต้นว่า TSPO เหตุผลสนับสนุนข้อเสนอดังกล่าวเป็นดังต่อไปนี้

RSPO เป็นมาตรฐานที่เป็นระบบมีรายละเอียดที่สอดรับสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่แท้จริงการนำรายละเอียดของ RSPO มาสร้างตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม CPOPC จะทำให้เกิดพลังในอำนาจต่อรองในอนาคต การเสนอเข้าในกรอบเจรจา IMT-GT ก่อนเป็นเวทีแรกเป็นการแสดงบทบาทแม้อาจจะไม่ได้รับการยอมรับ เพื่อหวังผลในการนำเสนอเรื่องอื่น ๆ ในกรอบเจรจานี้ต่อไป ในลำดับถัดไปคือการเสนอในกลุ่ม CPOPC ซึ่งคาดเบื้องต้นว่ามาเลเซียอาจจะไม่เห็นด้วย ในขณะที่อินโดนีเซียอาจจะรอและดูท่าทีที่ไทยจะแสดงออกในลำดับถัดไปแต่คงไม่ปฏิเสธข้อเสนอนี้โดยทันที จุดนี้จะย้อนรอยข้อเสนอตราสัญลักษณ์ฮาลาลในนามของกลุ่มประเทศอาเซียนซึ่งมาเลเซียในฐานะประเทศใหญ่สำหรับตลาดนี้แสดงความไม่เห็นด้วย แต่การผลักดันนี้จะสร้างความสนใจของไทยในเวทีเจรจาระหว่างสามประเทศซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการขอความร่วมมือในระดับที่รองลงไป

ใจความสำคัญที่ต้องการสื่อสารกับมาเลเซียและอินโดนีเซียคือ การดำเนินการตามมาตรฐาน RSPO ต่อเนื่องโดยที่ประเทศสมาชิก IMT-GT ไม่สามารถกำหนดมาตรฐานร่วมกันของตนเองจะทำให้การเป็นผู้นำต่อการสร้างความเข้าใจต่อประชาคมโลกที่ถูกต้องถูกชักใยภายใต้กติกาที่สร้างขึ้นจากประเทศพัฒนาแล้วและจะทำให้ประเทศสมาชิก IMT-GT และ CPOPC กลายเป็นผู้ตามอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

หน่วยงานที่ควรมีบทบาทคือ กระทรวงพาณิชย์ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ) กระทรวงอุตสาหกรรม (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมวิชาการเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร) กระทรวงการต่างประเทศ (กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(2.3) การร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อมุ่งเน้นการเพิ่ม OER

ร้อยละน้ำมันจากผลทะลายปาล์ม หรือ ค่า OER คือเป้าหมายหลักที่ไทยต้องมุ่งให้ความสำคัญการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านเกษตรกรรมทั้งหมดต้องมุ่งไปสู่จุดหมายนี้ เป้าหมายการวิจัยและพัฒนาทางการเกษตรจำแนกเป็น 2 มิติ มิติที่ 1 คือ การเพิ่มค่า OER ที่มาเลเซียและอินโดนีเซียมีค่า OER ที่สูงกว่า และมิติที่ 2 คือ การบริหารจัดการของเสียที่เกิดขึ้น ส่วนที่ 2 ไทยทำได้ดีอยู่แล้วทั้งในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและที่ปรากฏในงานวิชาการต่าง ๆ ข้อเสนอของคณะผู้ดำเนินการวิจัยคือ การเพิ่มค่า OER ผ่านความร่วมมือทั้งการวิจัยและพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากมาเลเซียและอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตามข้อเสนอดังกล่าวเป็นสิ่งที่เขียนง่ายจากมุมมองของนักวิชาการแต่การปฏิบัติเป็นสิ่งที่ยากกว่าอย่างมาก สำหรับข้อเสนอนี้เหตุผลสนับสนุนอาจจะมีความจำเป็นน้อยกว่าการรับรู้ฐานความคิดของประเทศคู่เจรจาทั้งสอง สืบเนื่องจากความชัดเจนถึงประโยชน์ที่พึงจะได้รับหากทำสำเร็จ

ข้อพึงคำนึงถึงความยากในการทำข้อนี้คือ ทัศนคติของการไม่ยอมเปิดเผยความรู้ของมาเลเซีย ในประสบการณ์ของคณะผู้ดำเนินการวิจัยทั้งทางตรงและผลจากการสัมภาษณ์บุคลากรไทยที่เกี่ยวข้องพบว่ามาเลเซียมีความหวงแหนองค์ความรู้ที่มั่นใจว่าดีกว่าประเทศอื่น นอกจากนี้ปรากฏในข้อเขียนของอดีตนายกรัฐมนตรีมหาธีร์ โมฮัมหมัดในหนังสืออัตชีวประวัติที่มีชื่อว่า "A Doctor in the House: The Memoirs of Tun Dr Mahathir Mohamad" ตอนหนึ่งเปรียบเทียบว่าครั้งตอนมาเลเซียพัฒนารถยนต์แห่งชาติว่าเป็นการยากที่บริษัทมิซูบิชิมอเตอร์จะยอมถ่ายทอดเทคโนโลยีให้มาเลเซีย เช่นเดียวกันมาเลเซียเองก็ไม่ยอมถ่ายทอดเทคโนโลยีเรื่องปาล์มและยางพาราให้กับผู้อื่น สำหรับอินโดนีเซียคณะผู้ดำเนินการวิจัยประเมินว่าความง่ายต่อการสร้างความร่วมมือง่ายกว่าโดยเปรียบเทียบกับมาเลเซีย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะทำหน้าที่ในการแสวงหาโอกาสในการรับองค์ความรู้ คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมวิชาการเกษตร, สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (มหาวิทยาลัยในภาคใต้ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ) มหาวิทยาลัยในภาคใต้ของไทยซึ่งมีความพร้อมในการประสานความร่วมมือ ความพร้อมเชิงโครงสร้างสถาบันของไทยสามารถดำเนินการได้โดยไม่ติดขัด บุคลากรในระดับมหาวิทยาลัยมีความพร้อมในการขยายผลได้ทันที ข้อเสนอของคณะผู้ดำเนินการวิจัยที่ลงรายละเอียดคือ ไทยควรพิจารณาจัดสรรทุนและเปิดโอกาสให้นักวิจัยมาเลเซียและอินโดนีเซียเข้ามาวิจัยร่วม จุดนี้ไม่ต้องกังวลว่าองค์ความรู้จะหลุดออกไป พื้นที่ดินที่แตกต่างเป็นฐานที่สำคัญของค่า OER ที่แตกต่างกัน

สำหรับเรื่องพันธุ์ที่หากได้รับการพัฒนาต่อยอดพันธุ์ที่เด่นของมาเลเซียและอินโดนีเซียเข้าไทยได้จะเป็นประโยชน์ที่ตกกับแผ่นดินไทย

(2.4) การสร้างภาพลักษณ์ของปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มต่อประชาคมโลก

ภาพลักษณ์ของปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มต่อประชาคมโลกจำแนกได้ 2 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 ภาพลักษณ์ด้านสุขภาพมนุษย์ ผลการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ยังไม่ปรากฏเป็นฉันทามติว่าการบริโภคน้ำมันปาล์มจะส่งผลดีหรือไม่ดีต่อสุขภาพเมื่อเปรียบเทียบกับน้ำมันจากพืชชนิดอื่น อย่างไรก็ตามผลงานวิจัยที่ชี้นำว่าการบริโภคน้ำมันปาล์มมีผลดีต่อสุขภาพมีปรากฏอยู่จำนวนไม่น้อย แต่ประเทศพัฒนาแล้วซึ่งเป็นผู้ผลิตน้ำมันจากพืชชนิดอื่น ๆ พยายามชี้นำว่าการบริโภคน้ำมันจากพืชชนิดอื่น ๆ ส่งผลดีต่อสุขภาพเป็นผลปรากฏ

อย่างเด่นชัด ดังนั้นการทำให้เกิดความเข้าใจต่อภาพลักษณ์ด้านสุขภาพที่ดีต่อประชาคมโลกเป็นจุดร่วมของทั้ง 3 ประเทศ มิติที่ 2 ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบภายนอกทางลบ (negative externality) ของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและไม่สามารถปฏิเสธได้ ดังนั้น การทำให้เกิดความเข้าใจต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของผลผลิตจากกลุ่มประเทศ IMT-GT และไปสู่กลุ่ม CPOPC เป็นประโยชน์ร่วมกันของภูมิภาคในระยะยาว ทั้งนี้ทักษะการสร้างภาพลักษณ์เป็นงานบริการซึ่งจุดนี้ไทยทำได้ดีโดยเปรียบเทียบกับประเทศทั้ง 2 ดังนั้นข้อเสนอของคณะผู้ดำเนินการวิจัยคือ ไทยเสนอตัวทำโครงการเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ปาล์มในประชาคมโลกในกรอบเจรจา IMT-GT และกรอบ CPOPC ต่อไป เหตุผลสนับสนุนและรูปแบบการเจรจาเป็นดังนี้

จุดแข็งของภาคบริการของไทยที่มีภาคเอกชนในการทำสื่อเป็นที่ประจักษ์เด่นชัด การอาสาทำหน้าที่ส่วนนี้ทั้งทางงบประมาณและการผลิตสื่อเป็นการสร้างประโยชน์ร่วมกันเพื่อแลกกับการขอความร่วมมือในส่วนอื่น การส่งเสริมเช่นนี้เป็นการส่งเสริมให้ภาคเอกชนไทยทำการสร้างสรรค์งานเพื่อเป้าหมายประชาคมโลก ตัวอย่างจากผลงานที่ผ่านมา เช่น จุดเด่นจากการทำสื่อการท่องเที่ยวของไทยเป็นบทพิสูจน์ถึงผลงานเป็นที่ประจักษ์มาเด่นชัดแล้ว เป็นต้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้นที่เหมาะสมคือ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (มหาวิทยาลัยในกลุ่มพัฒนาการวิจัยฯ และกลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีฯ, สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ) สถาบันวิจัย, ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัย การจัดสรรงบประมาณมอบหมายให้มหาวิทยาลัยไปดำเนินการต่อสามารถดำเนินการได้และมีความยืดหยุ่น

(2.5) การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล

กรอบ AFTA และ AEC ของ ASEAN เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเป็นเครือข่ายการผลิตร่วมกัน (production network) การเป็นกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมันปาล์มหลักของโลกเป็นแต้มต่อในการพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลซึ่งจะสร้างมูลค่าเพิ่มต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก การส่งเสริมการลงทุนในอุสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่

1) ส่งเสริมการลงทุนไทยในประเทศมาเลเซีย เนื่องจากเป็นประเทศผู้นำที่ได้สะสมองค์ความรู้ต่อการดำเนินอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลเป็นอย่างดีเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยและอินโดนีเซีย ดังนั้น การส่งเสริมให้นักลงทุนไทยออกไปลงทุนในอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลในประเทศ

มาเลเซียในรูปแบบต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์ในระยะยาว ข้อเสนอประการนี้สอดรับกับมาตรการส่งเสริมการลงทุนของไทยในต่างประเทศทั้งในรูปแบบการลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment Outflow) และการลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment Outflow)

2) ส่งเสริมการลงทุนเพื่อขยายอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลในประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันปริมาณผลผลิต CPO ของไทยถูกใช้เกือบทั้งหมดภายในประเทศอันประกอบด้วยการบริโภค และการใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตไบโอดีเซล ทั้งนี้ในส่วนของการบริโภคจำแนกออกเป็น น้ำมันพืช และผลผลิตอุปโภคและบริโภคต่าง ๆ ซึ่งบางส่วนเข้าข่ายอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลของไทยจัดอยู่ในระดับเบื้องต้นเท่านั้นเมื่อเปรียบเทียบกับความซับซ้อนและระดับความกว้างที่หลากหลายของทั้งอุตสาหกรรม และหากรวมไปถึงองค์ความรู้ทางวิชาการพบว่าอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลยังสามารถต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มในรูปแบบที่ซับซ้อนกว่าที่ไทยเป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นข้อเสนอของคณะผู้ดำเนินการวิจัย คือ การผ่อนคลายมาตรการการนำเข้าน้ำมันปาล์มดิบจากมาเลเซียและอินโดนีเซียควบคู่กับการใช้นโยบายประกันรายได้ เหตุผลสนับสนุนเป็นดังต่อไปนี้

การสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลจำเป็นอย่างยิ่งต้องผ่อนคลายให้เกิดการนำเข้าวัตถุดิบ (น้ำมันปาล์มดิบและน้ำมันเมล็ดในปาล์มดิบ) ข้อกังวลต่อการนำเข้าจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรชาวสวนปาล์ม สามารถแก้ไขได้ด้วยมาตรการประกันรายได้ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน แต่หากไม่สร้างการแข่งขันในระยะยาวเกษตรกรชาวสวนปาล์มอาจขาดแรงจูงใจในการทำธุรกิจเกษตรกรรมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง ดังนั้น การผ่อนคลายให้เกิดการนำเข้าควบคู่กับการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนให้เกิดโอเลโอเคมีคอลในประเทศไทยโดยยังคงใช้มาตรการประกันรายได้ให้กับเกษตรกรจะเป็นฐานให้เกิดอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอลในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องคือ กระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าภายใน, กรมการค้าต่างประเทศ, กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, องค์การคลังสินค้า) กระทรวงอุตสาหกรรม (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, กรมโรงงานอุตสาหกรรม, สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม) กระทรวงพลังงาน (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, กรมธุรกิจพลังงาน, สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ) กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมควบคุมมลพิษ) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย โดยมีกนป. ทำหน้าที่กำหนดวิสัยทัศน์และทิศทาง ข้อเสนอแนะโครงสร้างหน่วยงานส่วนนี้สอดรับกับข้อเสนอข้อ (1.1)

การพัฒนาทั้งห่วงโซ่เป็นระบบและการจัดโครงสร้างการบริหารนโยบายที่คณะผู้ดำเนินการวิจัยเสนอให้มีคณะอนุกรรมการการวางแผนการพัฒนาและบริหารแผนอุตสาหกรรมโอเลโอเคมีคอล อันประกอบด้วยผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม และผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

(2.6) การเตรียมข้อมูลเพื่อการแลกเปลี่ยนระหว่างอุตสาหกรรมที่ไทยมีจุดแข็งและอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม

ในกรอบ IMT–GT สำหรับอุตสาหกรรมที่มาเลเซียและอินโดนีเซียมีความสนใจร่วมกันและไทยมีจุดแข็งโดยเปรียบเทียบคือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมยางพารา การเตรียมข้อมูลเพื่อนำไปสู่โต๊ะเจรจาและข้อเสนอจากไทยในการร่วมมือในทั้งสองอุตสาหกรรมดังกล่าวเพื่อแลกเปลี่ยนกับความช่วยเหลือในการปิดช่องโหว่ของไทยในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการให้พร้อม ทั้งนี้ ยางพาราและปาล์มน้ำมันอยู่ภายใต้เสาหลักอุตสาหกรรมจากฐานเกษตรและภาคเกษตร (Agriculture & Agro–based industry) และเรื่องการท่องเที่ยวอยู่ภายใต้เสาหลักการท่องเที่ยว (Tourism) ดังนั้นข้อเสนอ คือ การเตรียมข้อมูลในสิ่งที่ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในด้านการท่องเที่ยวและยางพาราเพื่อยื่นข้อเสนอแลกเปลี่ยนกับการขอความร่วมมือด้านปาล์มน้ำมัน

จุดแข็งหรือความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของอุตสาหกรรมยางพาราไทยคือระบบโลจิสติกส์ การมีผลผลิตที่ดีอันเนื่องมาจากคุณภาพของต้นยาง การมีทักษะในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ตลอดจนลักษณะภูมิประเทศและสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย นอกจากนี้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องจากนโยบายสนับสนุนของภาครัฐในด้านการนำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เช่น เทคโนโลยีการแปรรูป การส่งเสริมการทำการเกษตรแบบแม่นยำ การใช้เทคโนโลยีดิจิตอล เป็นต้น

ในขณะที่จุดแข็งหรือความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยคือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวที่ปลอดภัย ซึ่งครอบคลุมทั้งในมิติของ

คุณภาพการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ศักยภาพของภาคธุรกิจ ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบโครงสร้างพื้นฐาน ผลิตภัณฑ์จากชุมชนท้องถิ่น และภาพลักษณ์อาหารไทย

ด้วยปัจจัยสนับสนุนข้างต้นเป็นสิ่งที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบในอุตสาหกรรมยางพาราและการท่องเที่ยว อันนำไปสู่การเจรจาต่อรองระหว่างอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มที่ประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซียมีความได้เปรียบ ซึ่งเหตุผลสนับสนุนมีความชัดเจนในตัวเองคือ ธรรมชาติของการเจรจาหรือการทำงานเป็นกลุ่มย่อมต้องมีการแลกเปลี่ยนซึ่งจะทำให้ทุกฝ่ายได้สิ่งที่ดีขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากไทยไม่พร้อมในข้อมูลและความสามารถในการนำเสนอข้อมูลอาจจะทำให้โอกาสหลุดลอยไป

หน่วยงานผู้รับผิดชอบในส่วนนี้ คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมวิชาการเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร, การยางแห่งประเทศไทย) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กรมการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) กระทรวงการต่างประเทศ (กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ) และกระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าต่างประเทศ, กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ,กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ) ในฐานะผู้ที่มีความรู้เรื่องข้อตกลงการรวมกลุ่มเศรษฐกิจเป็นกำลังสำคัญในการทำงานร่วมกัน

อนาคตเศรษฐกิจภูมิภาค และความเหลื่อมล้ำของไทย

บทความโดย

นรพัชร์ อัศววัลลภ

นภัสวรรณ บุญช่วย (นักศึกษาฝึกงาน)

จรัลรัตน์ พงศ์ภานุสิทธ์ (นักศึกษาฝึกงาน)

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

บทความนี้เป็นความเห็นส่วนบุคคล อาจไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

บทนำ

ในปัจจุบัน ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาคเริ่มมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้น หลายจังหวัดเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคอุตสาหกรรม และการปรับตัวเข้าสู่สังคมเมือง ส่งผลให้มีแนวโน้มที่ความเจริญเริ่มจะกระจายออกจากศูนย์กลางทางเศรษฐกิจไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายความเจริญจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ นอกจากนี้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้การเข้าถึงบริการ และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ สะดวกมากขึ้น เช่น การเข้าถึงบริการทางสาธารณสุข การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ น้ำประปา ไฟฟ้า และการคมนาคมขนส่ง หลายจังหวัดเริ่มมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด แต่บางจังหวัดการเติบโตทางเศรษฐกิจกลับเริ่มชะลอตัวลง ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมของการเติบโตทางด้านรายได้ในแต่ละพื้นที่ จึงนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำในที่สุด

ความเหลื่อมล้ำ (Inequality) ตามข้อมูลของสำนักงานราชบัณฑิตยสภา หมายถึง ความต่างกัน ความไม่เสมอกัน หรือความไม่เท่าเทียมกัน ระหว่างปัจเจกบุคคล ระหว่างกลุ่ม หรือระหว่างประเทศ ความเหลื่อมล้ำอาจมีหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปวัดจากรายได้ หรือรายจ่ายของประชาชนโดยอาศัยฐานข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค หรือค่าสัมประสิทธิ์จีนี (Gini coefficient) เพื่อชี้วัดระดับของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้ต้องการที่จะวิเคราะห์ถึงการกระจายความเจริญโดยองค์รวมในอนาคตจากการใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดแบบปริมาณลูกโซ่ (Gross Provincial Product – Chain Volume Measures; GPP – CVM) ดังนั้น การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค หรือค่าสัมประสิทธิ์จีนี (Gini coefficient) จึงคำนวณจากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแบบปริมาณลูกโซ่แทนซึ่งเป็นเพียงการประมาณแนวโน้มของค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคอย่างคร่าวๆ เท่านั้น โดยอาศัยข้อสมมติฐานการคำนวณจากการวิเคราะห์ระดับอัตราการเติบโตศักยภาพของผลิตภัณฑ์จังหวัด (Potential GPP Growth) ซึ่งบ่งบอกถึงระดับความสามารถในการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากร รวมถึงการเจริญเติบโตของรายได้ในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงการกระจายความเจริญในพื้นที่ต่างๆ รวมถึงการพยายามนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาอธิบายสาเหตุของปรากฏการณ์ดังกล่าว (อ้างอิงจากงานวิจัยของ Walter Isard ที่ทำการศึกษาเรื่อง “Location Theory and Trade Theory : Short-run Analysis”)

บทความนี้ต้องการวิเคราะห์ถึงแนวโน้มและสาเหตุของความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจของส่วนภูมิภาคในอนาคต เพื่อประโยชน์ในการวางแผนรับมือกับสถานการณ์ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเริ่มศึกษาจากลักษณะการเติบโตและความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา จากนั้นนำไปตั้งสมมติฐานเพื่อหาแนวโน้มภาวะเศรษฐกิจในอนาคต ตลอดจนมูลเหตุที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา

ความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจในช่วง 20 ปีที่ผ่านมามีการกระจายตัวที่ดีขึ้นหรือแย่ลงอย่างไร โดยทั่วไปจะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์จีนี ซึ่งแสดงดังภาพที่ 1 โดยเส้นสีส้ม (จุดสี่เหลี่ยม) แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ของรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งเป็นตัวเลขทางการที่คำนวณและเผยแพร่โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ซึ่งจะเห็นได้ว่าตลอด 20 ที่ผ่านมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543-2563 ค่าสัมประสิทธิ์จีนีมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการกระจายการใช้จ่ายที่เท่าเทียมกันมากขึ้นในช่วงที่ผ่านมา

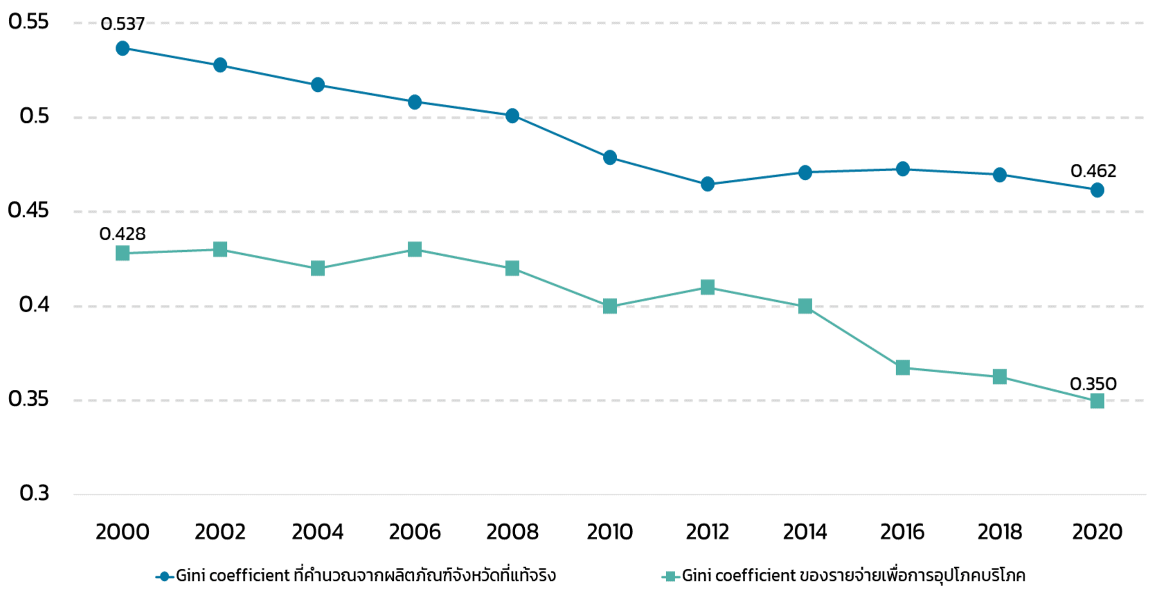

ภาพที่ 1 : ค่าสัมประสิทธิ์จีนี (Gini coefficient) ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543 – 2563
ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และการคำนวณของผู้เขียน

อย่างไรก็ตาม บทความนี้ได้คำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนีขึ้นอีกชุดหนึ่งจากค่าเฉลี่ยผลิตภัณฑ์จังหวัดที่แท้จริงต่อประชากรตามภาพที่ 1 เส้นสีน้ำเงิน (จุดวงกลม) เพื่อจำลองแนวโน้มการกระจายตัวของความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจซึ่งแม้จะมีค่าที่แตกต่างจากค่าสัมประสิทธิ์จีนีด้านรายจ่ายของ สศช. แต่ทิศทางของค่าสัมประสิทธิ์จีนี่ที่คำนวณขึ้นมีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการตั้งสมมติฐานในการคาดการณ์การเติบโตของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดในอนาคตและนำไปสู่การคาดการณ์การกระจายความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจในอนาคตซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

ทั้งนี้ หากจะกล่าวถึงเหตุปัจจัยบางประการเพื่อช่วยอธิบายว่าความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจในช่วง 20 ที่ผ่านมามีพัฒนาการที่ดีขึ้นได้อย่างไรอาจกล่าวได้ใน 2 มุมมอง คือ

2.1 การพัฒนาเศรษฐกิจที่ไล่ตามทันกันมากขึ้นในบางจังหวัด

การพัฒนาเศรษฐกิจของบางกลุ่มจังหวัดมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับ Catch-Up Effect ซึ่งเป็นไปตาม Theory of Convergence ที่เชื่อว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะสามารถไล่ตามกันทันได้ในที่สุดในเชิงรายได้ต่อหัว (Income per capita) โดยจากภาพที่ 2 ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดที่แท้จริงเฉลี่ย

ในช่วงปีพ.ศ. 2543 – 2547 ในรูปมาตราส่วนล็อก กับอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์จังหวัดที่แท้จริงเฉลี่ยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา หรือตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543 – 2563 จะเห็นได้ว่ากลุ่มจังหวัดในบริเวณที่วงรีล่าง (สีแดง) ซึ่งมีลักษณะเอียงจากด้านบนซ้ายมาทางด้านล่างขวาหมายความว่า กลุ่มจังหวัดที่อยู่ด้านบนซ้ายของวงรี เช่น ปัตตานี สตูล และนราธิวาส เป็นต้น เมื่อประมาณ 20 ปีก่อนมีรายได้ต่อหัวที่ค่อนข้างสูงโดยเปรียบเทียบในขณะที่อัตราการเติบโตเฉลี่ยในช่วง 20 ปีต่อมาค่อนข้างต่ำ ส่วนกลุ่มจังหวัดทางล่างขวาของวงรี เช่น อำนาจเจริญ กำแพงเพชร และหนองบัวลำภู เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเมื่อประมาณ 20 ปีก่อนมีรายได้ต่อหัวค่อนข้างต่ำ แต่มีอัตราการเติบโตตลอดช่วง 20 ปีที่ผ่านมาสูงกว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ระดับผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวของกลุ่มจังหวัดทั้งสองมีความใกล้เคียงกันเพิ่มขึ้นเป็นส่วนหนึ่งในการอธิบายว่าเหตุใดค่าสัมประสิทธิ์จีนี่จึงมีแนวโน้มที่ดีขึ้นเกิดความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจมากขึ้นในช่วงที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ยังมีกลุ่มจังหวัดบางกลุ่มดังแสดงในวงรีด้านบน (สีเขียว) เช่น สมุทรปราการ ระยอง และฉะเชิงเทรา เป็นต้น ซึ่งมีทั้งระดับรายได้หรือผลิตภัณฑ์ต่อหัวที่สูงมาตั้งแต่แรกอีกทั้งยังมีอัตราการเติบโตที่สูงโดยเปรียบเทียบอีกด้วย ดังนั้น กลุ่มจังหวัดเหล่านี้ในปัจจุบันจึงมีระดับผลิตภัณฑ์ต่อหัวที่สูงกว่าจังหวัดอื่นๆ ค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่ากลุ่มจังหวัดในวงรีด้านบนมีจำนวนไม่มาก ดังนั้น จึงไม่ได้ทำให้ภาพรวมของทั้งประเทศเกิดความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา

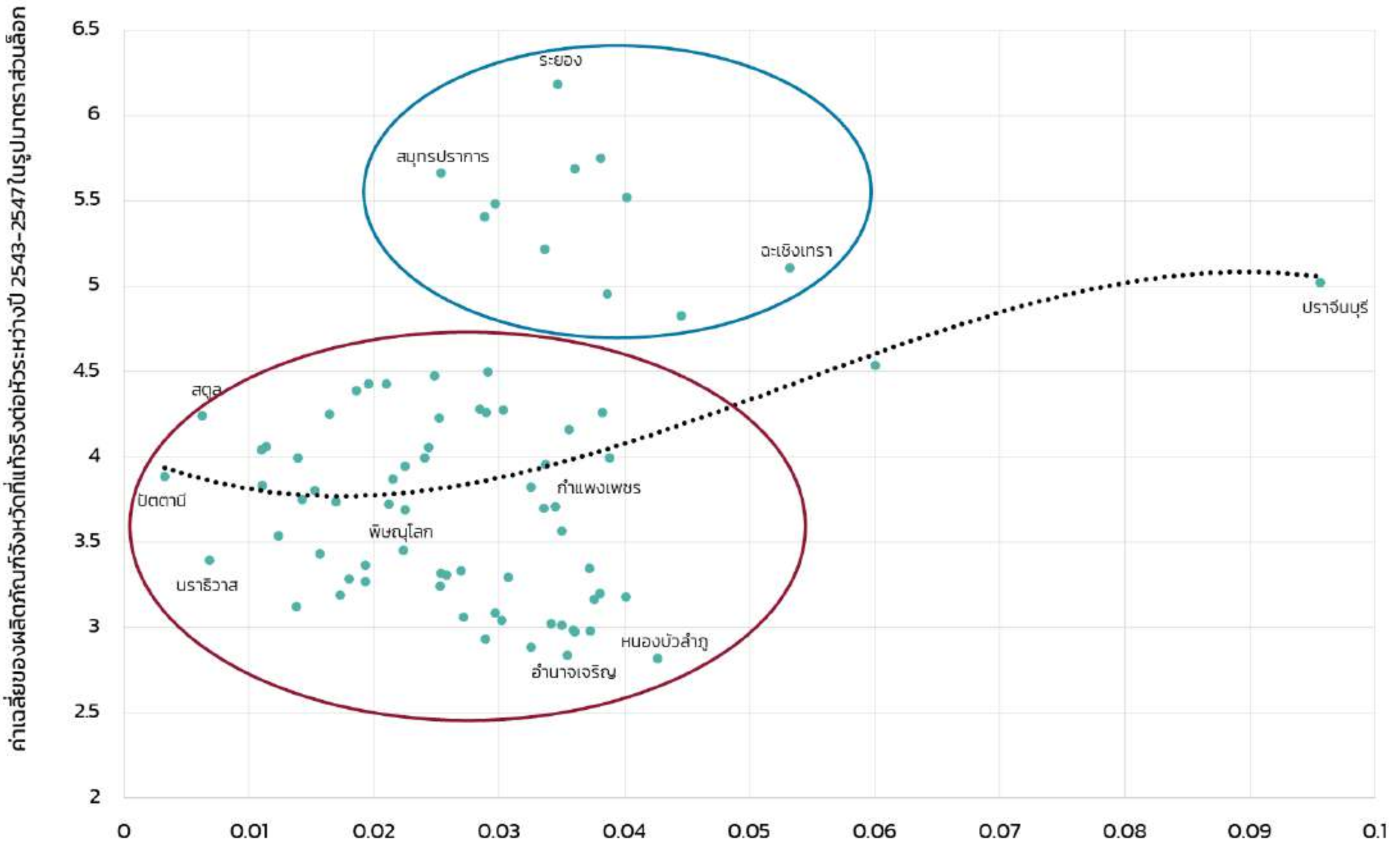

ภาพที่ 2 : ความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์จังหวัดที่แท้จริงต่อหัวในช่วงปีพ.ศ. 2543 – 2547 กับอัตราการเติบโตที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ย 20 ปี
ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และการคำนวณของผู้เขียน

2.2 ผลทางระดับรายได้ศักยภาพของพื้นที่เศรษฐกิจข้างเคียง

นอกจากการพิจารณาการกระจายความเจริญจากการวิเคราะห์ทิศทางความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์จังหวัด กับอัตราการเติบโตของรายได้แล้ว ยังสามารถวิเคราะห์ปัญหาความเหลื่อมล้ำในรูปแบบอื่นโดยอาศัยการวิเคราะห์ระดับรายได้ศักยภาพ (Potential income) ซึ่งหมายถึง การเจริญเติบโตที่มาจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่มีต่อกันระหว่างพื้นที่ต่างๆ เช่น การค้าระหว่างประเทศทำให้ประเทศคู่ค้าได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเติบโตไปพร้อมกัน อาทิ งานวิจัยของ Walter Isard ที่ทำการศึกษาเรื่อง “Location Theory and Trade Theory : Short-run Analysis” วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการทำการค้าระหว่างประเทศ โดยจากการศึกษาพบว่าระยะทางการขนส่ง มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของผลผลิตในภาคอุตสาหกรรม และปริมาณการนำเข้ากับส่งออกสินค้า รวมถึงระดับรายได้ภายในประเทศ ซึ่งเป็นระดับรายได้ศักยภาพ (Potential income) สามารถเขียนสมการระดับรายได้ศักยภาพ (Potential income) ซึ่งหากนำมาประยุกต์กับการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของรายได้หรือผลิตภัณฑ์จังหวัดของไทยอาจกล่าวได้ดังนี้

$$ {}_{i}V = \sum_{j=1}^{n} V_j = \sum_{j=1}^{n} \frac{kY_j}{d_{ij}^{a}} $$

โดยกำหนดให้: ${}_{i}V$ = ระดับรายได้ศักยภาพ (Potential income) ของจังหวัด i

V_j = ระดับรายได้ศักยภาพ (Potential income) ระหว่างจังหวัด j กับจังหวัด i

Y_j = ผลิตภัณฑ์จังหวัดที่แท้จริง (Gross Provincial Product : CVMs) ของจังหวัด j

d_{ij} = ระยะทางที่มีประสิทธิภาพระหว่างจังหวัด j กับจังหวัด i (ระยะทางที่ใกล้ที่สุด)

k = ค่าคงที่ (อัตราส่วนค่าถ่วงน้ำหนักของค่าขนส่งตามระยะทางจริงต่อค่าขนส่งตามการกระจัด)

a = ค่าคงที่ (มีค่าเท่ากับ 1)

หากนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้ศักยภาพกับผลิตภัณฑ์จังหวัดที่แท้จริงเฉลี่ย โดยใช้จังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นจุดศูนย์กลาง เนื่องจากเป็นจุดศูนย์กลางความเจริญของประเทศ สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังนี้

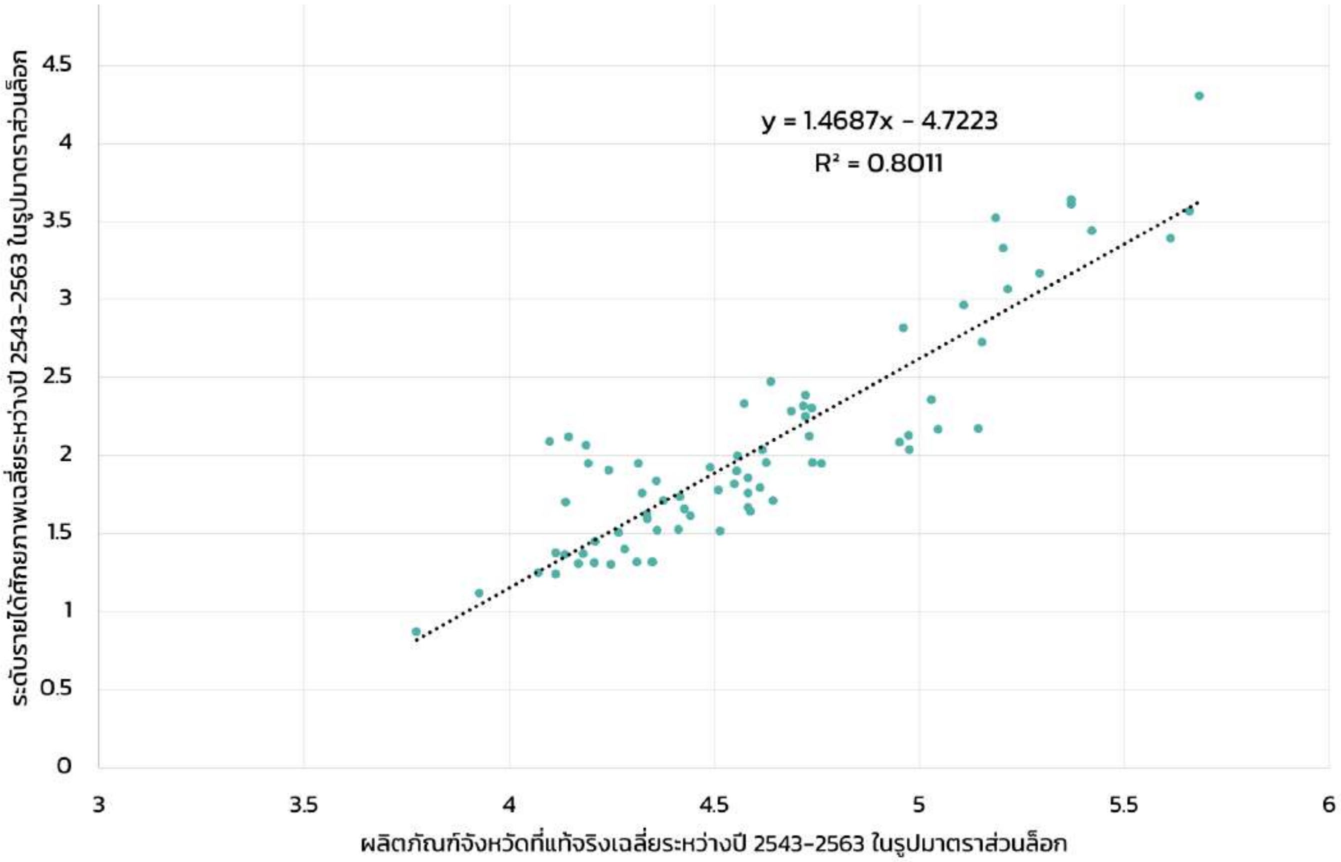

ภาพที่ 3 : ความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้ศักยภาพกับผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ยที่แท้จริง ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543–2563
ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และการคำนวณของผู้เขียน

ภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้ศักยภาพจากการคำนวณระยะทางในรูปมาตราส่วนล็อก รายจังหวัดและมูลค่าผลิตภัณฑ์รายจังหวัดเฉลี่ยในรูปมาตราส่วนล็อก จะเห็นได้ว่าค่อนข้างไปในทิศทางเดียวกันกล่าวคือจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับจังหวัดข้างเคียงที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจมากก็จะได้รับประโยชน์และมีมูลค่าทางเศรษฐกิจมากตามไปด้วย แต่ในทางตรงข้ามจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับจังหวัดที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจน้อยก็จะมีมูลค่าทางเศรษฐกิจน้อยตามไปด้วย แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในเชิงพื้นที่ที่มีลักษณะที่เจริญเติบโตไปด้วยกันตามกำลังความสามารถหรือตามศักยภาพที่เป็นไปได้ ซึ่งจากมุมมองดังกล่าวอาจส่งผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

คาดการณ์แนวโน้มความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจในอนาคต

การคาดการณ์แนวโน้มความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจในอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้า อาศัยสมมติฐานการเติบโตศักยภาพรายจังหวัดด้วยการคำนวณอัตราเติบโตที่แท้จริงเฉลี่ยรายจังหวัดในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาเป็นเกณฑ์ ผนวกกับข้อมูลการคาดการณ์จำนวนประชากรรายจังหวัดในอีก 20 ปีข้างหน้า (อ้างอิงจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2553–2583 (ฉบับปรับปรุง) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) สามารถคำนวณสัมประสิทธิ์จีนี ดังแสดงในภาพที่ 4

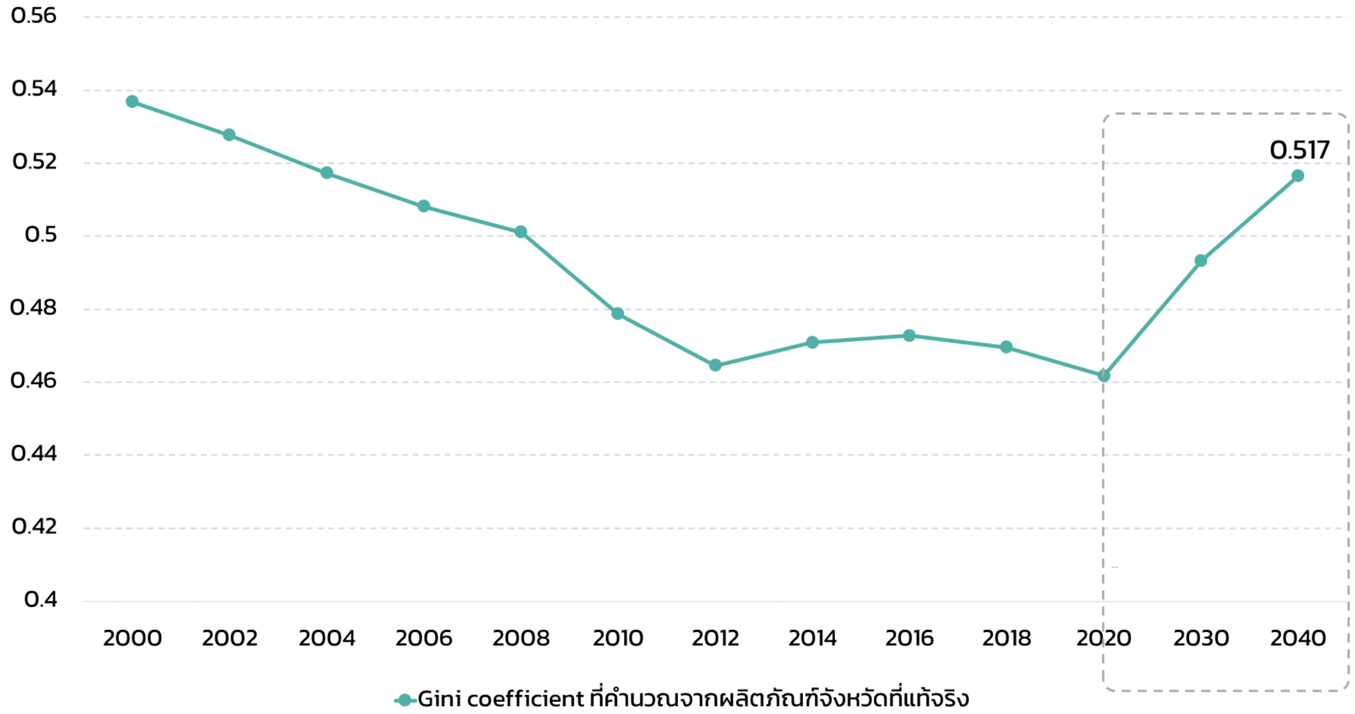

ภาพที่ 4 : การคาดการณ์ Gini coefficient ในอีก 20 ปีข้างหน้า
ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และการคำนวณของผู้เขียน

เมื่อทำการพยากรณ์ค่าสัมประสิทธิ์จีนีในอีก 20 ปีข้างหน้า หรือในปีพ.ศ. 2583 ได้ค่าประมาณ 0.517 ซึ่งมีแนวโน้มสูงเพิ่มขึ้นกว่าปีปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าในอนาคต ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเหตุปัจจัยที่สนับสนุนแนวโน้มความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวอาจแบ่งได้เป็น 2 มุมมอง ดังนี้

3.1 การพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละจังหวัดมีแนวโน้มที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

สถานการณ์การเติบโตของเศรษฐกิจจังหวัดเมื่อปีพ.ศ. 2543–2547 ดังภาพที่ 2 แตกต่างจากภาวะเศรษฐกิจในช่วงปีพ.ศ. 2559 – 2563 ดังแสดงในภาพที่ 5 ซึ่งจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดและอัตราการเติบโตศักยภาพของผลิตภัณฑ์จังหวัด (กำหนดให้เท่ากับอัตราการเติบโตผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ย 20 ปี ที่ผ่านมา) มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางแปรผันตามกันมากขึ้นกว่าเดิมกล่าวคือ จังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่ำมีแนวโน้มที่จะมีอัตราการเติบโตต่ำ ในขณะที่จังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสูงก็มีแนวโน้มที่จะมีอัตราการเติบโตสูงด้วย ดังนั้น ความแตกต่างของระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดก็จะมีแนวโน้มที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมากขึ้น

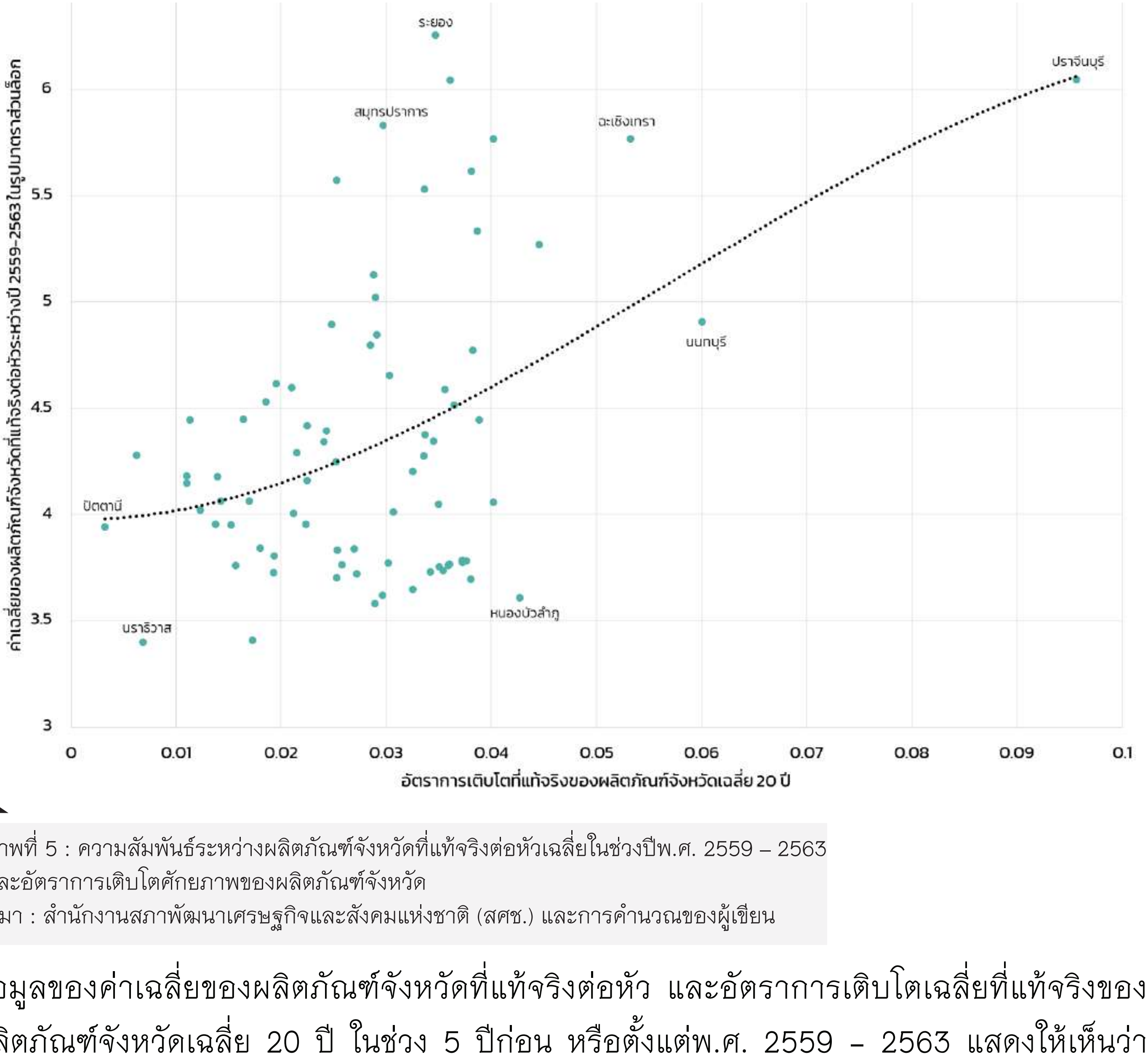

ภาพที่ 5 : ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์จังหวัดที่แท้จริงต่อหัวเฉลี่ยในช่วงปีพ.ศ. 2559 – 2563 และอัตราการเติบโตศักยภาพของผลิตภัณฑ์จังหวัด
ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และการคำนวณของผู้เขียน

ข้อมูลของค่าเฉลี่ยของผลิตภัณฑ์จังหวัดที่แท้จริงต่อหัว และอัตราการเติบโตเฉลี่ยที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์จังหวัดเฉลี่ย 20 ปี ในช่วง 5 ปีก่อน หรือตั้งแต่พ.ศ. 2559 – 2563 แสดงให้เห็นว่ากราฟความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดที่แท้จริงต่อหัวกับอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีในแต่ละจังหวัด มีทิศทางที่เพิ่มขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 5 โดยในช่วงแรกของกราฟ สัดส่วนของค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดที่แท้จริงต่อหัวกับอัตราการเติบโตมีค่าอยู่ในระดับที่ต่ำ แสดงว่าในอนาคตจังหวัดในกลุ่มนี้ มีแนวโน้มที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดที่แท้จริงต่อหัวจะเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

ต่างจากในช่วงท้ายของกราฟ ที่มีสัดส่วนของค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดที่แท้จริงต่อหัวกับอัตราการเติบโตอยู่ในระดับที่สูง แสดงให้เห็นว่า ในอนาคต จังหวัดในกลุ่มนี้จะยิ่งมีค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดที่แท้จริงต่อหัวที่สูงขึ้นเป็นเท่าตัว

3.2 ความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ไม่สมดุลในเชิงความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ

ความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน อาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่สามารถอธิบายความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจที่อาจเพิ่มขึ้นในอนาคตได้ ความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ[1] เกิดจากคำนวณดัชนีชี้วัดปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจรายจังหวัดจำนวน 82 ดัชนี โดยแบ่งดัชนีออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มการศึกษา กลุ่มสาธารณสุข กลุ่มกำลังซื้อ กลุ่มความท้าทายของทรัพยากรมนุษย์ และกลุ่มสิ่งแวดล้อม โดยนำดัชนีทั้งหมดมาคำนวณรวมเป็น Composite Index รายจังหวัดเพื่อให้สามารถเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดได้ว่าจังหวัดใดมีความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจมากกว่ากัน จากนั้นเมื่อนำมาแสดงในภาพที่ 6 คู่กับอัตราการเติบโตศักยภาพของผลิตภัณฑ์จังหวัด จะเห็นได้ว่า ค่อนข้างจะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกล่าวคือ จังหวัดที่มีความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ดีก็มีแนวโน้มที่จะมีอัตราการเติบโตที่สูง ในขณะที่จังหวัดที่มีความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าก็มีแนวโน้มที่จะมีอัตราการเติบโตที่ต่ำกว่า ดังนั้น ในอนาคตความแตกต่างของความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจอาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดความแตกต่างของอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในแต่ละจังหวัด ซึ่งนำมาสู่ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น

1 นรพัชร์ อัศววัลลภ และคณะ “เจาะลึกข้อมูล เจาะจงนโยบาย” งานสัมมนาวิชาการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ประจำปีพ.ศ. 2562

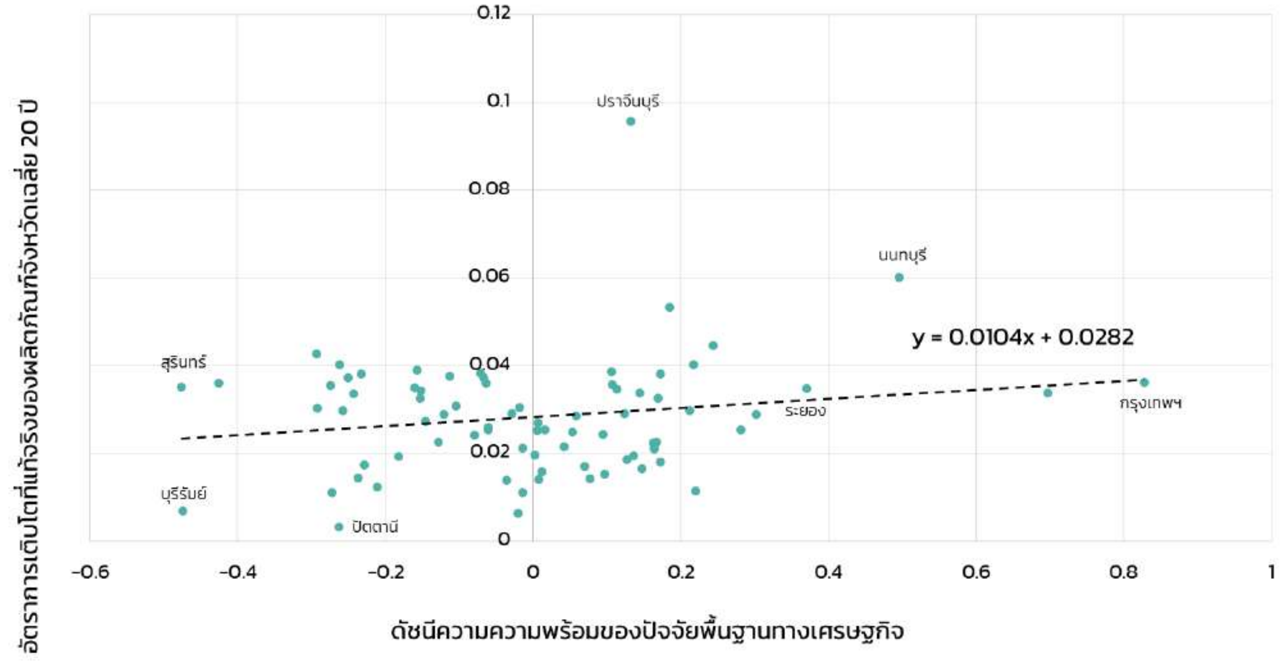

ภาพที่ 6 : ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและอัตราการเติบโตศักยภาพของผลิตภัณฑ์จังหวัด
ที่มา : การคำนวณของผู้เขียน สศค. และ สศช.

4. บทสรุป

การกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจในระยะ 20 ปีที่ผ่านมามีแนวโน้มที่ดีทำให้เกิดความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นเห็นได้จากการเติบโตของผลิตภัณฑ์จังหวัดที่มีการไล่ตามกันระหว่างกลุ่มจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่ำแต่มีการเติบโตที่สูงในขณะที่มีบางกลุ่มจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสูงแต่มีอัตราการเติบโตที่ต่ำกว่า อีกทั้งยังเห็นได้ว่าการเติบโตของแต่ละจังหวัดมีความสัมพันธ์กับจังหวัดที่อยู่ข้างเคียงอย่างค่อนข้างมีนัยสำคัญทำให้การเติบโตของจังหวัดต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะเติบโตเกาะกลุ่มไปด้วยกัน

อย่างไรก็ตาม การคาดการณ์สถานะความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจในอนาคตจากการตั้งข้อสมมติฐานว่าแต่ละจังหวัดจะเติบโต ณ ระดับอัตราการเติบโตศักยภาพของตนเองพบว่า ในอนาคตอีกประมาณ 20 ปีข้างหน้าแนวโน้มความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจกลับมีทิศทางที่ลดลงเนื่องจาก ลักษณะการเติบโตของแต่ละจังหวัดมีลักษณะของการไล่ทันกันที่ลดลงไปจากเดิม อีกทั้งความพร้อมทางปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันอาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แต่ละจังหวัดมีลักษณะการเติบโตที่ไม่เท่ากันและนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นในที่สุด

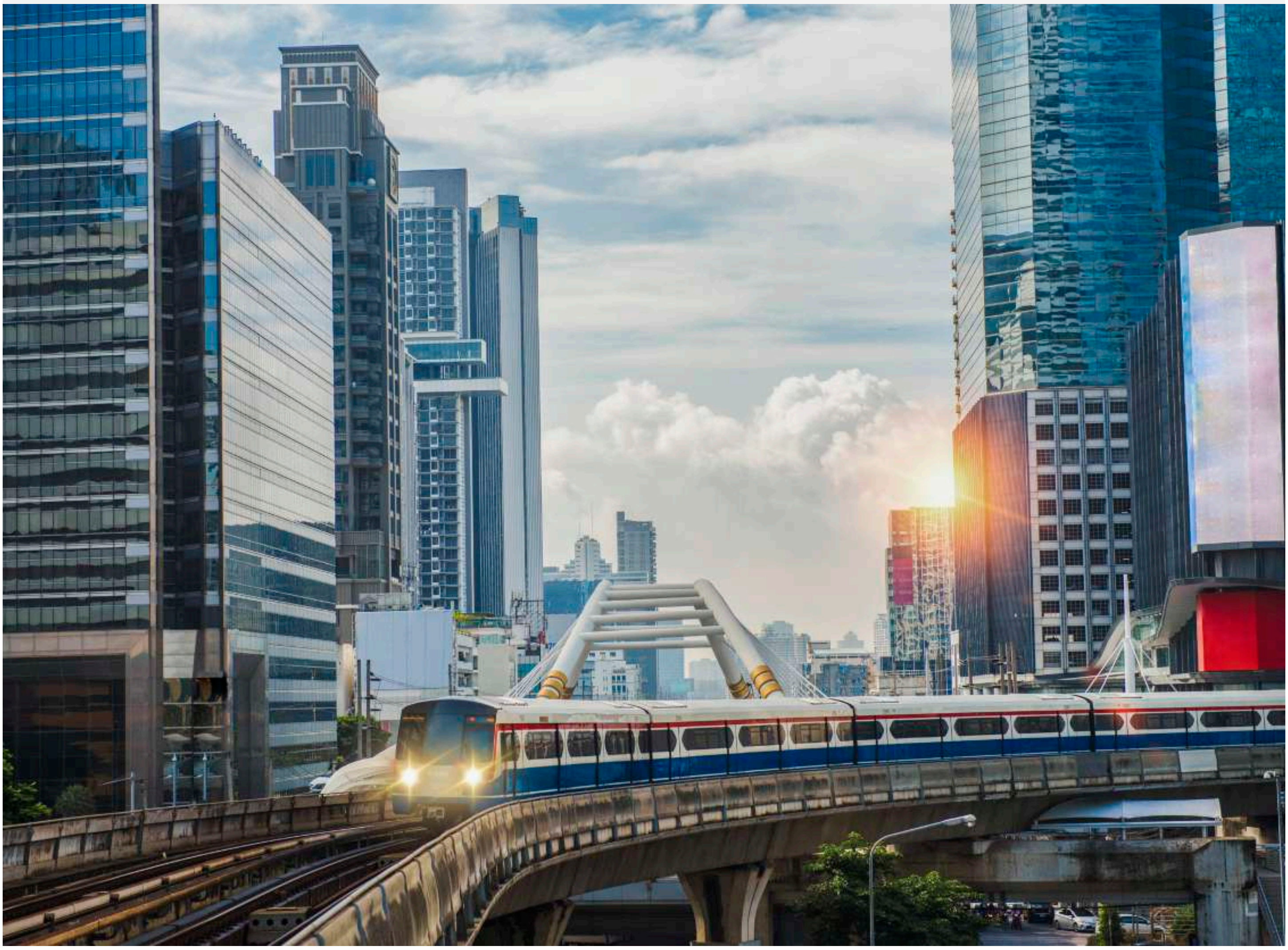

“MICE: ไมซ์ม่วนใจ๋” การพัฒนาการท่องเที่ยวไมซ์ในภาคเหนือ

บทความโดย
กานต์ แจ้งชัดใจ
ธานนท์ โกรพินธานนท์ (นักศึกษาฝึกงาน)
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

เมื่อพูดถึงภาคเหนือ ภาพที่คิดคงเป็นดินแดนแห่งความหลากหลายทางประเพณีและวัฒนธรรมที่เต็มไปด้วยเสน่ห์มนตร์ขลัง เห็นได้จากน้ำใจอันล้นเหลือของชาวเหนือ อาหารที่มีหลากหลายรสชาติ เช่น ข้าวซอย ไส้อั่ว และน้ำพริกอ่อง เป็นต้น รวมไปถึงภาษาที่สละสลวยชวนฟัง ที่ดึงนักท่องเที่ยวจำนวนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ามา สังเกตได้จากผลิตภัณฑ์ภาค (GRP) ของภาคเหนือในปี 2563 มีมูลค่าเท่ากับ 1,228,307 ล้านบาท โดยภาคบริการคิดเป็นร้อยละ 55.9 ภาคการเกษตรร้อยละ 24.5 และภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 19.6 ตามลำดับ (รายละเอียดตามภาพที่ 1) สะท้อนให้เห็นว่าภาคบริการนั้นเป็นภาคส่วนที่มีสามารถสร้างมูลค่าได้มากที่สุดและมีความสำคัญต่อภาคเหนือเป็นอย่างมาก

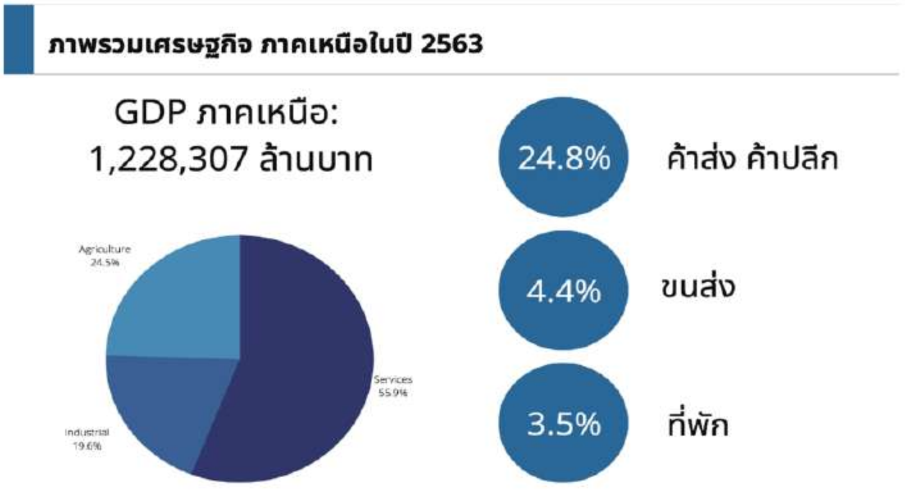

ภาพที่ 1 : แผนภูมิวงกลมแสดงผลิตภัณฑ์ภาค ภาคเหนือ
ที่มา : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ช่วงก่อนการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โรคโควิด-19) ภาคเหนือมีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนสูงถึง 4.3 ล้านคน ในเดือนธันวาคม 2562 แต่เมื่อเริ่มมีการระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงต้นปี 2563 ทำให้จำนวนผู้เยี่ยมเยือนของภาคเหนือลดลงอย่างมากและต่ำสุดในเดือนเมษายน 2563 ที่ 17,024 คน หลังจากสถานการณ์การระบาดในระลอกแรกดีขึ้น จำนวนผู้เยี่ยมเยือนของภาคเหนือเริ่มฟื้นตัวโดยมาอยู่ที่ 2.8 ล้านคนในเดือนพฤศจิกายน 2563 หลังจากนั้นเมื่อมีการระบาดในช่วงที่สอง ตั้งแต่ธันวาคม 2563 ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงอย่างมากในช่วงเดือนมกราคม 2564 และทรงตัวต่อเนื่อง จนถึงช่วงเดือนพฤษภาคม 2564

ซึ่งมีการระบาดในระลอกที่ 3 ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงอีกครั้งและลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงเดือนสิงหาคม 2564 เนื่องจากภาครัฐมีการมาตรการในการควบคุมโรคระบาดอย่างเข้มงวด อย่างไรก็ดี ตั้งแต่เดือนกันยายน 2564 จำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดภาคเหนือ กลับมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากการที่ภาครัฐฯ ผ่อนคลายมาตรการในการควบคุมโรคดังกล่าว (รายละเอียดตามภาพที่ 2) ทั้งนี้ แนวทางหนึ่งที่น่าสนใจในการพลิกฟื้นความคึกคักของกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านบริการของตภาคเหนือคือ การส่งเสริมกิจกรรมด้านการจัดประชุมและนิทรรศการ ซึ่งภาคเหนือมีศักยภาพและตมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่รอการถูกนำมาแปลงให้เป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 2 : จำนวนผู้เยี่ยมเยือนของภาคเหนือ
ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ทั้งนี้ ทางวารสารการเงินการคลัง และสำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ได้มีโอกาสสัมภาษณ์ **ดร.จุฑา ธาราไชย ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการภาคเหนือ** เกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการหรือ TCEB และผลกระทบต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยวรูปแบบไมซ์ (MICE) ของประเทศไทยทั้งในปัจจุบัน และอนาคต เมื่อวันที่ 9 มิถุยายน 2565 โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจ ดังนี้

ดร.จุฑา ธาราไชย
ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ ภาคเหนือ

วัตถุประสงค์ของสำนักส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (MICE)

สำนักส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (MICE) เมื่อปี พ.ศ. 2545 มีจุดประสงค์เพื่อเป็นผู้นำด้านการส่งเสริมและพัฒนากลยุทธ์สำหรับอุตสาหกรรม MICE โดยได้ตั้งสำนักงานส่วนภูมิภาคมาเมื่อปี 2563 โดยมีวิสัยทัศน์ที่จะเป็น “Local partner for global success” เป็นคู่คิดในระดับภูมิภาคที่มีความสำเร็จระดับนานาชาติ

ภาพรวม MICE ในประเทศไทย และภาคเหนือ

“MICE” มาจากการรวมความหมายของหลากหลายคำมากความหมายมาประกอบกันเพื่อให้เกิดภาพรวมกลายเป็นอุตสาหกรรมไมซ์ (ที่มา TCEB) ได้แก่

M = Meetings การประชุมสัมมนาระดับองค์กร หรือศึกษาดูงานทั้งระดับกลุ่มบุคคลมาจากองค์กรเดียวกันหรือต่างองค์กร โดยจะเป็นการประชุมเฉพาะกิจหรือมีการวางแผนล่วงหน้า

I = Incentives การจัดการเดินทางเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงานหรือบุคคลที่ปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายขององค์กร

C = Conventions การประชุมสมาคมวิชาชีพของสมาคมวิชาชีพเดียวกันหรือแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่จะเป็นการจัดประชุมระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ไปจนถึงระดับนานาชาติ จัดโดยองค์กรสมาคมระดับชาติหรือรัฐบาล

E = Exhibitions คือ การจัดงานแสดงสินค้าเพื่อกลุ่มเป้าหมายแต่ละอุตสาหกรรมและธุรกิจ โดยอาจจะเป็นการแสดงสินค้าระหว่างคนทำธุรกิจด้วยกัน (Business – to – Business (B2B)) หรือ เปิดให้คนทั่วไปสามารถเข้าร่วมได้ (Business – to – Consumer (B2C)) โดยมีการจัดงานแสดงสินค้าระหว่างผู้ประกอบการ ผู้บริโภค และผู้ประกอบการที่ควบคู่ไปกับผู้บริโภค

บทบาทของอุตสาหกรรม MICE คือ การนำเสนอการจัดงานและกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์อันน่าประทับใจให้กับผู้เข้าร่วมงานโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นเวทีการจัดงานที่ขับเคลื่อนอุตสาหกรรมต่างๆในประเทศไทย ทั้งนี้ในแต่ละปี MICE สามารถสร้างมูลค่าได้ระดับแสนล้าน ดังนั้นจึงเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย โดยในปีที่ผ่านมาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว MICE ในประเทศไทยได้ฟื้นตัว จากการเดินทางที่เพิ่มขึ้นของคนในประเทศ ได้สร้างมูลค่า 33,230 ล้านบาท และสร้าง 46,718 อาชีพในปีพ.ศ. 2564 โดยมีงานแสดงสินค้าในประเทศ (Exhibition) เป็นแหล่งรายได้หลักอยู่ที่ร้อยละ 93.69 ของค่าใช้จ่ายของ MICE มีผู้เข้าร่วมงาน 3,533,026 คน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 16,500 บาท/คน/ทริป ในส่วนของภาคเหนือมีผลิตภัณฑ์ภาค (GRP) อยู่ที่ 1,197,029 ล้านบาทซึ่งการท่องเที่ยว MICE มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 1 หรือ 10,122 ล้านบาทของ GRP ซึ่งประกอบไปด้วยงานประชุมอยู่ที่ร้อยละ 58.2 และงานแสดงสินค้าอยู่ที่ร้อยละ 41.8 โดยทาง TCEB ได้จัดตั้ง "MICE City" ไว้อยู่ 10 จังหวัด กรุงเทพ เชียงใหม่ พัทยา ภูเก็ต ขอนแก่น นครราชสีมา อุดรธานี สงขลา สุราษฎร์ธานี และพิษณุโลก โดยภาคเหนือมี MICE Cities อยู่ 4 เมืองซึ่งคือ เชียงใหม่ พิษณุโลก เชียงราย และสุโขทัย ทั้งนี้ทาง TCEB มีกลยุทธ์การตลาดที่เน้นขายในเรื่องมรดกโลก (Heritage site) การเป็นเมืองแห่งความสร้างสรรค์ (Creative city of crafts and folk arts) และ Bleisure (การผนวกรวมทริปเดินทางเชิงธุรกิจ (Business) และการพักผ่อน (Leisure)

สำหรับจังหวัดเชียงใหม่ สิ่งที่จะขายให้นักท่องเที่ยวคือความบันเทิงเริงใจ และการเข้าถึงบริการคุณภาพรวมไปถึงวัฒนธรรรมด้านศิลปะภูมิภาค ในส่วนของจังหวัดพิษณุโลก จะขายในส่วนของการเป็นเมืองขลัง มีพระให้พร เช่น พระพุทธชินราช และพระนเรศวร ที่คนไทยก็สามารถมาขอคำอวยพรได้ ในส่วนของจังหวัดสุโขทัย ขายการเป็นมรดกโลกของ UNESCO และขายควบคู่ไปกับจังหวัดพิษณุโลกได้ด้วย เนื่องจากมีพื้นที่ติดกัน และในส่วนของจังหวัดเชียงราย สามารถขายในเชิง ชา กาแฟ และการดีไซน์

แนวโน้มการเติบโตของไมซ์ซิตี้

ภาพรวมในประเทศไทยไมซ์ซิตี้ (MICE Cities) ที่มีแนวโน้มที่จะเติบโตมากที่สุดคือกรุงเทพ แต่ถ้ามองในส่วนภูมิภาคจะเห็นได้ว่าภูเก็ตเป็นเมืองที่มีแนวโน้มที่จะเติบโตเป็นอันดับสอง ทั้งนี้การรวมตัวของภาคเอกชนในพื้นที่ที่ได้มาทำ Phuket Sandbox ทำให้เกิดพลังต่อเนื่องในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต และขยายผลไปจังหวัดใกล้เคียงในเขตอันดามัน นอกจากนี้ภูเก็ตก็กำลังจัด Specialized Expo เรื่องสุขภาพ

ในส่วนของ MICE Cities ภาคเหนือ เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีแนวโน้มที่จะเติบโตมากสุดในกลุ่ม รวมถึงศักยภาพของเชียงใหม่ที่เป็น MICE CITY มีอัตราการเติบโตทางการตลาดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

มาตรการช่วยเหลือในช่วงโควิด-19 ของ TCEB

ในช่วงโควิด-19 ทาง TCEB ได้มีนโยบายส่งเสริมความปลอดภัยของการจัดประชุมจากการทำการวิจัยวิธีจัดการประชุมและการจัดอาหารแบบปลอดภัย อีกทั้งยังมีมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการ เช่น การให้เงินช่วยเหลือ ซึ่งมีโครงการ “ประชุมเมืองไทยปลอดภัยกว่า” ซึ่งเป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจและกระจายรายได้ไปยังชุมชนในภูมิภาคต่าง ๆ ผ่านการให้เงินสนับสนุนจัดกิจกรรม MICE ที่ทาง TCEB จะส่งเงินเข้าไปให้กลุ่มคณะที่สามารถจัดประชุมได้ และยังมีนโยบายด้านนวัตกรรม เช่น การส่งเสริมสตาร์ทอัพหรือผู้ประกอบการที่ทำเรื่องนวัตกรรม เช่น ระบบ Heat map เพื่อช่วยบริหารจัดการพื้นที่ทำให้เกิด Social Distancing อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์การจูงใจนักท่องเที่ยวไมซ์ (MICE)

สำหรับกลยุทธ์การจูงใจชาวต่างชาติให้เข้ามาในประเทศไทย ทาง TCEB ได้มีมาตรการให้เงินเพื่อเป็นการช่วยสนับสนุน แต่ทว่ามาตรการนี้เป็นมาตรการที่ช่วยในระยะสั้นเท่านั้น ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในระยะยาว TCEB จึงจะมีการส่งเสริมและพัฒนา 2 มิติ ได้แก่ (1) เพิ่มประสิทธิภาพคอนเทนต์และกิจกรรมต่าง ๆ ของการจัดประชุมในแต่ละพื้นที่ และ (2) พัฒนาคุณภาพการบริการของคนในพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อให้อุตสาหกรรม MICE ในประเทศไทยสามารถดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศ

อนาคตของ MICE ในภาคเหนือ

ในปี 2566 ทาง TCEB จะมีการสร้างงานจาก City DNA ที่จะสร้างอัตลักษณ์ให้แต่ละพื้นที่ เพื่อพัฒนาศักยภาพและยกระดับความพร้อมของภาคเหนือ อย่างไรก็ดี งานที่กำลังจะจัดขึ้นในภาคเหนือปีนี้ คือ งาน FTI Expo ของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ช่วงระหว่างวันที่ 29 มิถุนายน – 3 กรกฎาคม 2565 ที่เดิมจัดที่กรุงเทพฯ มาโดยตลอด แต่ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่จัดที่อื่น ซึ่งเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ถูกเลือก งานนี้คาดว่าจะมีผู้ร่วมงานประมาณ 20,000 คน นอกจากนี้ ยังมีงาน Mega Event ที่เป็นงานกีฬา Spartan งานวิ่งวิบาก ซึ่งคาดว่าจะมีนักแข่งทั้งคนไทยและชาวต่างชาติประมาณ 8,000 คน ไม่รวมผู้ติดตาม โดยงานจะจัดขึ้นระหว่างวันที่ 13 – 14 สิงหาคม 2565 และจะมีการจัดการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสเอเปค ครั้งที่ 3 และการประชุมที่เกี่ยวข้อง (3rd APEC Senior Officials and Related Meetings) ที่เชียงใหม่เช่นกัน คาดการณ์ไว้

ว่าจะมีคนไปประมาณ 1,500 คน โดยงานจะจัดวันที่ 16–31 สิงหาคม 2565 นอกจากนี้ จะมีงานที่ทาง TCEB จัดกันเองชื่อ Bam Fest เทศกาลสถาปัตยกรรมไม้ไผ่และนวัตกรรมวัสดุสร้างสรรค์นานาชาติ งานจัดขึ้นเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมไม้ไผ่ โดยจะมีจัดแสดงระหว่างวันที่ 18 พฤษภาคม – 31 กรกฎาคม 2565 ณ จ. เชียงใหม่

Key Success Factors ของนโยบายสำนักส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ

ปัจจัยความสำเร็จของ TCEB มีอยู่ 3 ข้อหลัก ๆ ได้แก่

1. การส่งเสริมองค์ความรู้ด้าน MICE (MICE Literacy) : การทำให้คนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นทั้งคนจัดงานเจ้าของงานหรือคนที่ร่วมงานมีความรู้พื้นฐานทางด้าน MICE

2. การทำงานร่วมกัน (Collaboration) : การร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน และ

3. การปฏิบัติ (Action) : ท้ายนี้จะต้องมีขั้นตอนที่เรียกว่าการปฏิบัติการ เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ตรงวิสัยทัศน์ของ TCEB

“เชียงใหม่โมเดล” การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ด้านการเกษตร

บทความโดย
คงขวัญ ศิลา
กานต์ แจ้งชัดใจ
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

เมื่อพูดถึงจังหวัดเชียงใหม่ หลายคนมักจะนึกถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมหลายๆ แห่ง เช่น วัดพระธาตุดอยสุเทพ และดอยอินทนนท์ เป็นต้น อีกทั้งจังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นจังหวัดจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม อย่างไรก็ตาม ภาคการเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ก็เป็นส่วนที่สำคัญเช่นกัน โดยในปี 2563 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ประเมินว่า ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) ของจังหวัดเชียงใหม่มีมูลค่าเท่ากับ 207,731 ล้านบาท สามารถแบ่งออกเป็นภาคเกษตร 46,650 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด ภาคอุตสาหกรรม 26,088 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 11 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด และภาคบริการ 164,964 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 69 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด (รายละเอียดตามภาพที่ 1)

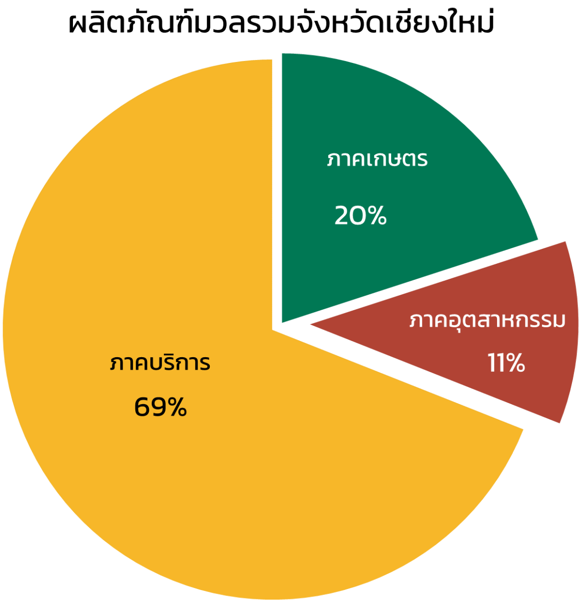

ภาพที่ 1 : แผนภูมิวงกลมแสดงผลิตภัณฑ์จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา : สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากผลิตภัณฑ์จังหวัดที่กล่าวถึงข้างต้น จะสังเกตได้ว่าภาคการเกษตรนั้นมีส่วนสำคัญถึงร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด โดยจังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 1,835,425 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 14.61 ของพื้นที่รวมของจังหวัด โดยพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว และทำพืชสวน ตามลำดับ สำหรับพืชเศษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ลำไย ลิ้นจี่ กระเทียม หอมแดง และส้มเขียวหวาน เป็นต้น ประกอบกับดัชนีความพร้อมของปัจจัยพื้นฐานของจังหวัดเชียงใหม่ (ประมวลผลโดยกระทรวงการคลัง) พบว่า จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ป่าต่อพื้นที่จังหวัดเป็นอันดับที่ 4 ของประเทศ และพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่ทำการเกษตร เป็นอันดับที่ 19 ของประเทศ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าภาคการเกษตรนับเป็นหนึ่งในภาคการผลิตที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ โดยการพัฒนาด้านการเกษตรจะเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับจังหวัดต่อไป

ทั้งนี้ วารสารการเงินการคลัง และสำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ได้มีโอกาสสัมภาษณ์ **ดร.นเรศ ศิริเกษร หัวหน้าโครงการเชียงใหม่โมเดล** เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2565 เกี่ยวกับโครงการเชียงใหม่โมเดล โครงการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้านการเกษตร รวมถึงพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมการเกษตร โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจ ดังนี้

ดร.นเรศ ศิริเกษร
หัวหน้าโครงการเชียงใหม่โมเดล

ความเป็นมา และความคืบหน้าของโครงการเชียงใหม่โมเดล

โครงการเชียงใหม่โมเดล เป็นโครงการที่ยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตเกษตรกรและชุมชนด้วยองค์ความรู้ และนวัตกรรมบริการ โดยได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาพื้นที่ (บพท.) คณะกรรมาธิการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ของสภาผู้แทนราษฎร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และหน่วยงานระดับท้องถิ่น

โครงการเชียงใหม่โมเดลเกิดขึ้นจากปัญหาที่เกษตรกรมีรายได้ตกต่ำ ผลผลิตตกต่ำ และยังมีการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ทำให้โครงการได้คิดโจทย์ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ การสร้างกำลังคนให้ความมั่นคงในอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครอบครัว และการสร้างทีมนวัตกรบริการ

เป้าหมายของโครงการ

1. เกษตรกรรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยเดือนละ 1,000 บาทต่อครัวเรือน

2. เกษตรกรสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อมาพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้จากระบบการเกษตร

3. สร้างทีมนวัตกรรมในการให้บริการทางการเกษตร (Service Provider)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ปัญหาในพื้นที่ที่ขาดแคลนแรงงานตัดแต่งกิ่ง พ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ขาดการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ผลผลิตด้อยคุณภาพ ราคาผลผลิตตกต่ำ และขาดช่องทางการตลาด ทำให้ต้องมีนวัตกรรมบริการเพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการสร้างคน สร้างงาน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การตัดแต่งกิ่ง (ลำไยและมะม่วง) การตัดแต่งผลลำไย การห่อผล โดรนฉีดพ่น (Spraying Drone) และตลาดขายของรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ (Market Place) เป็นต้น เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ โดยกิจกรรมการตัดแต่งกิ่ง การตัดแต่งช่อผลลำไย และ โดรนฉีดพ่น จะเป็นการยกระดับผลผลิตและคุณภาพผลผลิต ซึ่งจะเป็นรายได้หลักให้กับเกษตรกร ส่วนการห่อผลจะเป็นการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าผลผลิต ผ่านการแปรรูปและการเพิ่มมูลค่าสินค้าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานการผลิต และสำหรับ Market Place เป็นการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายเพื่อจะสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นต่อไป

จุดเด่นของโครงการ

• การขับเคลื่อนนโยบายของภาครัฐ โดยคณะกรรมาธิการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมของสภาผู้แทนราษฎร และภาคีเครือข่าย

• มหาวิทยาลัยแม่โจ้มีส่วนร่วมในการติดตั้งชุดองค์ความรู้ด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีวิจัย และนวัตกรรมบริการขยายผลสู่อาชีพนวัตกรบริการ

• กระบวนการลงมือทำ พาทำ เกี่ยวกับเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์

• การบริหารโครงการมีโครงการกลางที่ช่วยติดตามประเมินผลให้สำเร็จตามเป้าหมาย

• การขับเคลื่อนการบริหารโครงการมีการติดตามจากแหล่งทุน บพท. โดยจะมีการประเมินทุก ๆ 8 เดือน หรือ 12 เดือน

ความคืบหน้าและการดำเนินการในปัจจุบัน

สำหรับความคืบหน้าของการดำเนินการในปัจจุบันของกิจกรรมในโครงการเชียงใหม่โมเดล สามารถแบ่งออกเป็น ดังนี้

1. กิจกรรมนวัตกรบริการ : มีการให้บริการโดรนพ่นสาร มีการให้บริการตัดแต่งกิ่ง ตัดต่อช่อผลลำไย มีการให้บริการห่อผลมะม่วง พัฒนา Chiangmai Model Application (CMA)

2. กิจกรรมการส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพ และการผลิตลำไยนอกฤดู : เกิดนวัตกรบริการในการตัดแต่งกิ่งลำไย เกิดการเรียนรู้ชุมชนการตัดแต่งกิ่งลำไยแห่งใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ เกษตรกรสามารถใช้สารกระตุ้นการออกดอกที่ต้นทุนต่ำกว่าใช้สารแบบเดิม และเกษตรกรสามารถผลิตลำไยให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

3. กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตมะม่วง : เกิดนวัตกรกลุ่มบริการตัดแต่งกิ่งมะม่วง เกิดนวัตกรโดรนพ่นสาร และเกิดนวัตกรผลิตมะม่วง

4. กิจกรรมพืชผักสวนครัว ผักงอก และสมุนไพร : มีการผลิตผักสวนครัวเพิ่มขึ้น เช่น ชะอม เชียงคา อัญชัน เป็นต้น รวมไปถึงเกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่เข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ซึ่งได้รับมาตรฐานการรับรองเป็นที่ยอมรับจาก USDA Organic (United States Department of Agriculture)

5. การปลูกดาวเรืองตัดดอกเพื่อยกระดับคุณภาพการผลิต : มีการปลูกดอกเรืองแบบโน้มต้นผลผลิตสูง มีการปลูกพืชแบบปลอดภัยจากการใช้สารชีวภาพกำจัดโรคและแมลงโดยไม่ใช้สารเคมี และมีการแปรรูปชาดอกดาวเรืองเพื่อสุขภาพ

6. กิจกรรมการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว : มีการส่งเสริมให้เกิดโรงคัดบรรจุที่ได้มาตรฐานจำนวน 1 แห่งที่ อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

7. กิจกรรมการแปรรูปผลผลิต : เกิดผลิตภัณฑ์ชาลำไย ชาดาวเรือง ชาดอกดาวเรืองผสมอัญชัน ชาดอกดาวเรืองผสมใบเตยและหญ้าหวาน เป็นต้น ซึ่งได้รับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) แล้ว

8. ตลาดชุมชนวิถีเกษตร : มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดระเบียบตลาดใหม่ให้เอื้อต่อการซื้อขายและท่องเที่ยว มีการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก จัดพื้นที่จอดรถ ความสะอาด และความร่มรื่น

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

สำหรับปัญหาในการดำเนินการของโครงการเชียงใหม่โมเดลมีดังนี้

• ระยะเวลาของโครงการไม่สอดคล้องกับฤดูการผลิต ทำให้เมื่อโครงการสิ้นสุดไม่สามารถประเมินผลลัพธ์ของโครงการได้

• ข้อจำกัดในด้านการทำการตลาดออนไลน์ เนื่องจากเกษตรหลายราย ไม่มีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำการตลาดออนไลน์

• โครงการนี้มีกิจกรรมที่ออกแบบตามแผนธุรกิจที่เป็นห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ที่เชื่อมโยงกันหลายกิจกรรม ทำให้ผลตอบแทนจากการลงทุนจึงยังไม่มีมากนัก

• สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้มีปิดตลาดวิถีเกษตรชุมชนถึง 6 เดือน

• สถานการณ์โลกร้อนมีผลต่อการออกดอกออกผล

ปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ (Key success) ของโครงการ

โครงการนี้จะสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ต้องมีการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยหลายประการ สำหรับปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของโครงการเชียงใหม่โมเดล คือ “คน งาน เงิน ตลาด”

“โครงการสกลนครโมเดล” การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ของจังหวัดสกลนคร

บทความโดย
คงขวัญ ศิลา
กานต์ แจ้งชัดใจ
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

“พระธาตุเชิงชุมคู่บ้าน พระตำหนักภูพานคู่เมือง งามลือเลื่องหนองหาน แลตระการปราสาทผึ้ง สวยสุดซึ้งสาวภูไท ถิ่นมั่นในพุทธธรรม” จากคำขวัญที่ได้กล่าวถึงสะท้อนถึงจังหวัดที่พร้อมไปด้วยวัฒนธรรม

ที่น่าสนใจ นั้นก็คือจังหวัดสกลนคร นอกจากวัฒนธรรมที่น่าสนใจตามคำขวัญของจังหวัดแล้ว สกลนครยังมีความโดดเด่นในภาคการเกษตรอีกด้วย ซึ่งผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรที่สร้างชื่อให้กับสกลนคร อาทิ ครามสกลนคร และเนื้อโคขุนโพยางคำ เป็นต้น โดยในปี 2562 สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เปิดเผยว่า จังหวัดสกลนครมีผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) เท่ากับ 60,737 ล้านบาท โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 10 ในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา ทั้งนี้ สัดส่วนของผลิตภัณฑ์จังหวัดประกอบด้วย

ภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 25 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด ภาคอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ 10 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด และภาคบริการคิดเป็นร้อยละ 65 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด (ภาพที่ 1) นอกจากนี้ สกลนครมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP Per Capita) เท่ากับ 65,900 บาท ซึ่งเป็นอันดับ 73 ของประเทศ

การมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวอยู่ในอันดับท้ายๆ ของประเทศ สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรในจังหวัดมีรายได้ค่อนข้างน้อย จากปัญหาในหลาย ๆ ด้าน โดยหนึ่งในปัญหาที่สำคัญคือปัญหาด้านการเกษตร โดยในหลายอำเภอของจังหวัดสกลนครประสบปัญหาดินเค็ม ประกอบกับปัญหาด้านผลผลิตที่ไม่มากพอ ทำให้ต้องมีการพัฒนาการเกษตรซึ่งถือว่าเป็นเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดสกลนคร จึงทำให้เกิด “โครงการสกลนครโมเดล” ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับเลือกให้เป็นต้นแบบการสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มุ่งเน้นการพัฒนาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมครัวเรือน เพื่อเพิ่มการผลิตและรายได้ให้กับประชากรในพื้นที่

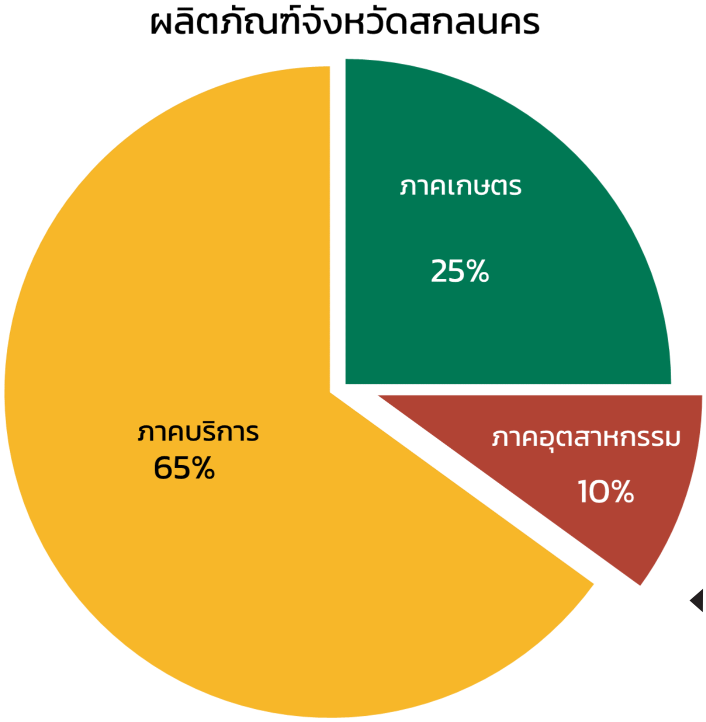

ภาพที่ 1 : สัดส่วนของผลิตภัณฑ์จังหวัดสกลนคร ปี 2562
ที่มา : สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ทั้งนี้ วารสารการเงินการคลัง และสำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ได้มีโอกาสสัมภาษณ์ **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย ฮะทะโชติ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัย นวัตกรรมและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร** เกี่ยวกับโครงการสกลนครโมเดล เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2565 โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจ ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย ฮะทะโชติ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัย นวัตกรรมและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

ความเป็นมา และความคืบหน้าของโครงการสกลนครโมเดล

โครงการสกลนครโมเดล เป็นการนำวิทยาศาสตร์ นวัตกรรม และเทคโนโลยีนำเข้ามาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ โดยได้รับการสนับสนุนจากกรรมาธิการคณะกรรมาธิการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม สภาผู้แทนราษฎร โดยได้คุณสกุณา สาระนันท์ ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสกลนครและเป็นกรรมาธิการชุดดังกล่าวเป็นผู้ผลักดันให้โครงการนี้ และดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง โดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ได้รับงบประมาณจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) กองทุนวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) และจังหวัดสกลนคร ปี 2564-2565 ให้เป็นต้นแบบดำเนินโครงการการสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและบรรเทาผลกระทบจากโควิด-19 ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร (เศรษฐกิจฐานราก สกลนครโมเดล) เริ่มในเขตอำเภอวานรนิวาส และอำเภอบ้านม่วง 140 ครัวเรือน ประกอบด้วยชุดโครงการวิจัยย่อย 6 โครงการ ได้แก่

1) โครงการการสร้างนวัตกรรมเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการปรับปรุงดิน

2) การสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อการบริหารจัดการน้ำ

3) การสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเกษตรกรกลุ่มคราม

4) การสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเกษตรกรกลุ่มพืชสวนครัว

5) การสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเกษตรกรกลุ่มสมุนไพร

6) การสร้างนวัตกรรมชุมชนเพื่อพัฒนาเกษตรกรกลุ่มป่าเศรษฐกิจครอบครัว

ทั้งนี้ พบว่า การดำเนินโครงการปีที่ผ่านมามีการสัมฤทธิ์ผล และทำให้เห็นว่าการพัฒนาเกษตรฐานรากด้วยนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ตามรูปแบบสกลนครโมเดลนั้น จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรของจังหวัดสกลนครและสามารถเป็นต้นแบบให้ประเทศได้ ในปัจจุบันจึงได้มีการขยายผลอย่างเร่งด่วนไปในพื้นที่อื่น ๆ ให้ครอบคลุมทั้งจังหวัดสกลนคร เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งมีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เสมอภาคตามเป้าหมายการพัฒนาของ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560 – พ.ศ.2579) ต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการสกลนครโมเดล

เพื่อนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ไปช่วยลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร โดยมีเป้าหมายเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร 10,000 บาท ต่อเดือนอย่างยั่งยืน

ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงาน

การเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานรากในรูปแบบสกลนครโมเดล ซึ่งมีรูปแบบการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เข้าไปช่วยเกษตรกร พร้อมกับพาเกษตรกรทำที่แปลงของเกษตรกรนั้น เป็นรูปแบบหรือโมเดลที่มีประสิทธิภาพมาก แต่ก็ยังเป็นรูปแบบหรือโมเดลใหม่ ทำให้ภาคีเครือข่าย นักวิจัย รวมทั้งเกษตรกรต้องมีการปรับตัวและทุ่มเทอย่างมาก

ผลสำเร็จของโครงการได้ช่วยเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้กับเกษตรกร

ผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า เมื่อนำองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่แม่นยำเข้าไปช่วยแก้ปัญหาเกษตรกรตั้งแต่ต้นน้ำ คือ การปรับปรุงดิน การบริหารจัดการน้ำ การคัดเลือกสายพันธุ์ การบริหารจัดการแปลง การดูแล และเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างถูกต้องตามมาตรฐาน สามารถช่วยเพิ่มปริมาณผลผลิต คุณภาพ แล้วนำมาสู่มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรได้ เช่น สมุนไพรฟ้าทะลายโจรมีสารสำคัญเอนโดรกราฟาไรด์ 4–6% โดยน้ำหนัก สามารถเพิ่มมูลค่าจากกิโลกรัมละ 40–50 บาทเป็น 150–750 บาท กระบวนการวิจัยนี้สามารถเพิ่มผลผลิตครามและเนื้อคราม ได้มากกว่าก่อนพัฒนามากถึง 2 เท่าตัว ผักสวนครัวจำหน่ายได้ง่ายเป็นที่ต้องการของตลาดแม้เจอภาวะวิกฤติจากการแพร่ระบาดโควิด -19 เมื่อพัฒนาต้นน้ำ ให้มีคุณภาพแล้ว โครงการวิจัยยังมีการพัฒนาในส่วนกลางน้ำ และปลายน้ำ โดยเน้นการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด และมีมาตรฐาน นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาเกษตรกรจากผู้ผลิตเป็นผู้ขายทั้งออนไลน์และออนไซด์ การสร้างนวัตกรรมการสื่อสารการดำเนินโครงการ ผลคือ ทำให้โครงการเป็นที่รู้จัก รับรู้ต่อบุคคลทั่วไป และหน่วยงานภาคีเครือข่าย ทำให้ผลิตภัณฑ์และสินค้าของเกษตรกรเป็นที่รู้จัก มีช่องทางจำหน่ายได้มากขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายในพื้นที่อำเภอวานรนิวาสและอำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนครมีรายได้เพิ่มขึ้น จำนวน 7,558.28 บาท/เดือน หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 123.18 ซึ่งเดิมมีรายได้เฉลี่ยก่อนเข้าร่วมโครงการ เท่ากับ 6,136.03 บาท/เดือน และหลังสิ้นสุดโครงการมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 13,694.31 บาท/เดือน นอกจากนี้ เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายยังมีรายได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากการลดต้นทุนการเพาะปลูก เมื่อมีความรู้ในการปรับปรุงดิน ลดต้นทุนได้ 6,750 บาทต่อไร่ต่อรอบการเพาะปลูก และสมาชิกกลุ่มเป้าหมายยังมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการลดต้นทุนการผลิตทางด้านการเกษตรได้ 100 % จากการเปลี่ยนจากการใช้ระบบสูบแบบน้ำมันเชื้อเพลงและไฟฟ้าเป็นพลังงานจากแสงอาทิตย์ จำนวน 5 รูปแบบด้วยงบประมาณ 50,000 เจาะบาดาล ขนาดบ่อ 5 นิ้ว ลึกไม่เกิน 50 เมตร ปั้มน้ำบาดาลแบบจุ่มกระแสตรง ไร้แปลงถ่าน (DC Brushless) ขนาด 750 วัตต์ แผงโซล่าเซลล์ แบบ Poly 340 w จำนวน 3 แผง โครงสร้างถังสูง 3 เมตร ถังสำรองน้ำ PVC 2,000 ลิตร ชุดควบคุมปั้ม สายไฟ ระบบท่อสูบ 1.5 นิ้ว ส่ง 2 นิ้ว อัตราการการคืนทุน 1.2 ปี ให้กับชาวบ้าน

ปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ (Key success) ของโครงการ

โมเดลแห่งความสำเร็จ ที่เรียกว่า “สกลนครโมเดล” เป็นโมเดลที่รวมความร่วมมือมหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาคการเมือง ภาคประชาชน ให้มาทำงานด้วยกันโดยมีเกษตรกรเป็นเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งจะต้องพาเกษตรกรทำจริง พาทำ ทำอย่างแม่นยำ และแก้ปัญหาด้วยองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์

“โครงการวังจันทร์วัลเล่ย์”
เมืองอัจฉริยะของจังหวัดระยอง

บทความโดย
คงขวัญ ศิลา
กานต์ แจ้งชัดใจ
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

เมื่อเราพูดถึงจังหวัดที่มีความโดดเด่นด้านอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก จะทำให้เรานึกถึงจังหวัดระยองเป็นจังหวัดแรก เนื่องจากจังหวัดระยองมีนิคมอุตสาหกรรมหลายแห่ง นอกจากภาคอุตสาหกรรมที่มีความโดดเด่นแล้ว จังหวัดระยองยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม เช่น เกาะเสม็ด เกาะมันใน หาดแม่รำพึง และหาดแม่พิมพ์ เป็นต้น โดยสำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) รายงานข้อมูลล่าสุดในปี 2562 ว่า จังหวัดระยองมีผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) เท่ากับ 993,978 ล้านบาท ประกอบด้วยภาคการเกษตร 26,585 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด และภาคนอกการเกษตร 967,392 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 97 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด ทั้งนี้ ภาคนอกการเกษตร ประกอบไปด้วย ภาคอุตสาหกรรม 797,837 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 80 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด และภาคบริการ 169,555 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 17 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด (รายละเอียดตามภาพที่ 1) นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (GPP Per Capita) เท่ากับ 998,748 บาท ซึ่งถือว่าเป็นอันดับ 1 ของประเทศ

ผลิตภัณฑ์จังหวัดระยอง

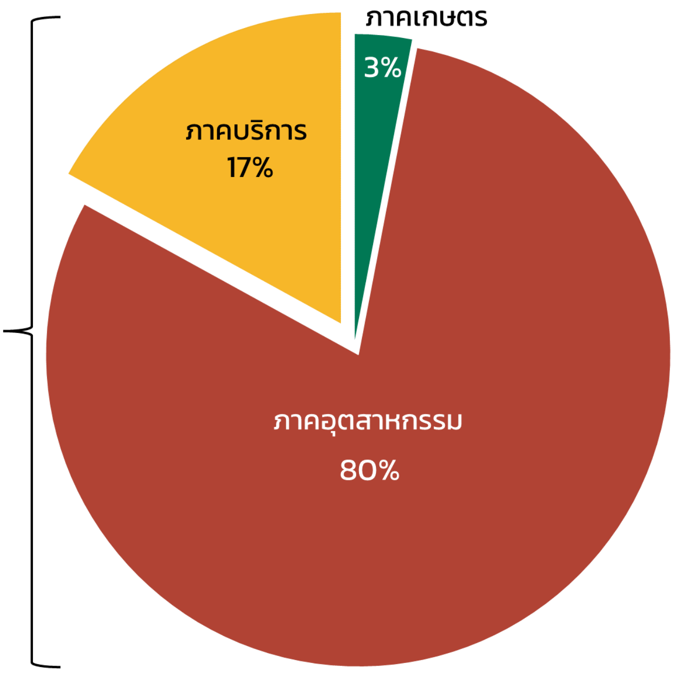

ภาพที่ 1 : แผนภูมิวงกลมแสดงผลิตภัณฑ์จังหวัดระยอง
ที่มา : สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

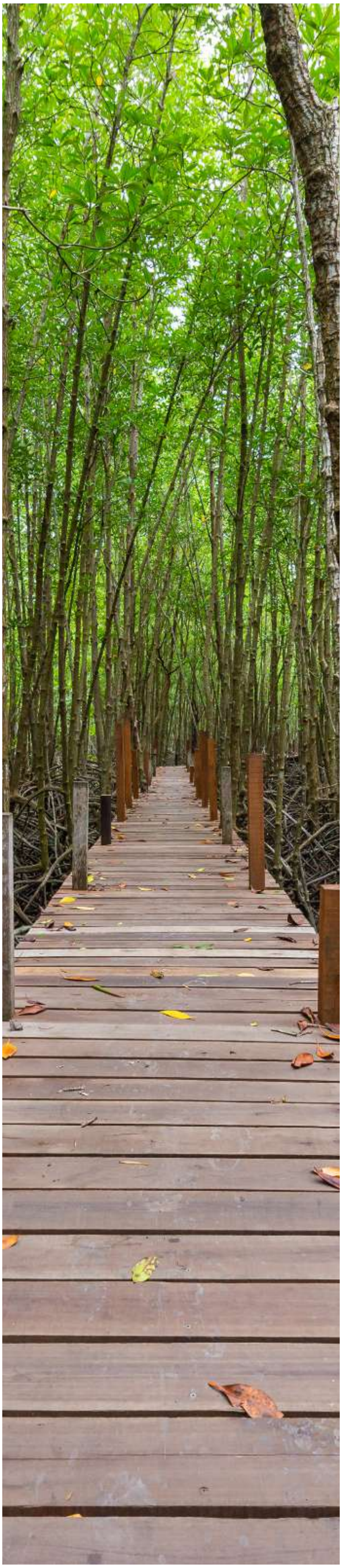

นอกจากนี้ จังหวัดระยอง ยังเป็นส่วนหนึ่งในโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) ซึ่งเป็นโครงการที่ต่อยอดการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกซึ่งเป็นที่รู้จักกว่า 30 ปี หรือที่รู้จักกันว่า อีสเทิร์นซีบอร์ด (รายละเอียดตามภาพที่ 2) โดยโครงการอีอีซี มีการพัฒนาพื้นที่ในหลายรูปแบบ รวมไปถึงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ซึ่งเป็นเมืองที่ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงนวัตกรรมเข้ามาบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาเมือง และยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ทั้งนี้ โครงการเมืองอัจฉริยะของจังหวัดระยองที่อยู่ในพื้นที่ของโครงการอีอีซี คือ "โครงการวังจันทร์วัลเลย์ (Wangchan Valley)"

ภาพที่ 2 : โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
ที่มา : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

โครงการวังจันทร์วัลเลย์เป็นโครงการที่บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ร่วมมือกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมชั้นนำของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และพัฒนาตามแนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) 7 ด้าน ได้แก่ Smart Environment, Smart Mobility, Smart People, Smart Living, Smart Economy, Smart Governance, Smart Energy โดยมีจุดมุ่งหมายในการผลักดันพัฒนาผู้ประกอบการไทยเปลี่ยนผ่านไปสู่ธุรกิจแห่งอนาคตและอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ (New S-Curve) ซึ่งจะเป็นกลไกในพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งนี้ โครงการวังจันทร์วัลเลย์ตั้งอยู่ที่ ต.ป่ายุบใน อ.วังจันทร์ จ.ระยอง บนพื้นที่ 3,454 ไร่ โดยปตท. ได้ลงทุนระบบโครงสร้างพื้นฐาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และระบบสาธารณูปโภค รวมถึงการอำนวยสะดวกต่าง ๆ ในพื้นที่อีกทั้งพัฒนาให้มีพื้นที่สีเขียวในปริมาณมาก เพื่อสร้างให้เป็นเมืองที่น่าอยู่และเพิ่มศักยภาพรองรับการลงทุน และการพัฒนาวิจัยนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ตามนโยบาย Thailand 4.0 ทั้งนี้ สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาค สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และวารสารการเงินและการคลังได้มีโอกาสสัมภาษณ์ **คุณสุรชัย เหล่าพูลสุข ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ ทำหน้าที่ ผู้อำนวยการโครงการนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก บริษัท ปตท จำกัด (มหาชน)** เกี่ยวกับโครงการวังจันทร์วัลเลย์ เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2565 ที่ผ่านมา โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจ ดังนี้

คุณสุรชัย เหล่าพูลสุข
ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่
ทำหน้าที่ ผู้อำนวยการโครงการนวัตกรรม
ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก
บริษัท ปตท จำกัด (มหาชน)

ความเป็นมา ความโดดเด่น และความคืบหน้าของวังจันทร์วัลเลย์ เมืองอัจฉริยะของจังหวัดระยอง

โครงการวังจันทร์วัลเลย์เป็นโครงการที่บริษัท ปตท จำกัด (มหาชน) หรือ ปตท. ได้รับภารกิจจากภาครัฐให้เตรียมความพร้อมจากการเปลี่ยนแปลงของโลกจากยุคอุตสาหกรรม 3.0 ไปสู่ยุคดิจิทัล 4.0 (Thailand 4.0) ผ่านเครื่องมือที่เรียกว่า “นวัตกรรม (Innovation)” โดยสิ่งที่ ปตท. มีแนวคิดคิดการพัฒนาในครั้งนี้ คือ การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) จากพื้นที่สีเขียว ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าให้กลางเป็นเมืองอัจฉริยะแห่งใหม่ โดยหลักการในการพัฒนาเมืองที่โครงการวังจันทร์วัลเลย์นำมาใช้ ซึ่งสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เป็นผู้ว่างกรอบไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) เมืองนวัตกรรมชีวภาพ (Biopolis) 2) เมืองนวัตกรรมด้านอาหาร (Food Innopolis) 3) เมืองนวัตกรรมการบินและอวกาศ (Space Innoplis) และ 4) เมืองนวัตกรรมระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ และอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Aripolis)

ทั้งนี้ วังจันทร์วัลเลย์ ได้การรับรองเป็น Smart City เมืองอัจฉริยะของประเทศไทย เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2564 โดยเมืองอัจฉริยะจะสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพได้จะต้องมีระบบนิเวศนวัตกรรม (Innovation Ecosystem) ที่บูรณาการกันทุกภาคส่วน ได้แก่ 1) Start up, SMEs 2) Smart Township 3) School & University 4) Large Firm และ 5) Research Institute & Regulators ซึ่งส่วนที่สำคัญที่สุด คือ Large Firm หรือบริษัทขนาดใหญ่ เนื่องจากเป็นส่วนที่ให้บริษัทเข้ามาลงทุนในพื้นที่วังจันทร์วัลเลย์ เมื่อมีบริษัทเข้ามาเพิ่มขึ้นจะทำให้เมืองแห่งนี้ขยายตัวและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ในปัจจุบันโครงการวังจันทร์วัลเลย์ได้แบ่งโซนพื้นที่ออกเป็น 3 โซน ได้แก่ 1) Community Zone หรือการพัฒนาพื้นที่สำหรับการอยู่อาศัยและสันทนาการเพื่อตอบสนองความต้องการให้กับนักวิจัยและครอบครัว รวมถึงชุมชนที่อยู่บริเวณโดยรอบและประชาชนทั่วไป ประกอบไปด้วยที่อยู่อาศัย ร้านค้า และพื้นที่เชิงพาณิชยกรรม 2) Education Zone หรือการพัฒนาพื้นที่เพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้การวิจัย ประกอบไปด้วย โรงเรียนกำเนิดวิทย์ (KVIS) สถาบันวิทยสิริเมธี (VISTEC) และศูนย์เรียนรู้ป่าวังจันทร์ เป็นต้น 3) Innovation Zone หรือการพัฒนาพื้นที่สำหรับงานวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ ซึ่งเป็นที่ตั้งของกลุ่มอาคารกลุ่มนวัตกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา 4 เมืองนวัตกรรม รวมถึงหน่วยงานจากภาครัฐ บริษัทในกลุ่ม ปตท. และภาคเอกชนอื่น ๆ เข้าร่วมพัฒนาพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่บางส่วนที่ยังรอการพัฒนาในอนาคตร่วมกับพันธมิตรอื่น ๆ ที่สนใจดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านวิจัยและนวัตกรรม (รายละเอียดตามภาพที่ 3)

สำหรับความคืบหน้าของโครงการวังจันทร์วัลเลย์นั้น โครงการวังจันทร์วัลเลย์ในเกือบทุกโซนได้เปิดทำการแล้ว อย่างไรก็ตาม โครงการพัฒนาศูนย์การค้าที่มีขนาดเล็ก (Community Mall) โรงแรม และอพาร์ตเมนต์ ใน Community Zone คาดว่าจะเสร็จสมบูรณ์ประมาณปี 2566

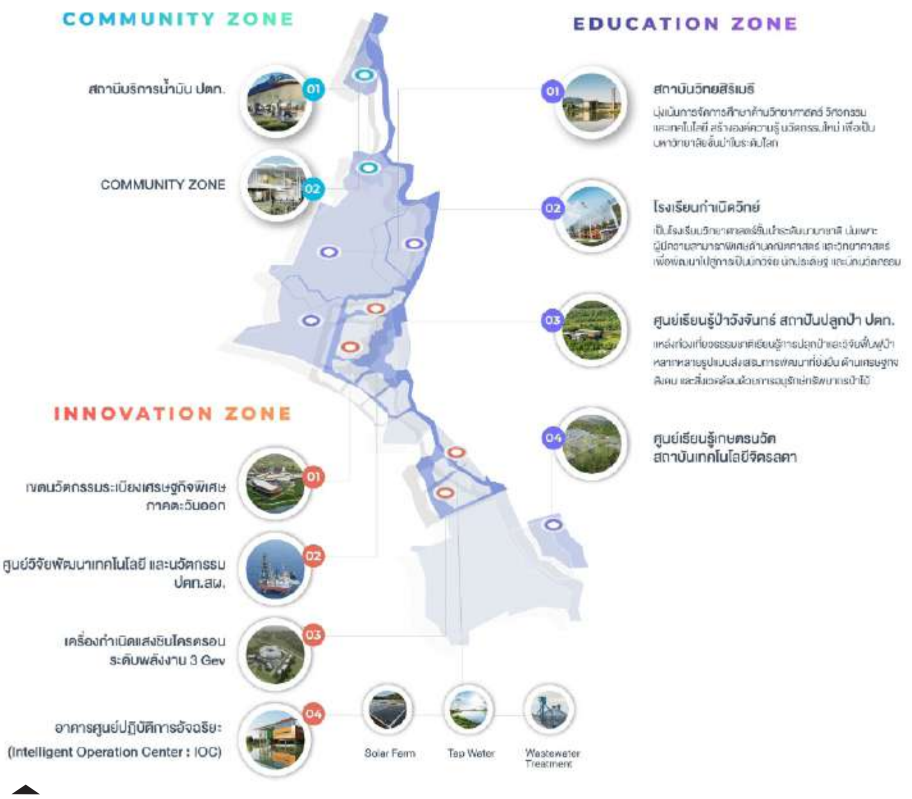

ภาพที่ 3 : พื้นที่ในโครงการวังจันทร์วัลเลย์
ที่มา : https://www.wangchanvalley.com

ปัญหาและอุปสรรคของโครงการ

ด้วยโครงการวังจันทร์วัลเลย์ เป็นโครงการที่สร้างเมืองจากพื้นที่ป่าให้เป็นเมืองอัจฉริยะ โดยมีต้นแบบมาจาก Silicon Valley ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักที่ทำให้ต้องมีการเร่งรัดการพัฒนา Smart City แห่งนี้ โดยปัญหาที่ทำให้การพัฒนาโครงการวังจันทร์วัลเลย์แห่งนี้ล่าช้า ก็คือ การขาดนักลงทุน ทำให้พื้นที่ในโครงการคงเหลือมาก ซึ่งทำให้ ปตท. ต้องรับผิดชอบทั้งด้านการจัดการและทางการเงิน โดยหากมีนักลงทุนเข้ามาลงทุนในพื้นที่แห่งนี้มากจะทำให้วังจันทร์วัลเลย์แห่งนี้พัฒนาได้ต่อเนื่อง เพราะ ปตท. ได้สร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับเมืองอัจฉริยะแห่งนี้ไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม โครงการวังจันทร์วัลเลย์เป็นเมืองอัจฉริยะที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ทำให้นักลงทุนที่ต้องการเข้ามาลงทุนต้องเป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมทุกด้านที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

Key Success ของโครงการ

สำหรับ Key Success ของโครงการวังจันทร์วัลเลย์แห่งนี้ ได้แก่ คนและนักลงทุน โดยเมื่อมีจำนวนคนที่เข้ามาในโครงการ ไม่ว่าจะเป็นทำงาน ศึกษาเล่าเรียน และอยู่อาศัย เพิ่มขึ้น จะทำให้เมืองมีการขยายตัวและพัฒนาระบบนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรวมไปถึงนักลงทุนที่เป็นปัจจัยที่สำคัญไม่แพ้กัน เพราะนักลงทุนจะมาตั้งอุตสาหกรรมที่มีนวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมในเมืองแห่งนี้เพิ่มขึ้น รวมไปถึงจะกระตุ้นการจ้างงานได้อีกด้วย

เคล็ด (ไม่) ลับ เลือกประกันภัยตรงใจคุณ

บทความโดย
เมวลี เทียมเทศ
ฑิตฐิตา ปิ่นตบแต่ง (นักศึกษาฝึกงาน)
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

บทนำ

ประกันภัยถือเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงินซึ่งมีไว้ใช้สำหรับการบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ทำประกันภัยที่ได้รับจากความเสียหายจากความเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ ในรูปของการค่าสินไหมทดแทน ทั้งนี้ กรมธรรม์ประกันภัยเป็นสัญญาข้อตกลงระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ผู้รับประกันภัย กับ ผู้เอาประกันภัย ซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องรับผิดชอบในสัญญานั้น (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2565) โดยในสัญญาประกันภัยจะมีผู้เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย ดังนี้ “(1) ผู้รับประกันภัย (Insurer) เป็นบริษัทประกันภัยที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีหน้าที่ชดใช้ ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยจากภัยที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขในสัญญา (2) ผู้เอาประกันภัย (Insured) หรือผู้ถือกรมธรรม์ (Policy Holder) เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ มีหน้าที่ส่งเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้รับประกันภัยจนครบกำหนดตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญา และ (3) ผู้รับผลประโยชน์ (Beneficiary) เป็นบุคคลที่ถูกระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย ให้เป็นผู้ได้รับค่าสินไหมทดแทนซึ่งผู้รับผลประโยชน์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการของผู้เอาประกันภัย โดยผู้รับผลประโยชน์อาจเป็นคนเดียวกับผู้เอาประกันภัยก็ได้”

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แบ่งการประกันภัยออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) การประกันชีวิต (Life Insurance) และการประกันวินาศภัย (Non-Life Insurance) โดยการประกันชีวิต (Life Insurance) หมายถึง (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2565) การที่บุคคลผู้หนึ่งเรียกว่า “ผู้เอาประกันภัย” ได้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งเรียกว่า “เบี้ยประกันภัย” ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ให้กับบริษัทประกันชีวิต เพื่อซื้อความคุ้มครองการเสียชีวิต ครอบคลุมไปถึงการสูญเสียอวัยวะ การทุพพลภาพ การบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยภายในเวลาที่กำหนด หรือมีอายุยืนยาวจนครบกำหนดตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ บริษัทประกันจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งเรียกว่า “จำนวนเงินเอาประกันภัย” ให้แก่ “ผู้รับผลประโยชน์” หรือผู้เอาประกันภัยแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เงื่อนไขความคุ้มครองจะมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับการเลือกซื้อตามความเหมาะสมของผู้เอาประกันภัยเป็นหลัก และ (2) การประกันวินาศภัย หมายถึง การประกันภัยทุกประเภทที่นอกเหนือจากการประกันชีวิต โดยผู้รับประกันภัยตกลงจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ให้ผู้เอาประกันภัยหากทรัพย์สินที่ทำประกันภัยเอาไว้เกิดความสูญเสีย หรือเสียหายจากภัยต่าง ๆ ซึ่งความเสียหายนั้นสามารถประเมินค่าเป็นตัวเงินได้

นอกเหนือจากความหมายของธุรกิจการประกันภัยที่แตกต่างกันตามที่กล่าวไปแล้ว การประกันภัยทั้ง 2 ประเภท ยังมีหลักเกณฑ์และมีการกำกับดูแลภายใต้กฎหมายที่แตกต่างกันด้วย โดยการประกอบธุรกิจประกันชีวิตอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมสำหรับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม”

ปัจจัยที่ควรพิจารณาในการทำประกันภัย

ปฏิเสธไม่ได้ว่า หลายคนยังมองว่า การทำประกันภัยเป็นการจ่ายเงินที่ไม่คุ้มค่า และหลายคนอาจมีประสบการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับการให้ข้อมูลของตัวแทนหรือนายหน้าประกันภัย ซึ่งสาเหตุหนึ่งของเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นจากการที่ผู้เอาประกันภัยได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการทำประกันภัย และซื้อประกันภัยที่ไม่ได้ตรงกับความต้องการของตนเอง ดังนั้น สิ่งที่จะช่วยคลี่คลายปัญหาเหล่านี้ได้คือการเข้าใจปัจจัยที่ควรพิจารณาในการทำประกันภัย ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวดังต่อไปนี้

1. การพิจารณาปัจจัยความเสี่ยงของแต่ละบุคคล

ก่อนที่บุคคลจะตัดสินทำประกันภัยอาจต้องพิจารณาถึงความเสี่ยงเฉพาะของตัวแต่ละบุคคลเนื่องจากแต่ละคนอยู่ในสถานะและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมแตกต่างกัน และมีเป้าหมายในการดำรงชีวิตที่ต่างกัน จึงส่งผลต่อรูปแบบและระดับความเสี่ยงที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ หากจะกล่าวถึงความเสี่ยงว่ามีความเสี่ยงใดบ้างที่แต่ละบุคคลต้องพบเจอก็อาจกล่าวได้ไม่หมดเนื่องจากมีความหลากหลายมาก ในที่นี้ผู้เขียนจึงจะยกตัวอย่างความเสี่ยงที่พบได้บ่อยในชีวิตประจำวันและบุคคลสามารถบริหารความเสี่ยงโดยการถ่ายโอนความเสี่ยงไปให้กับบริษัทรับประกันภัยได้ ดังต่อไปนี้

1.1 ความเสี่ยงด้านสุขภาพ

ความเสี่ยงด้านสุขภาพจัดเป็นความเสี่ยงทั่วไปที่เกือบทุกคนจะต้องพบเจอ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีคนไทยมีปัญหาด้านสุขภาพมากขึ้น โดยจากข้อมูลด้านสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขพบว่า ตั้งแต่ปี 2553 – 2563 คนไทยมีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยในปี 2553 มีจำนวนผู้ป่วยในเพียง 11 ล้านคน และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งในปี 2563 มีจำนวนผู้ป่วยในเพิ่มขึ้นเป็นเกือบ 21 ล้านคน และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคตค ดังนั้นความเสี่ยงด้านสุขภาพจึงเป็นความเสี่ยงที่ไม่อาจละเลยได้ เพราะนอกจากจะเป็นความเสี่ยงที่มีโอกาสเป็นได้มาก ยังทำให้บุคคลต้องสูญเสียรายได้ในการประกอบอาชีพ และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ทั้งนี้ บุคคลสามารถถ่ายโอนความเสี่ยงด้านสุขภาพได้โดยการทำประกันที่ให้ความคุ้มครองสุขภาพ เพื่อลดผลกระทบจากความเสี่ยงที่เกิดขึ้น โดยหากบุคคลเกิดปัญหาด้านสุขภาพขึ้นและทำประกันภัยไว้ สิ่งที่บุคคลจะได้รับคือค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทประกันภัย หรือถ้ากล่าวอย่างง่ายก็คือค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลนั่นเอง อย่างไรก็ดี ในความเป็นจริงการบริหาร

ความเสี่ยงด้านสุขภาพไม่ได้มีเพียงแค่การทำประกันเท่านั้น แต่ยังสามารถทำได้โดยการหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยง โดยการดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรงอยู่เสมอได้อีกด้วย

1.2 ความเสี่ยงด้านการมีอายุยืนยาว

หากกล่าวถึงความเสี่ยงด้านอายุยืนยาวหลายคนอาจมองว่า การมีอายุยืนไม่น่าจะเป็นความเสี่ยงแต่ในความเป็นจริงนั้น สำหรับผู้ที่มีทรัพย์สินไม่มากหรือไม่ได้วางแผนด้านการเงินไว้ก่อน การมีอายุยืนถือเป็นความเสี่ยงที่สำคัญอย่างหนึ่ง เนื่องจากเมื่อบุคคลหยุดประกอบอาชีพในช่วงอายุประมาณ 60 ปี หรือมีการเกษียณอายุ จะทำให้ขาดรายได้ในช่วงระยะเวลาที่เหลืออยู่ของชีวิต ซึ่งหากใครที่เตรียมความพร้อมทางการเงินสำหรับวัยเกษียณ ไว้ตั้งแต่แรก การมีอายุยืนยาวก็อาจไม่ใช่ความเสี่ยง แต่สำหรับคนที่ไม่ได้มีการเตรียมตัวสำหรับวัยเกษียณ ทรัพย์สินที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตในวัยหลังเกษียณ สำหรับวิธีการบริหารความเสี่ยงเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับมีอายุยืนยาวที่ดีวิธีหนึ่งคือการโอนความเสี่ยงไปให้กับบริษัทประกันภัยโดยการทำประกันชีวิตแบบบำนาญ เพราะประกันบำนาญจะทำให้ผู้เอาประกันภัยมีรายได้สม่ำเสมอหลังเกษียณ แต่หากบุคคลไม่ได้ทำประกันภัย แต่มีลงทุนหรือเก็บออมในรูปแบบอื่นก็สามารถทำถือเป็นการบริหารความเสี่ยงเช่นเดียวกัน

1.3 ความเสี่ยงด้านทรัพย์สิน

ความเสี่ยงด้านทรัพย์สิน (Property Risk) เป็นความเสี่ยงว่าจะเกิดความเสียหายหรือสูญหายต่อทรัพย์สิน เช่น ทรัพย์สินถูกขโมย เสียหายจากอุบัติเหตุ อัคคีภัย อุทกภัย ฯลฯ ทั้งนี้การบริหารความเสี่ยงด้านทรัพย์สิน สามารถทำได้หลายแนวทาง อาทิ การจัดเก็บทรัพย์สินไว้ในที่ปลอดภัย เช่น ตู้เซฟ หรือเช่าตู้นิรภัยที่ธนาคาร

หรือการติดตั้งกล้องวงจรปิดไว้ในบริเวณที่จัดเก็บทรัพย์สิน อย่างไรก็ดี มีทรัพย์สินบางประเภทที่ไม่สามารถบริหารความเสี่ยงด้วยวิธีการดังกล่าวได้ เนื่องจากต้องมีการใช้งานหรือเคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลา หรือเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่ามาก ๆ การถ่ายโอนความเสี่ยงไปให้บริษัทประกันวินาศภัยจึงเป็นการบริหารความเสี่ยงที่ดีวิธีหนึ่ง ซึ่งการบริหารความเสี่ยงด้านทรัพย์สิน โดยการทำประกันภัยโจรกรรม ประกันภัยรถยนต์ ประกันภัยสำหรับเงิน หรือประกันความเสี่ยงภัยทุกชนิด

1.4 ความเสี่ยงด้านการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร

การเสียชีวิตก่อนวัยอันควรคือการเสียชีวิตโดยไม่ได้มีการคาดหมายมาก่อน หรือไม่ได้เป็นการเสียชีวิตตามธรรมชาติในวันสูงอายุ ความเสี่ยงในกรณีนี้อาจก่อให้เกิดผลเสียหายอย่าง

รุนแรงได้หากบุคคลที่เสียชีวิตนั้นเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ต้องหารายได้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว หรือเป็นบุคคลที่มีภาระหนี้สินทางการเงิน หากบุคคลนั้นเสียชีวิตจะก่อให้เกิดปัญหาทางการเงินแก่บุคคลในครอบครัว หรือบุคคลในอุปการะ ทั้งนี้ แนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร สามารถดำเนินการได้ดังนี้

(1) การลดหรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยง เช่น การหลีกเลี่ยงกิจกรรมเสี่ยง การขับรถด้วยความระมัดระวัง การดูแลรักษาสุขภาพของตนเองให้แข็งแรง การหมั่นออกกำลังกายและพักผ่อนให้เพียงพอ เป็นต้น

(2) การถ่ายโอนความเสี่ยงของการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรไปให้บริษัทประกันชีวิต โดยการทำประกันชีวิต ซึ่งหากเกิดการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรขึ้น บริษัทประกันชีวิตจะจ่ายเงินให้กับผู้รับผลประโยชน์ ซึ่งจะช่วยลดความรุนแรงจากความสูญเสียที่เกิดขึ้นได้

1.5 ความเสี่ยงด้านอาชีพ

ความเสี่ยงด้านอาชีพเกิดจากความไม่มั่นคงในอาชีพการงาน โดยอาจเกิดจากการถูกเลิกจ้างหรือมีรายได้จากการทำงานไม่สม่ำเสมอ ซึ่งอาจทำให้บุคคลที่ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมกับเหตุการณ์ดังกล่าว ประสบกับปัญหาสภาพคล่องทางการเงินได้ โดยจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า ความเสี่ยงด้านอาชีพไม่ใช่ความเสี่ยงที่ไกลตัวเลย เนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวมีบริษัททุกขนาด ตั้งแต่ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ปิดตัวลง และมีพนักงานจำนวนมากถูกจ้างให้ออกจากงาน การบริหารความเสี่ยงด้านอาชีพจึงเป็นสิ่งที่หลายคนต้องตระหนัก ทั้งนี้ การบริหารความเสี่ยงด้านอาชีพสามารถทำได้หลายวิธีไม่ว่าจะเป็น การเลือกทำงานในบริษัทที่มีความมั่นคงและมีธรรมาภิบาล การเก็บออมเงินตั้งแต่ตอนที่ยังมีความสามารถในการออมได้เพื่อเก็บไว้เป็นเงินสำรองสำหรับใช้จ่ายในกรณีถูกเลิกจ้างหรือต้องออกจากงานอย่างกะทันหัน

หรือหากเป็นการบริหารความเสี่ยงด้วยการทำประกันภัยการว่างงานได้ โดยประกันภัยการว่างงานจะให้ความคุ้มครองผู้เอาประกันภัยที่เป็นลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างโดยไม่มีความผิดหรือนายจ้างปิดกิจการและได้รับค่าชดเชยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานแล้ว ในปัจจุบันการประกันภัยประเภทนี้จะกำหนดวงเงินความคุ้มครองสูงสุดที่ร้อยละ 50 ของเงินเดือน เป็นระยะเวลา 3 เดือน โดยกำหนดฐานเงินเดือนสูงสุดไม่เกิน 50,000 บาท ซึ่งความคุ้มครองนี้จะช่วยลดผลกระทบให้แก่บุคคลที่ถูกเลิกจ้างงาน โดยจะมีเงินก้อนที่จะใช้เป็นทุนไปประกอบอาชีพได้ หรือใช้เป็นค่าใช้จ่ายระหว่างรองานใหม่

2. การประเมินความเสี่ยง

หลังจากที่ผู้อ่านพิจารณาความเสี่ยงส่วนบุคคลแล้ว อาจพบว่าตนเองมีความเสี่ยงจำนวนมากที่ต้องบริหารจัดการ ซึ่งหากจะให้ถ่ายโอนความเสี่ยงทุกอย่างที่มีไปยังบริษัทประกันภัย อาจต้องใช้เงินจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อให้ได้กรมธรรม์ประกันภัยที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด ผู้ที่จะทำประกันภัยควรมีการประเมินความเสี่ยงของตนเองก่อน ว่าความเสี่ยงประเภทใดที่จะต้องบริหารความเสี่ยงโดยการทำประกันภัย ทั้งนี้ ก่อนที่จะรู้ว่าความเสี่ยงประเภทใดที่ต้องบริหารความเสี่ยงด้วยการประกันภัย ผู้ที่จะทำประกันภัยควรรู้ว่าโดยทั่วไปการบริหารความเสี่ยงสามารถดำเนินการได้ 4 วิธี ดังต่อไปนี้

(1) การลดความเสี่ยง (Risk Reduction) คือ การดำเนินการเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงหรือผลกระทบของความเสี่ยง ยกตัวอย่าง กรณีที่ความเสี่ยงคือการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน การลดความเสี่ยงก็คือการขับรถให้ช้าลงด้วยความไม่ประมาท หรือการขับรถตามกฎจราจร

(2) การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance) คือ การไม่ทำหรือยกเลิกกิจกรรมใด ๆ ที่มีความเสี่ยง ยกตัวอย่างซ กรณีที่ความเสี่ยง คือเหตุการณ์เครื่องบินตก การหลีกเลี่ยงการเดินทางโดยเครื่องบิน

(3) การถ่ายโอนความเสี่ยง (Risk Sharing) คือการโอนความเสี่ยงให้แก่ผู้อื่น โดยอาจจะโอนความเสี่ยงบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ ทั้งนี้ การทำประกันภัย

ถือเป็นการถ่ายโอนความเสี่ยงของผู้เอาประกันภัยไปให้กับบริษัทรับประกันภัย

(4) การยอมรับความเสี่ยงไว้เอง (Risk Acceptance) คือการไม่ดำเนินการใด ๆ เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดหรือลดความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ส่วนใหญ่

เมื่อทราบวิธีการบริหารความเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ แล้ว ผู้ที่จะทำประกันภัยสามารถบริหารความเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ ได้ตามแนวทางในตารางต่อไปนี้

		โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง		
		สูง	ปานกลาง	น้อย
ผลกระทบของความเสียหาย	มาก	การลดความเสี่ยง การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง	การลดความเสี่ยง การโอนความเสี่ยง (ทำประกัน)	การโอนความเสี่ยง (ทำประกัน)
	ปานกลาง	การลดความเสี่ยง การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง	การโอนความเสี่ยง (ทำประกัน) การลดความเสี่ยง	การรับความเสี่ยงภัยไว้เอง
	น้อย	การลดความเสี่ยงภัย การรับความเสี่ยงไว้เอง	การลดความเสี่ยง การรับความเสี่ยงไว้เอง	การรับความเสี่ยงไว้เอง

โดยจากตารางสามารถกล่าวได้ว่า หากโอกาสในการเกิดความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลางหรือน้อยแต่สามารถสร้างความเสียหายได้มากหรือปานกลาง ผู้ที่อ่านไม่ควรรับความเสี่ยงไว้เอง แต่ควรถ่ายโอนความเสี่ยงไปให้กับบริษัทรับประกันภัย เพราะหากผู้ทำประกันภัยรับความเสี่ยงด้วยตัวเอง อาจส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงิน หรือความเป็นปกติอื่น ๆ ในการดำรงชีวิตได้

จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้ผู้ที่จะทำประกันภัยบริหารจัดการความเสี่ยงของตนได้อย่างเหมาะสม และช่วยทำให้ที่จะทำประกันภัยใช้เงินอย่างคุ้มค่ามากขึ้น

3. การพิจารณาเลือกบริษัทประกันภัย

เนื่องจากในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจมีความไม่แน่นอน และสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ทำให้มีบริษัทประกันภัยหลายแห่งถูกเพิกถอนใบอนุญาตและมีผู้เอาประกันภัยจำนวนมากได้รับผลกระทบ โดยต้องไปขอรับชำระหนี้จาก

กองทุนประกันวินาศภัยแทน ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่าสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่ผู้เอาประกันภัยต้องพิจารณาก่อนทำประกันภัย คือ ความมั่นคงของบริษัทประกันภัยและความสามารถในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนของบริษัท โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

(1) บริษัทมีฐานะทางการเงินมั่นคง การที่บริษัทที่มีฐานะทางการเงินที่ดีถือเป็นสิ่งสำคัญในการเลือกบริษัทประกันภัย การที่บริษัทมีฐานะทางการเงินที่มั่นคงเป็นการแสดงถึงการบริหารจัดการที่ดีของบริษัทและแสดงถึงการที่บริษัทมีเกณฑ์พิจารณาการรับประกันภัยและการกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยที่เหมาะสม โดยปกติแล้วบริษัทประกันภัยต้องเปิดเผยงบแสดงฐานะทางการเงินของบริษัทสู่สาธารณะชน เพื่อให้ประชาชนสามารถพิจารณาความมั่นคงทางการเงินของบริษัทได้ หรือสามารถพิจารณาอัตราส่วนความเพียงพอของเงินกองทุน (Capital Adequacy Ratio: CAR) แทนได้ โดยอัตราส่วนนี้เสมือนเป็นการบอกว่าบริษัทประกันภัยมีความสามารถในการชำระและจัดการหนี้สินเพียงใด และยิ่งอัตราส่วน CAR มีค่าสูงมาก ก็จะแสดงถึงความสามารถการบริหารหนี้สินที่ดี และบอกถึงความมั่นคงของบริษัทในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย หน่วยงานกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย ได้กำหนดให้ทุกบริษัทประกันภัยต้องมีอัตราส่วนความพอเพียงของเงินกองทุนไม่ต่ำกว่า 140

(2) มีประวัติการดำเนินงานที่ดีมีธรรมาภิบาลในการดำเนินธุรกิจ ในปัจจุบันการเลือกบริษัทประกันภัยโดยให้ความสำคัญกับเรื่องธรรมาภิบาลในการประกอบธุรกิจถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะบริษัทที่มีธรรมาภิบาลจะมีแนวโน้มที่จะมีความรับผิดชอบกับผู้บริโภคมากกว่า ทั้งนี้ ผู้เอาประกันภัยสามารถตรวจสอบการมีธรรมาภิบาลของบริษัทได้จากการบอกเล่าประสบการณ์จากคนรอบตัว หรือประวัติการดำเนินกิจการในอดีตได้

(3) มีศูนย์บริการหรือสาขาครอบคลุมพื้นที่ที่ผู้เอาประกันภัยต้องการ เพื่อความสะดวกในการทำประกันภัย และติดต่อขอรับค่าสินไหมทดแทน โดยในอดีตการที่บริษัทมีศูนย์บริการหรือสาขาจำนวนมากจะช่วยสร้างความเชื่อน่าเชื่อถือให้กับบริษัทประกันภัย อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การทำธุรกรรมออนไลน์ที่เกี่ยวกับการประกันภัยมีความแพร่หลายมากขึ้น เนื่องจากมีความสะดวกสบายและการทำธุรกรรมการเงินผ่านช่องทางออนไลน์ก็ได้รับการยอมรับเป็นวงกว้างมากขึ้น การพิจารณาเลือกบริษัทประกันภัยจากจำนวนศูนย์บริการหรือสาขาจำนวนมากของบริษัทประกันภัยจึงลดความสำคัญลงมา

(4) ปริษัทประกันภัยควรมีเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย หรือมีสถานที่ตั้งที่มีความชัดเจนน่าเชื่อถือ ที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงและติดต่อได้ง่าย เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารของผู้เอาประกันภัย หากมีข้อสงสัยหรือติดขัดเกี่ยวกับกรมธรรม์ประกันภัยหรือการขอรับค่าสินไหมทดแทน

4. การพิจารณารูปแบบและเงื่อนไขของกรมธรรม์

เนื่องจากประกันภัยเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่มีเงื่อนไขค่อนข้างซับซ้อน ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้เอาประกันภัย การพิจารณาเงื่อนไขของกรมธรรม์อย่างรอบคอบจะทำให้ผู้เอาประกันภัยเข้าใจเงื่อนไขและความคุ้มครองมากขึ้นสัญญามากขึ้น ทั้งนี้ การพิจารณาเงื่อนไขของกรมธรรม์เป็นสิ่งที่ควรทำก่อนการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ เนื่องจากการยกเลิกกรมธรรม์ประกันชีวิตที่ยังไม่มีมูลค่าเงินสด ผู้ทำประกันภัยจะไม่ได้เงินคืน อย่างไรก็ดี สำหรับกรมธรรม์ที่ผู้เอาประกันมีการยกเลิกในช่วงระยะเวลาการใช้สิทธิยกเลิกกรมธรรม์ (Free look period) ผู้เอาประกันจะสามารถยกเลิกกรมธรรม์ได้ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

หลักการสำคัญในการพิจารณารูปแบบและเงื่อนไขของกรมธรรม์ คือ พิจารณาว่าสัญญาประกันภัยมีความสอดคล้องกับเบี้ยประกันและรูปแบบความคุ้มครองที่ตนเองต้องการหรือไม่ ซึ่งถ้าหากในตลาดมีกรมธรรม์ประกันภัยตรงกับความต้องการที่หลากหลาย ผู้ที่จะทำประกันภัยก็สามารถนำสัญญาประกันภัยมาเปรียบเทียบกัน และเลือกทำสัญญาประกันภัยที่ตรงกับความต้องการมากที่สุดได้ อย่างไรก็ดี หากมีตัวแทนหรือนายหน้าประกันภัยเป็นผู้นำเสนอผลิตภัณฑ์ประกันภัย ผู้ที่จะทำประกันภัยควรตรวจสอบรูปแบบและเงื่อนไขของกรมธรรม์ด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้มั่นใจว่าสัญญาประกันภัยไม่ได้คลาดเคลื่อนไปจากสิ่งที่ตนเองต้องการ

สรุป

หากผู้ที่จะทำประกันภัยต้องการทำประกันภัยให้ตรงกับความต้องการมากที่สุด ลำดับแรกคือตรวจสอบความเสี่ยงของตนเองว่ามีความเสี่ยงอะไรบ้าง ผลกระทบและโอกาสที่จะเกิดมากน้อยเพียงใด จากนั้นจึงค่อยมาพิจารณาว่าความเสี่ยงประเภทใดที่ควรบริหารความเสี่ยงด้วยการประกันภัย และเมื่อผู้ที่จะทำประกันภัยทราบแล้วว่าประกันภัยอะไรที่ตนเองต้องการ ขั้นตอนต่อมาก็คือการเลือกทำประกันภัยบริษัทประกันภัยที่มีความมั่นคงและมีความสามารถที่จะจ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือให้ความคุ้มครองตามสัญญาประกันภัยได้

และสิ่งสำคัญในการเลือกผลิตภัณฑ์ประกันภัยให้ตรงใจที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์ประกันภัยต้องมีความสอดคล้องของความเสี่ยงของผู้ที่จะทำประกันภัยและสอดคล้องกับความสามารถในการจ่ายเบี้ยประกันภัย เพียงเท่านี้ผู้อ่านก็สามารถการเลือกผลิตภัณฑ์ประกันภัยให้ตรงกับความต้องการได้

แหล่งที่มาของข้อมูล

คลังข้อมูล กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2565, http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries09.html

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. ความหมายของการประกันภัย. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2565, จากhttps://www.oic.or.th/th/education/insurance/about/meaning

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. ประเภทของการประกันภัย. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2565, จากhttps://www.oic.or.th/th/education/insurance/about/category

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน). [How to] เลือกประกันอย่างไรให้เหมาะกับคุณ. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2565, จาก https://www.krungsri.com/th/planyourmoney/must-stories/life-plan/how-to-choose-insurance-plan

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. บริษัทประกันภัย. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2565, จาก https://www.oic.or.th/th/education/company

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. เกณฑ์การพิจารณาเลือกบริษัทประกันภัย. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2565, จากhttps://www.oic.or.th/en/education/insurance/disaster/company-choosing-criteria

กรุงเทพธุรกิจ. เลือก “บริษัทประกันภัย” อย่างไร ให้ไกลความเสี่ยง. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2565, จาก https://www.bangkokbiznews.com/business/961656

Money Buffalo. 5 ขั้นตอนการ “ซื้อประกัน” สำหรับมือใหม่. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2565, จาก https://www.moneybuffalo.in.th/insurance/buying-health-insurance

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน). มีอะไรอยู่ในกรมธรรม์ประกันชีวิต. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2565, จาก https://www.scb.co.th/th/personal-banking/stories/protect-my-family/life-insurance-policy.html

สมาคมประกันวินาศภัยไทย. ความรู้พื้นฐานด้านการประกันภัย และการประกันภัยเบื้องต้น. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2565, จาก https://www.srikrungfranchise.com/front/article6

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. คำศัพท์ประกันวินาศภัย. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2565, จาก http://www1.oic.or.th/th/vocab-insur/a.htm

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วางแผนประกัน. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2565, https://www.iii.org/article/choosing-an-insurance-company

Insurance Information Institute. Choosing an insurance company. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2565, https://www.iii.org/article/choosing-an-insurance-company

ครบรอบวันสถาปนา
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
FISCAL POLICY OFFICE

61 YEARS
FISCAL POLICY OFFICE

ส เสนอแนะอย่างมีหลักการ

ศ ศึกษาโดยไม่หยุดนิ่ง

ค คนคลังที่มีคุณภาพ

วารสารการเงินการคลัง

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ถนนพระรามที่ 6 แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์: 02 273 9020 ต่อ 3254 (คุณนรพัชร์), 3169 (คุณรัตนา), 3236 (คุณคงขวัญ)
โทรสาร: 02 273 9139 E-mail: fpojournaleditor@gmail.com